

Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek

Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 yıl, 10 Örnek

Sosyal Değişim Derneği
Nisan 2010

Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek

Sosyal Değişim Derneği

1. Baskı

Nisan 2010, İstanbul

İstiklal Caddesi, Bekâr Sokak, 16/3

34435 Beyoğlu - İstanbul, Turkey

Tel: 0212-292 34 39

Web sitesi: www.sosyaldegisim.org

E-Posta: bilgi@sosyaldegisim.org

Editörler:

T. Cengiz Alğan

F. Levent Şensever

Düzeltilmeler:

Emine Algan

Tasarım:

Sosyal Değişim Derneği

Baskı:

Yön Matbaası

Davutpaşa Caddesi, Güven Sanayi Sitesi,

B-Blok, Kat: 1, No: 366

Topkapı - İstanbul

Tel: 0212-544 66 34

**Hollanda
Kraliyeti**

İstanbul Başkonsolosluğu

Sponsorlarımıza teşekkür ederiz.

İçindekiler

Giriş

- 6 Nefret suçu ve nefret söylemi nedir?
Niçin önemlidir?**
- 7 Nefret suçları diğer suçlardan niçin farklıdır?**
- 9 Nefret suçları teriminin ortaya çıkışı**
- 10 Uluslararası hukukta nefret suçları**
 - ABD hukukunda nefret suçları
 - AGİT katılımcısı ülkelerde nefret suçları
 - Avrupa Birliği hukukunda nefret suçları
- 15 Nefret söylemi, önyargılar ve medyanın rolü**
- 20 Nefret suçları ve nefret söylemi üzerine verilerin toplanmasının önemi**
- 22 Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek - Metodoloji - Proje ve çalışma hakkında bilgi**
- 26 Çalışmanın sınırları**
- 29 Bulgular - Çalışmanın sonuçları**
- 50 Vakit Gazetesi ve köşe yazıları**
- 72 Tavsiyeler**
- 78 Kaynaklar**

Giriş

“Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek” projesi, Sosyal Değişim Derneği’nin yürüttüğü ilk proje olması bakımından bizim için özel bir anlam ifade ediyor. Proje fikri, henüz dernek kurulmadan gündemimize girdi. Derneğin kuruluşundan iki ay sonra da projeye fiilen başlandı. Projenin gerçekleşmesi, Açık Toplum Vakfı, Hollanda İstanbul Başkonsolosluğu ve Global Dialogue kurumunun sağladığı finansman desteği olmadan mümkün olamazdı. Sponsorlarımıza verdikleri destekten dolayı teşekkür ederiz.

Projenin içeriğinin saptanması, çalışmanın derinleştirilerek, zenginleştirilmesine yönelik aldığımız destekler projenin başarısı açısından büyük önem taşıyordu. Bu konuda başta Proje Danışma Kurulu üyeleri olmak üzere, çalışmaya ilişkin bizimle düşüncelerini ve deneyimlerini paylaşan tüm dostlarımıza verdikleri destekten dolayı teşekkür borçluyuz.

Nefret suçlarının tespit edilmesi, bu sorunla mücadele açısından son derece önemlidir. Ancak en az bunun kadar önemli olan, toplumda bu tür suçlara eğilimin güçlü, mevzuatın yetersiz, farkındalığın ve duyarlılığın düşük olduğu günümüz koşullarında yapılması gerekenlerdir. Altı ay gibi kısa bir sürede ve bir proje çerçevesinde böylesine boyutlu bir soruna yönelik kapsamlı çözümler üretmenin olanaksızlığı ortada. Dolayısıyla bu çalışmanın kapsamının, sorunun kamuoyunun gündemine taşınması ve farkındalığın artırılmasıyla sınırlı tutulması planlandı.

Bu medya tarama çalışması, çalışmayı yürüten ekip açısından çok zengin bir deneyim oldu. Medyanın nefret suçları bağlamında eleştirel bir gözle okunuşu, bir anlamda Türkiye’nin sosyo-politik durumunu gözler önüne sermektedir. Çalışmamızın bu açıdan bir bakıma Türkiye’nin “nefret haritasının” çıkarılması anlamını taşıdığı, başta kültürel kimlikler olmak üzere, farklılıklara yönelik algıların ve önyargıların boyutunu gözler önüne serdiği söylenebilir.

Medyadaki nefret söyleminin araştırılması ve analizi, kaçınılmaz olarak öznel yargılar üzerinden gerçekleşmektedir. Bu sınırlamanın farkında olarak, çalışma boyunca olanaklar

ölçüsünde en geniş kesimlere danışılması ve farklı deneyimlerin paylaşılması için özel bir çaba harcandı. Çalışma sırasında amacımız, medya kurumları ve çalışanlarını yargılamaktan ziyade, dikkatleri nefret suçları ve nefret söylemine çekmek ve bu konuda toplumsal bir duyarlılığın oluşmasına ufak da olsa bir katkıda bulunmaktır.

Çalışmanın sınırlı çerçevesine rağmen, elde edilen bulgular nicel anlamda son derece kapsamlı oldu. Bununla birlikte, sonuçlar, çalışmanın önceden saptanan çerçevesi içinde kalınması amacıyla bu kitapta paylaşıldığı haliyle sınırlı tutuldu. Ancak elde edilen bu bulgular ve deneyimlerin, başta sivil toplum kuruluşları ve akademisyenler olmak üzere, konuya ilişkin çalışma yürüten tüm kesimlerle paylaşılmak üzere değerlendirilmesi planlanmaktadır.

Nefret suçları ve bu suçlara karşı mücadelenin çok boyutlu yapısı; hukuk, medya, eğitim alanları başta olmak üzere, toplumsal bütün yapıların sorgulanmasını ve bu bağlamda gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Dolayısıyla bu mesele sadece nefret söyleminin ve nefret suçlarının hedefi olan grupların sorunu olarak görülemez; herkes için yaşanabilir bir dünya isteğini dile getiren her türden iradenin öncelikli hedefi ve sorumluluğu olmak zorundadır.

Bu bağlamda Sosyal Değişim Derneği'nin nefret suçları ve nefret söylemi konusundaki çalışmaları uzun erimli ve çok boyutlu olarak planlanmaktadır. Dernek, 2010-13 yıllarını kapsayan geniş bir strateji çerçevesinde, nefret suçları ve nefret söyleminin tespiti ve raporlanmasına ilişkin güncel yayınların izlenmesi; yasal mevzuatın oluşturulmasına katkı amacıyla kampanya ve lobi faaliyetleri düzenlenmesi; konuya ilişkin farkındalık yaratılması çabaları çerçevesinde nefret suçları karşıtı bir festival ve uluslararası bir konferans düzenlenmesi; nefret suçlarına karşı daha etkin bir işbirliği ve mücadele amacıyla nefret suçları karşıtı bir platform oluşturulması; nefret suçlarına karşı farkındalığın artırılması amacıyla çeşitli yayınların çıkarılması ve eğitim seminerleri düzenlenmesi gibi çalışmalar yürütmektedir.

T. Cengiz Alğan ve F. Levent Şensever

*(Sosyal Değişim Derneği Yönetim Kurulu Üyeleri
ve Proje Eş-koordinatörleri)*

Nefret suçu ve nefret söylemi nedir? Niçin önemlidir?

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), nefret suçunu şöyle tanımlamaktadır: Mağdurun, mülkün ya da işlenen bir suçun hedefinin, gerçek veya hissedilen ırk, ulusal ya da etnik köken, dil, renk, din, cinsiyet, yaş, zihinsel ya da fiziksel engellilik, cinsel yönelim veya diğer benzer faktörlere dayalı olarak benzer özellikler taşıyan bir grupla gerçek ya da öyle algılanan bağı, bağlılığı, aidiyeti, desteği ya da üyeliği nedeniyle seçildiği, kişilere veya mala karşı suçları da kapsayacak şekilde işlenen her türlü suçtur.¹

İrkçi saikle işlenen suçlar, halkın bir kısmına karşı kin ve düşmanlığa tahrik fiilleri ve “namus” saikiyle işlenen cinayetlerin de bu bağlamda nefret suçları kapsamına girdiği düşünülebilir.

Nefret suçlarının özelliklerini iyi kavramak, bu suçlara karşı verilecek mücadeleye açısından son derece önemlidir.

Bir nefret suçu şu unsurları kapsar:

- Ceza hukukuna göre işlenmiş olan bir suçun mevcut olması,
- Failin, suçu bir önyargı/nefret saikiyle gerçekleştirmiş olması.

Dolayısıyla fail, kurbanını kurbanın belirli bir gruba üyeliği ya da bunun böyle algılanmış olması nedeniyle seçmektedir. Aynı şekilde şayet suç oluşturan fiil bir mülke yönelik gerçekleşmişse, söz konusu mülk, bir grup ile olan bağlantısı nedeniyle seçilmiştir. Bunlar ibadet yerleri, cemaatin veya grubun buluşma alanları, araçlar ya da konutlar olabilir.

Nefret suçu örneklerinden bazıları şunlardır:

1 Combating Hate Crimes in the OSCE Region, An Overview of Statistics, Legislation and National Initiatives, OSCE - ODIHR, 2005, s.12

- Fiziksel saldırı,
- Şiddet ya da saldırı tehditleri,
- Taciz,
- Mülke ya da eşyalara zarar verme,
- Irkçı, nefret içerikli ya da saldırgan duvar yazıları,
- Kundaklama,
- Saldırgan broşürler ve posterler,
- Okulda ya da iş yerinde zorbalık yapma vb.

Önyargı, genel anlamda peşin hükümlere dayanan olumsuz fikirler, hoşgörüsüzlük ya da belirli bir gruba yönelmiş olan nefret olarak tanımlanabilir.

Saldırganın hedefindeki kişiye yönelik nefret veya önyargı besliyor olması, söz konusu suçun tek başına nefret suçu kapsamına girmesi için yeterli değildir. İşlenen suçun doğrudan, somut bir şekilde önyargılı bir motivasyonla işlenmiş olması esastır.

Kuşkusuz çok sayıda önyargı saiki söz konusu olabilir. Yaygın önyargılar etnik veya ulusal kökene, din veya inanca, cinsel yönelime, engellilik durumuna yönelik olanlardır. Ancak zenginlere, yoksullara, uzun saçlı ve kulağı küpeli gençlere, içki içenlere, AIDS'lilere, rock'çılara, vb. yönelik önyargılar da söz konusudur.

Nefret suçları, saldırganın hedefine yönelik önyargılarının yanı sıra, aynı zamanda söz konusu suçun neden olduğu etkiyle de önem kazanmaktadır. Saldırgan, hedefini o kişinin ait olduğu grup nedeniyle seçmektedir. Dolayısıyla burada asıl olan hedefteki kişi değil, onun belirli ortak karakteristikleri paylaştığı gruptur. Yani, saldırgan açısından böyle bir suçun işlenmesi için aynı nedenle herhangi bir başkası da seçilebilirdi. Bir başka deyişle, saldırgan açısından mağdurun kim olduğu değil, ne olduğu, neyin parçası olduğu önemlidir.

Burada verilmek istenen mesaj sadece doğrudan saldırıya uğrayan kişiye yönelik olmayıp, o kişinin ait olduğu tüm gruba yöneliktir. Aynı şekilde saldırgan belli bir kurbanı karşı özel bir nefret veya önyargı beslemiyor olsa da, o kişinin sahip olduğu özelliklere ve aidiyetlerine yönelik beslediği önyargılarla hareket etmiş olmalıdır. Nefret suçları kapsamında saldırgan, hedefine şu nedenlerle saldırmış olabilir:

- Fail kurbanına içerlediği, kıskandığı ya da kendisini kanıtlamak için saldırmış olabilir.
- Fail, hedefindeki kişiye yönelik özel bir duygu beslemiyor olabilir, ancak hedef aldığı kişinin ait olduğu gruba yönelik düşmanca düşünceler veya duygulara sahip olabilir.
- Fail, kendisini içinde gördüğü grubun dışında kalan tüm kişilere karşı düşmanca duygular besliyor olabilir.
- Daha soyut bir düzeyde, kurban, saldırganın zihninde olumsuzluk ifade eden, örneğin göç veya mülteci gibi bir kavramı temsil ediyor olabilir.

Nefret suçları diğer suçlardan niçin farklıdır?

Nefret suçlarının, özellikle mağdur bireyler ve bu bireylerle ortak karakteristik özelliklere sahip daha geniş kesimler üzerinde yaratacağı etki, herhangi bir önyargı saikiyle işlenmeyen suçlara göre çok daha fazla olabilmektedir. Söz konusu olan bu daha derin etki, nefret suçlarının herhangi bir önyargı saiki olmadan işlenecek benzeri suçlardan ayrı olarak ele alın-

masını gerekli kıldığı için kilit bir öneme sahiptir.

Nefret suçlarının bireyler üzerindeki etkisi

Nefret suçları çoğu kez kurbanlarının gelecekte de benzeri saldırılara maruz kalması ve şiddetin daha da artacağı konusunda bir korkuya sevk eder. Bu korku, nefret suçlarının verdiği mesaj olan, kurbanın kimliğinin inkâr edilmesinden kaynaklanmaktadır. Buna ek olarak bu tür suçlar, kurbanın içinde yaşadığı toplumda istenmediği, bu topluma ait olarak görülmediği mesajını verir. Bunun sonucunda, saldırıya uğrayan mağdurlar bir yandan kendilerini son derece tecrit edilmiş hissederken, öte yandan işlenen diğer suçların mağdurlarına göre çok daha uzun ve daha derin bir korku duymalarına yol açar. Nefret suçları kurbanlarına destek olunmaması ya da mağdurların kişiliği veya durumlarının iftira edilecek şekilde yansıtılması, zaten travma yaşayan mağdurların durumunu daha da kötüleştirir. Yaşanan bu tür bir ikinci mağdurlaştırma, özellikle de polis, sosyal hizmet uzmanları, doktor veya yargıç gibi devleti temsil ettiği varsayılan konumlardaki kişilerin bildirilen nefret suçlarını ciddiye almamalarıyla birlikte ortaya çıkar. Nefret suçu mağdurlarının birçoğu açısından yaşanan bu tür ikinci bir mağduriyet, çok daha büyük bir aşağılama, küçük düşürülme veya tecrit anlamına gelir.

Nefret suçlarının toplum üzerindeki etkisi

Nefret suçları, mağdurun ailesi, arkadaşları ile söz konusu önyargılar veya nefretin hedefi olan kurban ve ortak karakteristik özelliklere sahip diğer kesimler üzerinde de aynı ölçüde yıkıcı etki yaratabilir. Böyle bir durumda hedef seçilen grubun diğer üyeleri de benzeri saldırı riski altında oldukları korkusu yaşayacaklardır. Aynı zamanda tıpkı mağdurun kendisi gibi bu durumdan psikolojik olarak etkileneceklerdir. Bu tür etkiler, (Türkiye sözkonusu olduğunda) uzun yıllardır ayrımcılığa uğramakta olan ve önyargıların hedefi durumundaki gayrimüslim, LGBT (lezbiyen, gay, biseksüel, transseksüel) bireyleri vb. grup üyesi mağdurların üzerinde çok daha fazla olacaktır.

Nefret suçları gerektiği şekilde incelenip, kovuşturulmadığında, bu durum başkalarının da benzeri suçları işlemesini teşvik edecek şekilde faillerin cezasız kaldığı mesajını verecektir. Nefret suçu faillerinin cezasız kalması, şiddet olaylarının artmasına neden olur. Nefret suçu kapsamına giren ve şiddet içeren olaylara karşı herhangi bir korumanın söz konusu olmaması, dezavantajlı gruplara mensup vatandaşların hukuka ve kamu kurumlarına olan güvenlerini yitirmesine ve böylece daha da tecrit olmalarına yol açar.

Nefret suçları, diğer suçlardan farklı olarak hem mağdurlar hem de genel olarak toplum üzerinde psikolojik hasarlara yol açabilmektedir. Kurbanların maruz kaldıkları fiziksel zararların dışında, fiziksel zarar görme korkusu ve kalıcı stres gibi olumsuz psikolojik sonuçlar doğurabilmektedir.

Psikolojik sonuçları açısından uzun süreli travmatik etkiler ve bu travmatik etkiler sonucu ruh sağlığında ortaya çıkan bozulmalar bazen intihara varan sonuçlar doğurabilmektedir. Bu gibi durumlarda gerginlik, depresyon, stres, güvenlik endişesi, öfke ve toplumdan uzaklaş-

maktan nefrete kadar varan olumsuz duygulara yol açan sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir. Saldırının etkileri saldırı anından çok daha uzun bir sürece yayılarak ortaya çıkmaktadır.

Mağdurlar, yoğun suçluluk duyguları yaşamaktadır. Kendilerini, davranışları ya da belirli özellikleri nedeniyle suçlarken, diğer insanlar tarafından da, saldırıdan kendi davranışları nedeniyle sorumlu tutularak suçlanmaktadırlar.²

Nefret suçları teriminin ortaya çıkışı

Terim medyada ilk kez 1986 yılında Amerika’da, New York’ta beyaz bir grup öğrenci tarafından siyah bir kişiye yönelik gerçekleşen ırkçı saldırının haberlere yansımaları sırasında yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Terimin içeriği 1990’ların başından itibaren ise “ırk”³, din ve inanca yönelik saldırıların dışında, aynı zamanda cinsel yönelim, ulusal köken, engellilik durumu ve toplumsal cinsiyet rollerini de kapsamaya başladı.⁴

Nefret suçları teriminin Avrupa’da kullanılmaya başlanması ise çok daha yakın bir tarihte söz konusu oldu. Örneğin Britanya’da 1993 yılından itibaren kullanılmaya başlandı.⁵

“Nefret suçları” teriminin görece bu kadar yakın bir tarihte kullanılmaya başlanması, bu suçların daha önceki tarihlerde işlenmediği anlamına gelmiyor. Nefret suçları 20. yüzyıl boyunca yaygın olarak işlenen bir suç. Asıl yeni olan şey, ırkçılık, milliyetçilik, antisemitizm ve cinsiyetçilik gibi konularda ortaya çıkan yeni toplumsal hareketler ve bu hareketlerin nefret suçlarına yönelik vermeye başladığı mücadele oldu. Bu bağlamda özellikle 1960’larda ABD’de başlayan medeni haklar, mağdurlarla dayanışma, kadın, eşcinsel ve lezbiyen vb. hareketler, siyasi alandaki mücadeleyi yeniden şekillendirdi. Bu hareketlerin oluşturduğu siyasi zemin ve mücadele anlayışı, modern toplumsal hareketlerin başta ABD olmak üzere batı ülkelerinde önyargılı motivasyonla işlenen ve şiddet içeren suçlar konusunda farkındalık yaratılması, bunlara tepki verilmesi ve suç olarak teşhir edilmesinde ilham kaynağı oldu.⁶

Yakın zamana kadar Batı Avrupa ceza hukukunda nefret suçları kavramına yer verilmiyordu. Nefret suçları kavram alanı altındaki suçlar, kendilerine özgü kategorilerde ayrı ayrı değerlendiriliyordu. Ancak artık nefret suçlarının farklı bir sosyo-kriminolojik gerçekliği yansıttığı, oldukça ciddi bir toplumsal sorun olduğu Avrupa’da da kabul edilmiş ve bu konuda

2 Melek Göregenli, Nefret suçları kimin sorunu? <http://www.kaosgl.com/content/nefret-suclari-kimin-sorunu>

3 Irk kavramı bizim açımızdan bilimsel olarak kanıtlanmamış biyolojik özelliklere atfen kullanılan ideolojik bir kavram olması itibarıyla, bize ait cümlelerde bu kelimeyi tırnak içinde ifade ettik.

4 The Blackwell Encyclopedia of Sociology, Editör: George Ritzer, Blackwell Publishing, 4’üncü Baskı (2009), s. 2048.

5 Hate Crime: Impact, Causes and Responses, Neil Chakraborti ve Jon Garland, SAGE Publications Ltd, 2009

6 Hate crimes: New Social Movements and the Politics of Violence, Valerie Jenness ve Kendal Broad, Aldine Transaction, Üçüncü Baskı, 2009

gerek kuramsal gerek pratik çalışmalar artmaya başlamıştır. Nefret suçları kategorisinin yaratılmasında, azınlık kesimlerinin güçlenmesinin ve haklarına sahip çıkma konusunda seslerini çıkarmaya başlamalarının da önemli bir rolü vardır.

Nefret suçları, çoğu kez toplumsal ve siyasi olgularla teşvik edilmekte ve bu tür şiddeti meşru kılan bir inanç sistemi (erkek egemen namus anlayışı gibi) tarafından da desteklenmektedir.

Bu bakımdan nefret suçları aynı zamanda toplum içindeki iktidar ilişkilerinin de bir yansımasıdır. Bu tür saldırganlıklar, söz konusu düzen içinde sarsılan iktidar ilişkilerinin yeniden teyit edilmesine katkı sağlamakta, tehdit altında olan mağdur grubun toplum içinde ait olduğu ikincil konumunun yeniden vurgulanmasına hizmet etmektedir. Dolayısıyla fail bir bakıma işlediği nefret suçuyla, kendisi ve ötekileştirdiği kişi veya grup arasındaki ilişkiyi, daha geniş ideolojik, siyasi ve toplumsal modele, görece uygun bir çerçeveye oturtma çabasıdır.

Dolayısıyla nefret suçlarının gruplar değil de, daha çok bireyler tarafından işleniyor olması, söz konusu suçun toplumsal boyutunun gözden kaçmasına yol açmamalıdır. Öte yandan, suçlar her ne kadar bireysel düzeyde işleniyor olsa da, gerek medyanın söyleminin, gerekse nefret gruplarının propaganda faaliyetlerinin nefret suçu işleyen faillerin motivasyonunda önemli bir rol oynadığı kuşkusuzdur. Söz konusu grupların önde gelenlerinin birçoğu, bunun bir suç olduğunun farkında olması nedeniyle nefret içeren mesajlarını çok daha ince ve örtülü bir şekilde yaymaktadır.

Nefret suçlarının kişisel olmaktan çok toplumsal, ideolojik bir arka plandan beslendiği gerçeği, saldırıları gerçekleştiren faillerin, ideolojik olarak belirli benzerliklere sahip olmasıyla da desteklenmektedir. ABD’de hüküm giymiş suçlular üzerinde yapılan çalışmalar, saldırıların maddi bir çıkar ya da belirli bir amaç için gerçekleştirilmediğini, yanlılığın türü ne olursa olsun, nefret duyulan gruba üstünlük sağlamak amacı taşıdığını göstermektedir. Mağdurların özellikle cinsel yönelimleri nedeniyle hedef seçtikleri suçlar açısından, saldırganların dini inançlarının da etkili olduğu ortaya çıkmıştır.⁷

Uluslararası hukukta nefret suçları

Nefret suçları, hukuki bir kavramdan ziyade, bir olguyu ifade etmek üzere kullanılmaktadır. Bu bağlamda nefret suçları, özel nefret suçları yasası olmayan ülkelerde de gerçekleşmektedir. Bazı ülkelerde nefret suçlarına yönelik özel düzenlemelerin olmaması, vuku bulan nefret suçlarının yetkililer tarafından tespit edilmesinin önünde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle de hukuk önünde daha ciddi suçlar olarak ele alınmasını engellediği gibi, bu suçlara karşı etkin bir mücadeleyi de son derece zorlaştırmaktadır.

Nefret suçları, ayrımcılığın bir parçası olarak görülebilir. Ancak nefret suçları genel anlamda ayrımcılıktan farklı ele alınmalıdır. Nefret suçlarına karşı mücadele eden birçok sivil

7 Nefret suçları kimin sorunu?, Melek Göregenli, Kaos GL web sitesi, (İndirme tarihi: 13 Şubat 2010), <http://www.kaosgl.org/content/nefret-suclari-kimin-sorunu>

toplum kuruluşu aynı zamanda ayrımcılığa karşı mücadele ediyor olsa da, bu iki kavram arasında bir ayırım yapmak önemlidir. Ayrımcılık büyük oranda, nefret suçlarında temel unsur oluşturan ceza yasası kapsamında ele alınmamaktadır. Bazı ülkelerde ayrımcılık yasağı ile ilgili yaptırımlar arasında cezai yaptırımlar yer alsa da, ayrımcılık ile ilgili meseleler ceza hukukundan ziyade, özel hukuk çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu nedenle de ayrımcılık ve nefret suçlarını düzenleyen yasal çerçeve farklıdır.

Nefret suçlarına yönelik alınacak yasal önlemlerin neler olabileceği konusu henüz tartışmalı. Bu konuda düzenlemeler genel olarak şu kategorilere göre yapılmaktadır:

- Önyargılarla işlenen suçları özel olarak nefret suçları olarak tanımlayan ayrı yasalar,
- Ceza yasasında nefret suçlarına yönelik ağırlaştırıcı hükümler,
- Özel hukukta nefret suçlarına yönelik tazminat vb. yaptırımlar öngören maddeler,
- Kamu kurumlarının nefret suçları konusunda istatistikî verileri toplamasını öngören yasalar, vb.

Farklı ülkelerde özel olarak korunan dezavantajlı grupların durumuna göre farklı yasal düzenlemeler söz konusudur. Mevzuatın kapsamı içinde yer alan en yaygın gruplar, “ırk”, din veya inanç, etnik veya ulusal köken etrafında bir araya gelen gruplar olmaktadır. Ancak giderek daha çok sayıda ülke cinsel kimlik, cinsel yönelim ve engellilik durumunu da yasa kapsamına almaktadır.

Nefret suçlarının varlığını kabul eden bazı ülkelerde bile yetkililer, bazen özel yasalar veya var olan yasaların daha etkin bir şekilde kullanılmasının gerekliliğini kabul etmeyebilmektedir. Böyle durumlarda birçok ülkede sivil toplum kuruluşları, yetkilileri nefret suçlarına yönelik özel yasal düzenlemelerin gerekliliğine ikna etmek konusunda son derece başarılı çalışmalar yürütmektedir.

AGİT, nefret suçları konusunda hazırladığı bir broşürde yasal düzenlemelerin yararlarını şöyle sıralamaktadır:

- Yasal düzenlemeler olası kurbanlar, failler ve toplumun geri kalanına nefret suçlarının ciddiye alındığına dair sembolik bir mesaj vermektedir,
- Yasal düzenlemelerin kabul edilmesi süreci, meselenin ciddi olarak tartışılmasına olanak vermekte ve bu durum nefret suçları konusunda kamuoyunda farkındalığın artmasına yardımcı olmaktadır,
- Yasal düzenlemeler, yasaların uygulanmasından sorumlu kamu kurumlarının nefret suçlarını ciddiye almaya ilişkin motivasyonunu artırırken, aynı zamanda meseleye odaklanmalarına yardımcı olmaktadır,
- Mağdurların, yasaların gerektiği şekilde uygulanıp uygulanmadığını görmelerine ve uygulanmadığı durumlarda, yetkilileri kaşılaştıkları mağduriyetler konusunda bilgilendirmelerine olanak vermektedir,
- Nefret suçları konusunda çok daha sağlıklı verilerin toplanmasını sağlamaktadır.⁸

Öte yandan nefret suçları konusunda yasal mevzuatın olması ya da bu konuda özel yasa-

8 Preventing and responding to hate crimes - A resource guide for NGOs in the OSCE region, OSCE - Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), 2009

ların çıkarılması da tek başına yeterli olmayacaktır. ABD’de ve bazı batı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, nefret suçları vakalarına ilişkin verilerin toplanması ve bunların kamuoyu ile paylaşılması, yargı mensuplarının eğitimi ve mağdurlara adli ve gerektiğinde rehabilitasyon desteği sağlayacak düzenlemelere de ihtiyaç vardır.

Avrupa Konseyi’nin ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele alanında oluşturduğu Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu (*European Commission Against Racism and Intolerance – ECRI*), 2002 yılında yayımladığı “7 No’lu Genel Politika Tavsiyesi” ile aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 47 Avrupa Konseyi üyesi ülkeyi “ulusal mevzuatlarında ırkçılık ve “ırk” ayrımcılığına karşı mücadele” amacıyla, ırkçı saiklerle işlenen suçları ağırlaştırıcı bir faktör olarak ceza yasalarına eklemesi yönünde teşvik etmektedir.

ECRI, 29 Haziran 2007 tarihinde yayımladığı “Kolluk Güçlerinin Görevini Yerine Getirmesinde Irkçılık ve Irk Ayrımcılığına Karşı Mücadele” konulu “11 Nolu Genel Politika Tavsiyesi” belgesi de bu tür olayların daha iyi rapor edilmesini tavsiye etmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin bazı kararları da şiddet içeren vakalarda olası ırkçı saikin incelenmesi ve saldırganların yargılanmasını teşvik etmektedir.

2008 yılı itibariyle önyargı/nefret saikiyle işlenmiş ve şiddet içeren suçlara yönelik özel yasaları olan ya da ceza yasalarında ağırlaştırılmış hükümlere yer veren 39 ülkede söz konusu yasalar “ırk”, etnik ayrımcılık ve/veya ulusal kökene yönelik saldırıları kapsarken, 32 ülkenin yasal mevzuatı ise dini inançlara yönelik önyargılı saikleri de kapsamaktaydı. Ancak cinsel yönelime ilişkin önyargılı saikle işlenen nefret suçlarını kapsayan sadece 12 ve engellilere yönelik olarak sadece 7 ülkede yasal mevzuat söz konusuydu. 23 ülkenin yasal mevzuatında ise önyargı saikiyle işlenmiş şiddet suçlarına yönelik ağırlaştırıcı hükümler söz konusu değildi.⁹

ABD hukukunda nefret suçları

ABD’de mevzuat açısından durumun diğer tüm ülkelere göre nispeten daha iyi olduğu görülmektedir. Dünyada nefret suçlarına karşı ilk yasal düzenleme ABD’de gerçekleşti. Kaliforniya eyaleti 1978 yılında yasal mevzuatına önyargı/nefret saikiyle işlenen ve ölüme sonuçlanan suçlara ağırlaştırıcı hükümler ekledi. Eyalet, söz konusu mevzuat hükümleri

9 2008 Hate Crime Survey, "Framework of Criminal Law", www.humanrightsfirst.org. Yasal mevzuatında cinsel yönelime ilişkin önyargı saikiyle işlenen suçlara karşı ağırlaştırıcı hükümlere yer veren ülkeler: ABD, Andora, Belçika, Britanya, Danimarka, Fransa, Hırvatistan, İspanya, İsveç, Kanada, Portekiz ve Romanya.

Engellilik durumuna yönelik önyargı saiki ise şu ülkelerde ağırlaştırıcı hüküm gerekçesi: ABD, Andora, Belçika, Britanya, İspanya, Kanada ve Romanya.

Nefret suçları konusunda yasal mevzuata sahip olmayan ülkeler şunlar: Almanya, Arnavutluk, Bosna Hersek, Bulgaristan, Estonya, Hollanda, İrlanda, İsviçre, İzlanda, Karadağ, Kıbrıs, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Monako, Polonya, San Marino, Sırbistan, Slovenya, Türkiye, Vatikan ve Yunanistan.

kapsamında dört “temel statü” belirlemiştir: “İrk”, din, (ten) rengi ve ulusal köken. Bu temeller, 1981 yılında Washington’da (soy) ve 1982 yılında Alaska’da (inanç ve toplumsal cinsiyet) kabul edilen yeni nefret suçları yasaları ile genişletildi. Bu gelişmenin ardından Kaliforniya eyaleti 1987 yılında, “tüm suçları” olası nefret suçları kapsamına alarak, mezuat kapsamını genişletti. Ardından 1990’lı yıllarda bazı diğer eyaletler de mevzuata yaş, medeni durum, silahlı kuvvetler veya bir sivil toplum kuruluşunun üyesi olmak gibi temeller ekleyerek, kapsamı genişletti.

1980 yılında New York Kenti Polis Departmanı (NYPD), bir Önyargıları Araştırma Birimi oluşturdu ve birimin adı daha sonra Önyargı Vakalarını Araştırma Birimi olarak değiştirildi. Birimin görevi, adli vakalarda “ırk”, din ve etnik kökene ilişkin önyargı/nefretin söz konusu olup olmadığını araştırmaktır. Bu görev 1985 yılında cinsel yönelim ve 1993 yılında engellilik durumunu da kapsayacak şekilde genişletildi.¹⁰

ABD’de 1990 yılında federal düzeyde kabul edilen Nefret Suçları İstatistik Yasası, dünyada bir ülkenin kabul ettiği ilk nefret suçları yasası olma özelliğini taşıyor. Söz konusu yasa, nüfusu 10 binin üzerinde olan yerleşim yerlerinde gerçekleşen suçların nefret suçları kapsamı içinde olup olmadığının araştırılması ve bu suçlara ilişkin verilerin toplanması için Adalet Bakanlığı ve Federal Soruşturma Bürosu’na (FBI) görev vermektedir. Söz konusu yasa, ABD nüfusunun yüzde 85’inden fazlasının yaşadığı yerleşim yerlerini kapsamaktadır. Bu yasanın ardından 1994 yılında Nefret Suçlarında Ağırlaştırıcı Hükümler Yasası kabul edildi. Yasa, federal düzeyde açılan davalarda nefret suçu söz konusu olduğunda uygulanabilirlik taşıyordu. Ancak bu yasanın etki alanı sınırlıydı, zira ABD’de adli vakaların büyük çoğunluğu eyalet yasaları çerçevesinde ele alınmakta ve davalar eyalet mahkemelerinde açılmaktadır. Son olarak Kongre’de on yıl kadar gecikmenin ardından, 2007 yılında Senato’da onaylanan Nefret Suçlarını Önlemede Yerel Yasaların Güçlendirilmesi Yasası (Matthew Shepard Yasası¹¹ olarak biliniyor), Başkan Barack Obama’nın onaylamasıyla birlikte 28 Ekim 2009 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu yasa, daha önceki federal yasaların kapsamını cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlik ve engellilik alanlarını da kapsayacak şekilde genişletti ve daha önce söz konusu nefret suçunun yargıya taşınması için federal düzeyde korunan haklara yönelik işlenmiş olması önkoşulunu kaldırdı. ABD’de yukarıda belirtilen nefret suçları yasalarının dışında ayrıca 1997’de, üniversite kampuslarında güvenlik birimlerinin “ırk”, toplumsal cinsiyet, din, cinsel yönelim, etnik köken ve engellilik durumuna yönelik işlenen nefret suçları hakkında veri toplanması yükümlülüğünü getiren, “Kampuslarda Nefret Suçlarını Bilme Hakkı Yasası” yürürlüğe girdi.

ABD’de yönetim sistemi federal bir düzene dayandığı için, yukarıda değinilen nefret suçları konusunda federal düzeydeki yasal mevzuatın dışında uygulanan yasalar, eyaletlere göre değişiklik arz ediyor. ABD’de 46 eyalette önyargılı saiklere dayalı şiddet olayları veya sindirme girişimlerine karşı düzenlenmiş yasal mevzuat söz konusuysen, beş eyalette henüz böyle bir düzenleme yok. Yasal düzenlemesi olan 46 eyaletin hepsi “ırk”, din ve etnik özelliklere yönelik nefret suçlarına ilişkin yasal düzenlemeye sahipken, engellilere yönelik suçları

10 Library in a Book - Hate Crimes, Tom Streissguth, Facts On File, Inc., 2003, s. 21-23

11 Matthew Shepard, 1998 yılında nefret suçu kurbanı olan, 21 yaşında işkence edilerek öldürülen bir eşcinseldir.

düzenleyen 32, toplumsal cinsiyete yönelik 28, yaşa yönelik önyargı/nefret saikiyle işlenen suçları düzenleyen 13, cinsiyet değiştirenlere veya cinsel yönelime ilişkin 11 ve siyasi aidiyetlere ilişkin 5 eyalette yasal düzenlemeler söz konusu. Ayrıca 28 eyalet, devletin ilgili birimlerinin nefret suçları konusunda istatistik veriler toplamasına ilişkin yasal mevzuata sahip. Bu eyaletlerden 16'sında söz konusu istatistikler cinsel yönelime ilişkin nefret suçlarını da kapsıyor.¹²

AGİT katılımcısı ülkelerde nefret suçları

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, katılımcı ülkelere nefret suçlarına ilişkin yasal düzenlemeler konusunda zorunluluk getirmemekle birlikte, hoşgörüsüzlük ve ayrımcılığı yasaklayan ve herkese eşitlik sağlayan yasal düzenlemeler konusunda çabaların artırılmasını teşvik etmektedir.

AGİT'in Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Bürosu (Office for Democratic Institutions and Human Rights) nefret suçları konusunda yasaların geliştirilmesi, uyarlanması ve uygulanması konusunda pratik bilgiler vermektedir.¹³

AGİT katılımcısı 56 ülke arasında giderek daha çok sayıda ülke, nefret suçlarına karşı yasal düzenlemeler öngörmektedir. Bu düzenlemelerin çoğu ceza yasalarında ağırlaştırıcı hükümler şeklinde yer almaktadır.

2008 yılı itibariyle bazı önyargı/nefret saikiyle işlenmiş ve şiddet içeren suçlara karşı düzenlenmiş ve bu saikle işlenmesini ağırlaştırıcı hükümler için gerekçe gören yasal mevzuata sahip 30'dan fazla ülke söz konusuydu. Ancak AGİT katılımcısı 22 ülkenin ceza yasalarında nefret suçlarını ağırlaştırıcı bir gerekçe olarak ele alan somut hükümler yoktu. Bu ülkeler arasında Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, İzlanda, İrlanda, Lüksemburg, Litvanya, Makedonya, Monako, Karadağ, Hollanda, Polonya, San Marino, Sırbistan, Slovenya, İsviçre ve Türkiye de yer alıyor.

Yine AGİT katılımcısı ülkeler nefret suçları konusunda istatistikî bilgileri derleme taahhüdünde bulunmuş olmasına karşın, bunu 56 ülkeden sadece 14'ü gerçekleştiriyor: Avusturya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Almanya, Finlandiya, Fransa, İrlanda, Polonya, Slovakya, İsveç, Britanya ve ABD. 40'in üzerinde ülke ise ya çok sınırlı ya da hiçbir veri toplamıyor. Şiddet içeren nefret suçlarına ilişkin verilerin yayımlanması ve kamuoyu ile paylaşılmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmeyen ülkeler arasında Türkiye de yer alıyor.¹⁴

12 Wikipedia, (Alınma tarihi: 10 Şubat 2009),

http://en.wikipedia.org/wiki/Hate_crime_laws_in_the_United_States

13 http://www.osce.org/odihr/item_11_16251.html

14 Statement by Human Rights First, Working Session 10: Tolerance and nondiscrimination, 5 Ekim 2009, www.HumanRightsFirst.org/Discrimination

Avrupa Birliği hukukunda nefret suçları

Avrupa Birliği'nde Temel Haklar Ajansı (Fundamental Rights Agency – FRA), AB'de kayıt altına alınan ırkçı suçlara ilişkin toplanan verilerle ilgili düzenli değerlendirmede bulunmaktadır. Bu değerlendirmede dört farklı nitelikte veri kategorisi mevcut. FRA'nın bu konudaki son değerlendirmesinde, 27 AB üyesi ülkeden sadece 11'inin (bir önceki değerlendirmesinde 12 ülke söz konusuydu) “kapsamlı” veya “iyi” kategorilerine girecek şekilde veri toplama sistemlerine sahip olduğu tespit edildi. Bu ülkeler şunlar:

“Kapsamlı” (mağdur ve failin karakteristiklerini de kapsayan ayrıntılı veriler): Finlandiya, İsvet ve Britanya.

“İyi” (ırkçı fiilleri, suçları kayıt altına alan ve/veya aşırı sağ üzerine odaklanan bir sistem): Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Fransa, Almanya, İrlanda, Polonya ve Slovakya.¹⁵

Avrupa Birliği tarafından 20 Nisan 2007'de kabul edilen İrkçılığa ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Mücadelede Çerçeve Karar (“*Framework Decision on Combating Racism and Xenophobia*”) üye ülkeler tarafından iç hukuklarına aktarılmak zorunda. Söz konusu karara göre, ırkçı ve yabancı düşmanı (xenophobic) saiklerle işlenen suçların ağırlaştırıcı bir faktör olarak ele alınması gerekiyor.

Nefret suçlarına ilişkin düzenlenmiş yasal mevzuat içinde görece seyrek yer alan cinsel yönelim ve cinsel kimliklerin nefret suçları tanımının içinde yer alması AB'nin resmi pozisyonunu oluşturuyor. Nitekim AB, 2 Aralık 2009 tarihinde gerçekleşen 17'nci AĞT Bakanlar Konseyi toplantısı kapanış açıklamasında bunun altını bir kez daha çizdi: “AB, nefret suçlarına ilişkin alınan kararda, ‘cinsel yönelim ve cinsel kimliğin’ nefret suçlarının tanımının ayrılmaz bir unsuru olduğu konusunda ısrar etmektedir.”¹⁶

Nefret söylemi, önyargılar ve medyanın rolü

Nefret söyleminin temelinde önyargılar, ırkçılık, yabancı korkusu veya düşmanlığı, taraf tutma, ayrımcılık, cinsiyetçilik, homofobi, vb. yatar. Kültürel kimlikler ve grup özellikleri gibi unsurlar nefret söyleminin kullanılmasını etkiler; yükselen milliyetçilik ve farklı olana tahammülsüzlük gibi koşullarda, nefret dili yükselir ve etkisini artırır.

1997 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi nefret söylemiyle ilgili bir “Tavsiye Kararı” kabul etti. Bu kararda nefret söylemi şöyle tanımlanmıştır: “*İrkçi nefret, yabancı düşmanlığı, antisemitizm veya hoşgörüsüzlük ifade eden saldırgan milliyetçilik de dâhil olmak üzere, hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan ya*

15 Systems of Monitoring and Reporting, 2008 Hate Crime Survey, Human Rights First, <http://www.humanrightsfirst.org/pdf/fd/08/fd-080924-systems-of-monitoring-and-reporting.pdf>
16 http://www.se2009.eu/en/meetings_news/2009/12/2/eu_closing_statement_at_the_17th_osce_ministerial_council_december_2_2009

*da haklı gösteren her türlü ifade biçimidir.*¹⁷

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, içtihatlarında net bir tanımı kabul etmemiş olsa da, bu kavramı dini hoşgörüsüzlük dâhil, hoşgörüsüzlükten kaynaklanan nefreti yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı çıkararak ifade biçimleri için kullanmaktadır.

Nefret suçları ve nefret söylemini şu şekilde karşılaştırabiliriz:

Nefret Suçu: Suç + Önyargı/Nefret = Nefret Suçu

Nefret Söylemi: Önyargı/Nefret = Suç olarak düzenlenmiş olabilir de olmayabilir de. Ancak nefret söylemi çoğu kez nefret suçlarının önünü açmakta, bu suçları teşvik etmektedir.

Nefret söylemi tahammülsüzlüğün ve hoşgörüsüzlüğün dışavurumu olarak nitelendirilebilir. Nefret söylemi içerisinde aşırılık barındırır, aşırılık taşıyan önyargılardan oluşur.¹⁸ Bu tahammülsüzlük ve hoşnutsuzluk adaletsizliklere, başkalarının haklarının gasp edilmesine, barışı yaralamaya yol açabilme potansiyeline de sahiptir.

Nefret söyleminin çeşitli boyutları vardır. Bunlardan biri olan politik boyutu itibarıyla, “demokratik mücadele ile mağup edilen tüm gerici fikir ve teorileri yeniden canlandırma amacı güden, dolayısıyla demokratik mücadelenin kazanımlarını yıkmayı amaçlayan bir söylem”dir. Buradan hareketle, nefret söyleminin yozlaştırıcı ve demokratik düzeni yaralayıcı bir yönü olduğunu da söylemek mümkün.¹⁹

Nefret söyleminin bir boyutu da salt söylem olarak kalmaması, teşvik veya provoke edici bir yönünün de olmasıdır. Nefret söyleminin oluşmasında, dile gelmesinde belirli bir artalan vardır ve bu arka planda aşırılığa önyargılar rol oynar. Tarlach McGonagle nefret söylemini şu şekilde tanımlar: “Nefret söylemi geniş bir spektruma yayılan olumsuz bir söylemdir. Bu söylem esneklik, çünkü nefretten yola çıkarak nefreti teşvik etmeye varabilen, suistimale, aşağılamaya, hakarete, yermeye dayanan kelimeler ve sıfatlardan oluşan öte yandan da aşırı önyargılardan bağımsız olmayan bir söylemdir”.²⁰

Nefret söyleminin demokratik bir topluma olumsuz yansımaları çeşitli şekillerde sirayet eder.

Nefret söyleminin en belirgin sonuçlarından bir tanesi mağdurlarını sessizleştirmesidir. Nefret söylemini gerçekleştirirken telaffuz edilen kelimeler belirli gruplar hakkında çeşitli

17 Council of Europe - Committee of Ministers, Recommendation No. R (97) 20 of the Committee of Ministers to Member States on "Hate Speech", (Adopted 30 October 1997 at the 607th meeting of the Ministers' Deputies)

18 Robert Post, “Hate Speech” in *Extreme Speech and Democracy*, eds I. Hare & J. Weinstein, Oxford University Press, New York, 2009, p.123

19 Kevin, Boyle “Hate Speech - The United States Versus the Rest of the World?”, *Maine Law Review*, vol. 53, 2001, p.493

20 Tarlach McGonagle, “Wresting (Racial) Equality from Tolerance of Hate Speech”, *Dublin University Law Journal* (ns) 21, 2001, p 23.

klişeler yaratarak onların ötekileşmesine sebep olabilir ve bu söylemin devam ettirilerek yeniden üretilmesi halinde çeşitli gruplar üzerindeki baskı artar. Tüm bu faktörler hedefteki grupları sinikleştirir, pasifleştirir ve demokratik bir sisteme eşit bir şekilde katılma cesaretlerini veya motivasyonlarını kırar.

Demokratik bir toplum, müzakerelerin gerçekleştiği ve farklı bakış açılarının açık görüşlülükle ifade edildiği bir toplumsal alanı gerektirir. Farklı düşüncelerin temsili ve farklı görüşlerin değerlendirilmesi karşılıklı saygı kültürünün ve hoşgörü ortamının var olmasını gerekli kılar. Nitekim nefret söylemi karşılıklı saygıyı zehirler, nefret söyleminin hedefindeki gruplar müzakere süreçlerine, demokratik yaşama katılımında yavaş yavaş geri çekilmeye başlar. Nefret söylemi, hedefindeki gruplara toplumun bir parçası olmadıklarını dikte eder, dolayısıyla bu grupların tartışma, müzakere etme sürecine katılmaları için şevkleri kırılmış olur. Hedefteki gruplar demokratik bir toplumda katkılarını sunamaz hale gelir ve tüm müzakereler, onların katkıları olmadan devam eder.

Öte yandan katkılarını sunmak için hedefteki gruplar çaba gösterse dahi adil bir şekilde seslerini duyuramazlar, hor görüldükleri için sundukları tüm katkılar taraflı bir şekilde değerlendirilir.²¹

Dolayısıyla nefret söylemi karşılıklı saygıyı, hoşgörü kültürünü zedeler ve çeşitli bakış açılarının adil bir şekilde değerlendirilmesini, mütalaa edilmesini engeller.

Nefret söylemi, içinde potansiyel şiddeti de barındırır. Nefret söyleminin işlevlerinden birisi de şiddetin altyapısını hazırlamasıdır. Bunu, çeşitli inançlar veya yargılar ağı yaratarak gerçekleştirir. Tsesis'e göre şiddet sosyal inançlar, gelenekler, metaforlar ve çeşitli grupları aşağılayan ve nesneleştiren klişeler aracılığıyla meşru kılınır.²²

Dolayısıyla nefret söylemi, içinde suç potansiyelini de barındırır; kelimeler, cümleler taşlara, mermilere dönüşebilir. Azınlıklara karşı gerçekleştirilen nefret söylemine göz yumuldukça “nefret edilen grupların” en temel insan haklarına sahip olmak için dahi değersiz görüleceği riski ortaya çıkar.

Toplumsal algılarımızı şekillendiren önemli unsurlardan biri medyadır. Bu bağlamda medya, dünyada ve Türkiye’de olumlu ve yapıcı olabileceği gibi, aynı zamanda nefret suçlarına yol açan ayrımcılığı oluşturan ve besleyen önyargıların, kısaca nefret söyleminin oluşmasında ve yaygınlaştırılmasında en etkili araçlardan biri olabilmektedir. Medyanın nefret suçları kapsamında ele alınabilecek eylemleri haberleştirme, kullanılan dil ve mağdurları ya da olayı sunma şekli, eylemi meşrulaştırmaya ve suçun altında yatan ayrımcılığı gizlemeye

21 David O. Brink, “Millian Principles, Freedom of Expression and Hate Speech”, Legal Theory, vol 7,2001, p.140-1

22 How hate speech paves the way for harmful social movements, Alexander Tsesis, New York, New York University Press, 2002.p 81-82

yol açabilmektedir.

Çeşitli araştırmalar, medyada da önyargıların varlığını ortaya çıkarmaktadır. Medyanın tarafsızlığına ilişkin pratik sınırlar, gündelik yaşamda vuku bulan tüm hikâyelerin ve olguların haber olarak verilmesinin imkânsızlığı ve bu nedenle de bir seçiciliğin zorunlu olmasıyla başlar. Siyasi baskılar, sansür vb. olgular da medyanın eğilimleri üzerinde etki yaratır. Medyanın piyasa koşullarına tabi olması, hedef kitlenin beklentileri, reklam veren kurumların baskısı, medya kurumu sahibinin dünya görüşü ve kuruma alınan personelin seçimi gibi faktörler de medyanın yayın çizgisini belirler. Medyanın siyasi çizgisi ise çoğu kez kurumun sahibi ve çalışan gazetecilerin siyasi aidiyetleri ve buna bağlı ideolojik tutumlarıyla belirlenir. Medya, içinde bulunduğu coğrafyadaki hâkim sınıfsal, siyasi, kültürel, bölgesel olgular etrafında bölünmüş ve çoğu kez de taraf konumundadır.

İdeolojiler kendilerini dil ile ifade edip biçimlendirir. Dili kullananların seçtiği sözcükler, sözcük öbekleri, konuşma biçimi, anlatımı hatta cümle kurma yetileri söylemin (diskur) oluşmasında çok büyük bir etkidir. Medya, dil konusunda da önemli zaafıya sahiptir. Dünya hızla küreselleşirken, haberler çok sınırlı sayıda dil kaynağı üzerinden yansıtılmaktadır. Aynı ulusal sınırları paylaşan çok kültürlü bir yapıya sahip toplumlarda bile bölgeler arasında dil önemli bir bariyer olabilmektedir.

Dolayısıyla etnik kimlikler, din veya dile dayalı azınlık grupları hakkındaki haberlerde, dikkate alınacak özel bir yaklaşımın olması kaçınılmazdır. Reuters'in şu uyarısı bu konudaki temel yaklaşımı net bir şekilde tarif ediyor: *"Bir kişinin ırk, renk, etnik veya dini aidiyeti, sadece konuyla bir bağlantısı olduğu takdirde belirtilmelidir."*²³

Ancak medyada haberlerin yansıtılışına bakıldığında, bu temel ilkeye uyulmadığını görmek zor değil. Dil aynı zamanda üstü örtülü bir önyargıyı da yansıtabilir. Kelimelere yüklenen ek anlamlar bu konuda çoğu kez etkili bir yöntem olabilmektedir. Örneğin, medyanın bir grubu "terörist", "özgürlük savaşçıları" veya "isyancılar" olarak belirtmesi büyük fark yaratmaktadır.

Gerek Avrupa'da gerekse Türkiye'de medya kurumları ve meslek örgütlerinin dilin kullanımına dair örnek teşkil edecek bazı girişimleri mevcut.

Gazetecilerin bu konuda dikkat etmesi gereken noktalar bakımından, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin hazırladığı "Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi" şöyle diyor:

*"Gazeteci başta barış, demokrasi, insan hakları olmak üzere insanlığın evrensel değerlerini, çok sesliliği, farklılıklara saygıyı savunur. Milliyet, ırk, etnisite, cinsiyet, din, dil, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan tüm ulusların, tüm halkların ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanır. İnsanlar, topluluklar ve uluslararası nefreti, düşmanlığı körükleyici yayından kaçınır. Bir ulusun, bir topluluğun ve bireylerin kültürel değerlerini ve inançlarını veya inançsızlığını doğrudan saldırı konusu yapamaz."*²⁴

23 Aktaran: Richard Keeble, Ethics for journalists, Routledge, 2001, ("Google Books" çevrimiçi hizmeti üzerinden okunmuştur)

24 <http://www.tgc.org.tr/bildirge.html>

Örneğin Britanya’da Ulusal Gazeteciler Sendikası (NUJ), üyelerinin “ırk” ilişkilerine dair konuları nasıl ele almaları gerektiği konusunda ayrıntılı bir kılavuz yayımlamıştır.²⁵ Söz konusu kılavuzda, göçmenler, ilticacılar, “ırk” meseleleri, ırkçı örgütler ve Romanların nasıl ele alınması gerektiği konusunda oldukça pratik ve yararlı bazı stratejilere yer verilmektedir.

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’nun (FIJ) hazırladığı “İnsan Hakları Haberciliği El Kitabı” ise “etnik kimlikler” konusunda gerekli yaklaşımı şöyle belirtiyor:

“Gazetecilerin etnik olarak bölücü habercilikle ilgili daha keskin ve net bir yaklaşım geliştirmeye ihtiyacı var. Bu, devlete medyayı sansürleme ve yasaklama yolunda daha fazla güç vererek yapılamaz. İnsanların etnisitelerini onları onlar yapan şeyin bir parçası olarak gören gazeteciliği öne çıkararak, aynı etnisiteden olan insanların arasında büyük farklar olduğunu gösteren ve iltifafları körükleyen etnik mitleri soruşturan (dolayısıyla da genellikle dağıtan) bir gazetecilikle yapılabilir. Etnisite ve kimlik üzerine daha az yerine daha çok yazar ve yayın yaparsak, anlayışa da daha çok katkıda bulunabiliriz.”²⁶

Tüm bu etik kurallar ve yaklaşımlara rağmen, pratikte medya çalışanları arasında çok farklı önyargı saikleri söz konusu olabilmektedir. Bu konuda yapılan bazı araştırmalarda, tartışmalı konularda yapılan haberlerde gazetecilerin kendi eğilimlerini yansıttıkları tespit edilmiştir. Önyargıların yansıtıldığı bazı konuları şöyle sıralayabiliriz:

Siyasi önyargılar: Belirli siyasi partiler, adaylar veya politikalara yönelik önyargılar.

Şirketler lehine önyargılar: Siyasi haberlerin, belirli şirketlerin lehine sonuçlar elde edecek ve medya kurumu sahibinin çıkarları doğrultusunda yansıtılması.

İnançlara yönelik önyargılar: Belli bir inancın, diğerlerine göre kayrılarak yansıtılması.

Belli gruplara yönelik önyargılar: “İrk”, cinsel kimlik, yaş, sınıf, cinsel yönelim veya etnisite gibi karakteristik özelliklere dayalı gruplara ait haberlerin önyargılı verilmesi.²⁷

Kamuoyunun duyarlılığını ve farkındalığını arttırma konusunda medyaya önemli görevler düşmektedir. Medya nefret suçlarını insan hakları odaklı habercilik bağlamında ele almalı, haber üretim ve sunum aşamalarında nefret suçlarının hedefi konumundaki grupların temsilini ve katılımını gözardı etmemelidir. Sorumlu ve demokratik bir medya “biz” ve “onlar” kutuplaşmasını beslemek ve pekiştirmek yerine, karşılıklı iyi niyet, anlayış ve saygıya dayalı kültürlerarası diyaloga zemin hazırlamalıdır.

Sonuç itibariyle nefret söylemi sadece insan hakları bakımından değil meslek ilkeleri bakımından da engellenmelidir. Medya kurumu veya gazeteci bunu engellemezse, suç olan ve yasaklanması gereken eylemlere destek vermek, yardımcı olmak anlamında rol oynamış sayılır.

25 <http://www.nuj.org.uk/getfile.php?id=388>

26 <http://bianet.org/bianet/bianet/90912-irkci-ayrimci-yorumlari-yayinlamayin>

27 http://en.wikipedia.org/wiki/Media_bias

Nefret suçları ve nefret söylemi üzerine verilerin toplanmasının önemi

Nefret suçları ve nefret söylemi konusunda veri toplamak ve bu bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması, bu tür suçlara karşı bir tepki verilmesi ve önlenmesi çabalarının en önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır. Sorunla gerektiği şekilde yüzleşilebilmesi için yerel ve ulusal düzeyde yetkililerin ve kamuoyunun sorunun gerçek doğasını, boyutunu ve toplum açısından oluşturduğu tehditleri iyi bilmesi gerekiyor.

Bazı kesimler günlük yaşamlarında şiddete ve önyargılara maruz kalırken, toplumun geri kalan kesimleri büyük oranda bu durumun vahameti veya farklı ayrımcılık pratikleriyle olan ilintisinin farkında olmayabilmektedir. Türkiye gibi, nefret suçlarına yönelik verilerin resmi olarak toplanmadığı ve kamuoyuyla paylaşılmadığı ülkelerde, sivil toplumun çabalarıyla elde edilecek veriler, sorunun çözümü için siyasi adımlar ve yeni yasal düzenlemeler gerektiğini göstermek yönünde önemli bir kaynak teşkil eder. Sivil toplumun veri toplama kaynakları sınırlı olsa da, bazen çok etkin olabilmektedir. Sivil toplum kuruluşları açısından bu tür verilerin toplanmasında en yaygın yöntemler, kamuoyu araştırmaları, anketler ve medya izlemidir. Türkiye’de henüz yaygın olmasa da, özellikle ABD’de, nefret suçlarına maruz kalan mağdurların paylaştığı bilgiler de etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Örneğin nefret suçları konusunda etkin bir mücadele veren Amerika merkezli sivil toplum kuruluşu *Southern Poverty Law Center*, ABD’de işlenen nefret suçları konusunda aktif faaliyet yürüten örgütlere ilişkin bilgilerin paylaşıldığı, “Nefret Haritası” adıyla bir haritalama sistemi kullanmaktadır.²⁸

Başka ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de birçok sivil toplum kuruluşu, grup veya cemaat kendi alanlarına ilişkin ayrımcılık ve nefret suçları konusunda bilgi toplamakta ve veri derlemektedir. Bunlar, resmi verilerin yerini almasa da benzeri bir işlev görebilir. Elde edilen veriler, şiddet içeren fiillerin hedefi olan kesimler, söz konusu suçların karakteristikleri, bu tür suçları işleyenler ve alınması gereken acil önlemlerin belirlenmesi için kullanılabilir. Bu tür bilgiler sivil toplum kurumları ve polisin vereceği uzun vadeli tepkiler ve nefret suçlarını önleme çabalarında son derece yararlı olabilir. Aynı şekilde, bu tür bilgiler güçlü bir lobi ve savunuculuk faaliyetiyle beslendiğinde, yasaların ve pratiklerin şekillenmesine katkıda bulunabilir.

Sivil toplum kuruluşları, mağdurlara yönelik şiddet fiillerinin yanı sıra, bu tür suçların söz konusu olduğu durumlarda polisin, savcılarının ve hukuk sisteminin verdiği tepkileri de izleyerek, bu bilgileri kamuoyuyla paylaşabilir. Bu tür bir çalışma, sivil toplumun, hükümetin attığı adımları gözden geçirmesi ve işlenen nefret suçlarının cezasız kalmaması için gerekli zemini oluşturabilir.

Öte yandan nefret suçları konusunda toplanan veriler sadece yetkililer ve kamuoyunun geneli değil, bu tür suçların mağduru olan kesimlerin de işine yarayabilir.

Toplanacak verilerin özellikle mağdur kesimler açısından şu yararları olabilir:

28 <http://www.splcenter.org/get-informed/hatemap>

- Mağdur durumdaki gruplar ve toplulukların tetikte olmasını sağlar ve böylece güvenliklerini arttırır.
- Mağdurların nefret suçlarını ilgili mercilere bildirme olasılığını arttırır.
- Mağdur kesimlerin kendilerine yönelik saldırıları kamuoyuna ifşa etme fırsatı sunar.
- Mağdur kesimlerin, maruz kaldığı nefret suçları karşısında sessiz kalmasıyla topluma ve-rilecek olan çaresizlik mesajı yerine, bu tür suçlara karşı mücadele edileceği mesajı ve-rilir.
- Nefret suçlarının gerçekte yaygınlığı konusunda kamuoyunu bilgilendirir.
- Mağdur kesimlerin karşı karşıya olduğu nefret suçlarıyla baş edilebilme yollarının tartışılmasına olanak verir.
- Yasa koyucu ve hükümet yetkililerinin, bu tür suçlara karşı mücadele için gerekli eğitim ve mağdurlara destek gibi hizmetler için kararların alınmasında gerekli olan bilgileri edin-melerini sağlar.

Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yıl, 10 Örnek - Metodoloji - Proje ve çalışma hakkında bilgi

Özellikle kamu kurumlarının nefret suçlarına dair verileri toplamadığı ülkelerde sivil toplum kuruluşlarının medya izleme faaliyetleri, nefret suçları ve söylemi konusunda bilgilerin toplanması bakımından yaygın bir yöntemdir. Türkiye’de nefret suçlarına dair veri toplayan sivil toplum kurumlarının hemen hepsi, bunu medya izleme faaliyetiyle gerçekleştirmektedir. Medyanın taranarak nefret suçları ve nefret söylemine ilişkin verilerin toplanmasında da iki yaklaşım söz konusu. Birincisi, medyanın nefret suçlarına dair bilgiye erişimde sadece bir araç olarak kullanılması. İkincisi, medyanın nefret söyleminin yaygınlaşmasındaki rolünün araştırılması, özellikle bu konuda veri toplanması.

2008 yılının sonundan itibaren geriye doğru 10 yıllık bir dönemi kapsayan ve 20 gazetenin internet sitelerinin taranmasına dayanan bu çalışma, 2009 yılının 1 Mayıs - 31 Aralık tarihleri arasında gerçekleştirildi. Çalışma çerçevesinde, medyanın nefret suçları konusundaki rolü üzerinden bir tarama yapıldı. Yani, vakanın doğrudan kendisinden ziyade, gerçekleşen bir suç fiilinin medyaya yansımaları sırasında, medyanın bu suçu ele alış biçimi üzerine odaklandı. Bu nedenle de köşe yazıları tarama çalışmasının sonuçları itibariyle dikkate alınmadı, zira bilindiği gibi köşe yazarlarının önemli bir kısmının dünya görüşleri, gazetelerin genel yayın çizgisiyle birebir örtüşmeyebilmektedir.

Projenin çalışma alanı olarak medyanın seçilmesi bir yandan kolaylık sağlarken, bir yandan da özellikle teknik boyutta olmak üzere bazı dezavantajlar barındırıyordu.

Sağladığı kolaylıkları şöyle sıralayabiliriz:

- Medyada işlenen veya yansıtılan nefret suçlarının tespit edilmesi görece kolaydır,
- Bu suçların geriye dönük olarak araştırılması görece kolaydır,
- Medyanın, okuyucunun duyarlılıklarını dikkate alması gerektiği için, proje hedefleri açısından olumlu yönde etkilenmesi söz konusudur.

Türkiye’de ulusal düzeyde günlük basılan gazete sayısı 39 olup, bunların toplam günlük tirajları yaklaşık olarak 5 milyon düzeyindedir. Tarama çalışması söz konusu gazetelerden 20 tanesi ile sınırlandırıldı. Seçilen gazetelerin toplam tirajı, tüm gazetelerin toplam tirajının yaklaşık yüzde 80’i düzeyinde. Gazetelerin seçiminde, tirajlarının yanı sıra yayın çizgileri ve okur kitlesi bakımından toplumun çeşitli kesimlerini temsil yeteneği de dikkate alındı. Gazeteler, 2008 yılı sonundan başlayarak, internet arşivlerinin elverdiği ölçüde geriye giderek, son 10 yılı kapsayacak şekilde tarandı.

Nefret suçlarının Batı’daki yasal mevzuat çerçevesinde tanımı göz önüne alındığında, taranacak alanın hayli geniş olduğu tespit edilerek, proje çalışması sırasında “nefret suçları”na ilişkin kategorilerin kapsamı daraltıldı ve böylece daha etkin bir çalışma hedeflendi.

Tarama çalışmasının ardından, seçilen “nefret suçları” kapsamına giren haberler veya yorumlardan (hem gazetenin yansıttığı haliyle hem de haber içeriği açısından) geniş bir havuz oluşturuldu. Yaklaşık 30 bin haberi kapsayan bu liste, proje ekibi tarafından elenerek, projenin hedeflerine uygun olan yaklaşık 5 bin civarında bir kısa liste haline getirildi.

Ardından yine proje ekibi tarafından ikinci bir eleme daha yapılarak, projenin hedefleri doğrultusunda öne çıkan 200 örnek haber belirlendi.

Danışma Kurulu, bu son seçilen 200 haber üzerinden projenin nihai hedefi olan “10 örnek” haberi seçti.

Seçilen yöntem ve projenin yürütülmesi sırasında dikkate alınan temel unsurlar özet olarak şunlardır:

- Proje hedefleri açısından kamuoyunda farkındalığı arttırmada en etkin araç olarak medya seçilmiştir.
- Nefret suçlarının tesbitinde ve tüm süreç boyunca nesnel olunmasına özen gösterilmiştir. Ancak seçilen yazılar sonuç itibariyle nefret söylemi kapsamında olduğu için, sübjektiflik kaçınılmaz olmuştur.
- Nefret suçları konusunda medyadan beklenen önleyici tavır ve pozitif ayrımcılıktır. Bu kapsamda medya kuruluşlarının sosyal sorumlulukları önem kazanmaktadır.
- Proje kapsamında geniş kitlelerin konuya ilişkin farkındalığının artırılmasına çaba gösterilmiştir. Bu doğrultuda çeşitli toplantılar düzenlenmiş ve bir web sitesi oluşturulmuştur. Bu çabalar proje çalışmasının ardından da sürdürülecektir.

Tarama çalışması kapsamında incelenen gazeteler:

• Akşam	• Milliyet	• Türkiye
• Birgün	• Ortadoğu	• Vakit
• Cumhuriyet	• Posta	• Vatan
• Fotomaç	• Radikal	• Yeni Şafak
• Gündem	• Sabah	• Yeniçağ
• Hürriyet	• Star	• Zaman
• Milli Gazete	• Taraf	

Nefret suçları, çeşitli grupların şu karakteristik özelliklerine yönelik söz konusu olabilmektedir:

- Etnik ve “ırk” bağları temelinde,
- Cinsiyet ve genetik özellikler temelinde,
- Ulusal özellikler, köken, din ve inançlar temelinde,
- Eğitim, kanaatler, siyasi eğilimler, kişisel veya toplumsal statü temelinde,
- Engellilik, yaş ve cinsel yönelim temelinde,
- Aile ve mülkiyet temelinde, vb.

Dolayısıyla nefret suçlarının kapsamı çok geniştir. Bu nedenle, proje çalışması çerçevesinde şu grup karakteristikleri dikkate alındı:

- Etnik kökene ve “ırk”a
- Ulusal özelliklere
- Cinsel kimliklere
- Cinsel yönelime
- Din ve inanca
- Siyasal eğilimlere
- Mülkiyete
- Bedensel engelliliğe
- Eğitim durumuna
- Toplumsal statüye

Çalışmada yer alan kişiler

Tarama ekibi: Örnek suçların tesbiti için çevrimiçi kaynakları tarayan ekip toplam dört kişiden oluşmaktaydı. Bu çalışma grubunun yanı sıra toplam dört öğrenci de çalışmalara gönüllü destek sağladı.

Danışma Kurulu: Projenin hedefleri doğrultusunda taranan nefret suçlarının elenerek, nihai liste olarak seçilmesine karar veren kuruldur. Bu kurulda yer alan kişilerin seçiminde, gerek konuya ilişkin bilgi birikimi, gerekse seçimlerin olabildiğince nesnel gerçekleştirilmesi bakımından dağılım dikkate alınmıştır. Danışma Kurulu’nun, konunun kapsamı göz önünde bulundurularak, akademisyen, iletişimci, hukukçu, gazeteci, sanatçı gibi geniş bir yelpazeden oluşmasına özen gösterildi.

Proje kapsamında Danışma Kurulu’nu oluşturan isimler şunlardır:

- Aydın Engin (gazeteci)
- Ayşe Hür (Tarihçi, yazar)
- Bağış Erten (gazeteci)
- Prof. Dr. Baskın Oran,
- Dr. Cengiz Aktar (Bahçeşehir Üniversitesi AB Bölüm Başkanı)
- Işın Eliçin (gazeteci)
- Kerem Kabadayı (müzisyen)
- Yrd. Doç. Kerem Rızvanoğlu (GSÜ İletişim Fakültesi - Öğretim üyesi)
- Sefa Kaplan (gazeteci)
- Prof. Dr. Turgut Tarhanlı (İ. B. Ü. Hukuk Fakültesi Dekanı)
- Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu (GSÜ İletişim Fakültesi - Öğretim üyesi)
- Zeynep Tanbay (sanatçı)

Destek alınan uzmanlar: Proje çerçevesinde gerçekleştirilen atölye çalışmaları, nefret suçlarının kavramsallaştırılması, taramada dikkate alınan kıstasların oluşturulması gibi konularda uzmanlardan destek alınmıştır. Bu konuda danışılan ve destek alınan uzmanlar şunlardır: Uluslararası Azınlık Hakları Grubu'nun (Minority Rights Group International) Türkiye Koordinatörü Nurcan Kaya, Global Dialogue'tan Nayat Karaköse, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Turgut Tarhanlı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Asuman Aytekin İnceoğlu ve Ulaş Karan, İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Geliştirme Merkezi'nden Gökçeçişek Ayata ve Burcu Yeşiladalı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Medya ve İletişim Sistemleri Bölüm Başkanı Doç. Dr. Aslı Tunç ve aynı bölümden öğretim üyesi Esra Ercan Bilgiç, Galatasaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi'nden Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu, Lambdaistanbul gönüllüsü olan ve nefret suçları konusunda bir çalışması bulunan Özlem Çolak, İnsan Hakları Gündemi Derneği üyesi ve nefret suçları konusunda araştırmaları bulunan Hakan Ataman.

Bunun yanı sıra, “medyada nefret söylemi” konusunda bir çalışma yürüten Uluslararası Hrant Dink Vakfı Proje Koordinatörü Özlem Dalkıran ile yapılan çalışmalar üzerine deneyimler paylaşılırken, aynı zamanda vakfın konuya ilişkin düzenlendiği atölye çalışmalarına da katıldı.

Atölyeler ve paneller

Medyanın nefret suçlarını ele alış biçimi üzerinden değerlendirilerek seçilen “10 yıl 10 örnek” her ne kadar tarama kıstasları belirlenmiş ve nefret suçu somut bir şekilde tanımlanmış olsa da, nihai noktada kuşkusuz subjektif bir değerlendirmeye dayanmaktadır. Dolayısıyla, bu seçimin mümkün olduğunca sağlıklı olabilmesi açısından çalışmada şu iki noktaya dikkat edildi:

1. Tarama yapan teknik ekibin nefret suçları konusunda eğitilmesine özen gösterildi. Bunun için konunun uzmanlarının katıldığı eğitim atölye çalışmaları ve konuya ilişkin panel toplantılar düzenlendi.
2. Nihai seçimi yapacak olan Danışma Kurulu üyeleri, konunun önemi ve kapsamı göz önüne alınarak belirlendi. Ayrıca Danışma Kurulu üyeleri ile düzenlenen iki çalışma toplantısında, taramaya ilişkin teknik bilgiler ve nefret suçlarının kapsamı ayrıntılı olarak ele alındı ve bu konuda ortak değerler saptandı.

Nefret suçları kavramı tüm dünyada olduğu gibi, henüz Türkiye’de de yeterince bilinmiyor. Türkiye’de bu konuda yapılan akademik çalışmalar son derece sınırlı. Türkçe kaynaklar ise yok denecek kadar az. Bu nedenle nefret suçlarını kavramsallaştırmak ve bu konuda yapılan çalışmaların kamuoyu ile paylaşılması son derece önemlidir. Bu amaçla elinizdeki çalışma yürütülürken nefret suçlarını konu eden toplam üç atölye çalışması ve dört panel toplantı gerçekleştirildi.

Gerçekleştirilen atölye çalışmalarında, nefret suçları kavramına yaklaşım, bu suçların kapsamı, Avrupa ve ABD’de yapılan çalışmalardan örnekler, Türkiye’de güncel durum ve medya taraması çalışmasında dikkat edilmesi gereken noktalar ele alındı.

Yapılan atölye çalışmalarının sonucunda, proje kapsamında gerçekleştirilecek olan tarama

için gerekli kıstaslar belirlendi ve çalışmanın pratik olarak yürütülmesinde gerekli olan standartlar saptandı.

Bu çalışmaların yanı sıra, yapılan ikili görüşmelerde çalışmamızın kapsamı içinde bilgisine başvurulmuş isimler de söz konusuydu.

Medya taraması ile sınırlı, altı ay gibi kısa bir sürede ve bir proje çerçevesinde böylesine bir soruna yönelik kapsamlı çözümler üretmenin olanaksızlığı ortadadır. Dolayısıyla yürütülen bu pilot proje çerçevesinde sorunun medya ile ilgili kısmı ele alınarak, meselenin kamuoyunun gündemine taşınması ve farkındalığın artırılması hedeflenmiştir.

Medyanın soruna ilişkin farkındalık yaratmak bakımından çok önemli bir işlevi olabileceği kuşkusuzdur.

Bu çalışmanın nefret suçlarına karşı Türkiye’de verilecek uzun vadeli mücadeleye küçük bir katkı sağlaması umut edilmektedir.

Çalışmanın sınırları

Nefret suçları konusunda veri toplamanın en önemli amaçlarından biri, toplanan verilerin nefret suçlarına karşı etkin bir mücadeleye destek amacıyla değerlendirilmesidir. Ancak gerekli bazı bilgileri medya izleme yöntemi ile toplamak son derece zordur. Örneğin, failerin karakteristik özelliğini medyaya yansıyan haberler üzerinden derlemek pek mümkün değildir. Failerin önyargılı olup olmadığını haber üzerinden tespit etmek de her zaman kolay değildir.

İşlenen nefret suçlarının ne kadarının medyaya yansıdığı bilinmemektedir. Zira ya mağdur korktuğu için bunu paylaşmayabilir ya da medya kurumları nefret suçlarına duyarsız davranarak veya haber değeri görmeyerek, bazı vakaları yansıtmayabilir.

Bu çalışma son on yılda medyaya yansımış olan nefret suçlarının araştırılmasına dayanmaktadır. Ulusal günlük gazetelerin basılı kopyalarının son on yıla dönük olarak taranmasının zorluğu göz önüne alınarak, tarama internet üzerinden çevrimiçi olarak yapılmıştır. Çoğu gazetelerin çevrimiçi arşivleri 1999 yılından daha geriye gitmemekte, bir kısmının arşivi daha yakın tarihlerde başlamaktadır. Bazı gazetelerin arşivlerinde tarihe göre arama yapmak mümkün olmadığından, bu tür sorunları aşmak için yaklaşık 100 kelimelik bir anahtar kelime listesi oluşturularak tarama gerçekleştirildi. Bu kelimeler, tarih sırasına göre tarama yapılabilen gazetelerden derlenen örneklerde en sık geçen kelimeler de gözetilerek belirlendi.

Bu çalışmada sonuçları etkileyecek bazı durumlarla da karşılaşıldı. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- Bazı gazetelerin internet arşivleri son derece sınırlı. Bu da, internet arşivleri görece iyi olan gazetelerde, ele alınacak vakaların sayısı açısından dezavantajlı bir durum yaratmaktadır.
- Bazı gazetelerin sahiplerinin zaman içinde değişmiş olduğu ve bu durumun gazetenin söylemine de doğrudan yansıdığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bazı gazetelerde nefret söylemi dönemlere göre farklılık arz etmektedir.
- Bazı gazeteler diğerlerine göre daha sonraki tarihlerde yayımlanmaya başlamıştır. Bu

durum, yine daha uzun bir süredir yayımlanmakta olan gazeteler açısından, nefret söylemini içeren toplam örnek sayısı bakımından dezavantajlı bir durum yaratmaktadır.

- Gazetelerin internet sayfaları, basılı nüshalarından farklılıklar arz etmektedir. Web sayfaları gün içinde güncellenebilmekte, web sitelerinde yayımlanan yazıların bir kısmı basılı olan yayında yer almamakta, çoğu kez de basılı yayına göre daha dar kapsamlı olarak yer almaktadır. Bazen de web sitesinde yer alan bir yazı ileri tarihlerde güncellenebilmekte veya yayından bütünüyle kaldırılabilir. Bazen de web sitesinde yer alan bir yazı ileri tarihlerde güncellenebilmekte veya yayından bütünüyle kaldırılabilir.
- Medyanın yansıttığı vakaların bir kısmında gerekli ayrıntılı bilgilere ulaşmak olanaklı olmayabilmektedir.

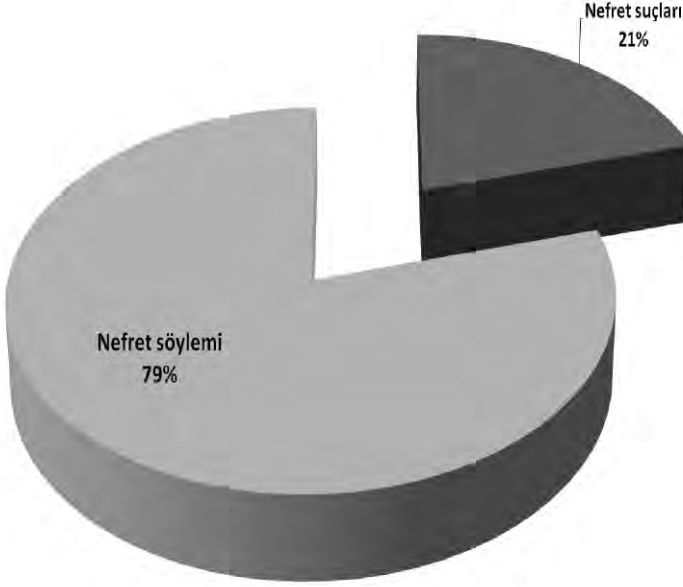
Tarama sonuç itibarıyla internet üzerinden yukarıda belirtilen kısıtların sınırlılığı içinde yürütüldü. Tarama sonuçları incelenirken çalışmanın teknik anlamda yaşanan bu sorunlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bulgular - Çalışmanın sonuçları

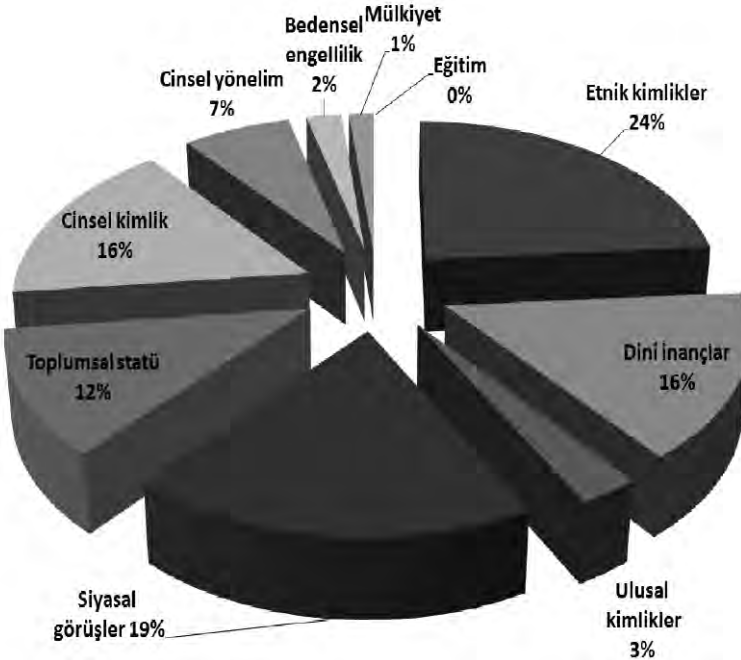
Medya taraması toplam verileri						
Kategori	Nefret suçları		Nefret söylemi		Toplam	
	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%
Etnik köken	245	23.76	1861	46.98	2106	42.18
Din ve inanç	163	15.80	829	20.92	992	19.87
Ulusal kimlik	29	2.81	524	13.2	553	11.07
Siyasal eğilim	194	18.80	211	5.32	405	8.11
Toplumsal statü	123	11.93	186	4.69	309	6.18
Cinsel kimlik	167	16.19	114	2.87	281	5.62
Cinsel yönelim	71	6.88	199	5.0	270	5.40
Bedensel engellilik	23	2.23	28	0.7	51	1.02
Mülkiyet	16	1.55	5	0.12	21	0.42
Eğitim durumu	0	0	4	0.10	4	0.08
Toplam:	1031	100	3961	100	4992	100

Çalışmanın sonucunda nefret söylemi ve nefret suçları ve genel olarak ayrımcılık kapsamında yaklaşık 30 bin kadar örnek incelendi. İncelenen bu örneklerin büyük bir kısmı, projede kapsamı daraltılarak tespit edilen tarama ve değerlendirme kriterlerine girmediği için, bunlar yaklaşık 5 bin örnek vakaya kadar elendi. Yukarıdaki tabloda yer alan veriler, çalışmanın bu elenmiş halini yansıtmaktadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, elenmiş olan örneklerin nefret suçu veya nefret söylemi kapsamına girmediği anlamına gelmediğidir. Eleme sadece projenin sağlıklı yürütülebilmesi açısından oluşturulan daha dar çerçeveye oturtulması için yapılmıştır.

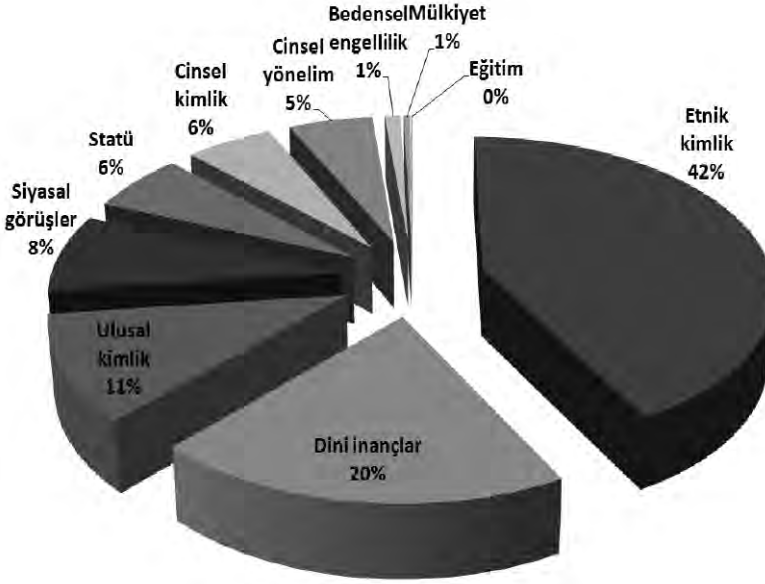
Nefret suçları ve nefret söylemi oranları

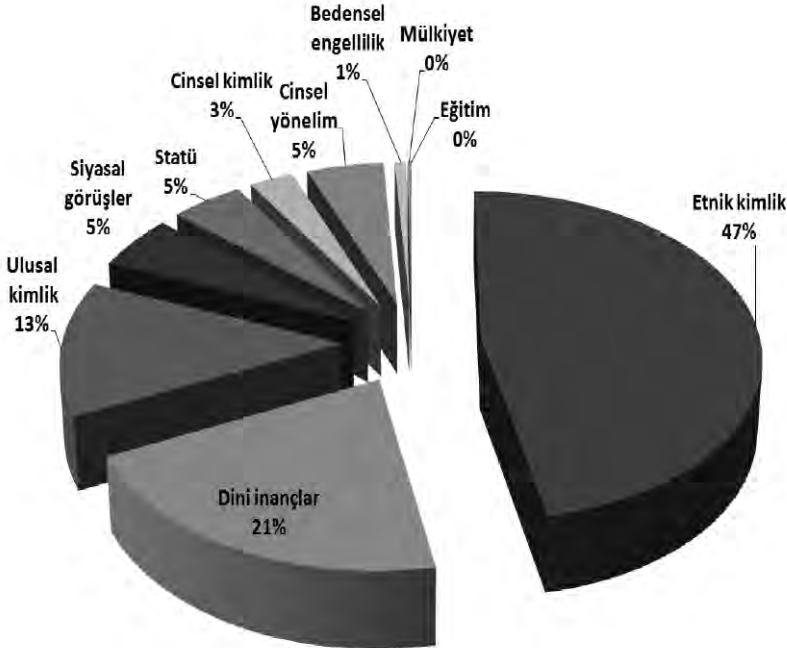
Nefret suçları paylaşımı

Nefret suçları ve nefret söylemi paylaşımı

Nefret söylemi paylaşımı

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular

- Gazetelerin bir kısmında bazı kategorilere yönelik nefret söylemi diğerlerine göre daha yoğunudur.
- Türkiye, Cumhuriyet, Yeni Şafak, Milli Gazete, Vakıf ve Zaman’da inançlara yönelik nefret söylemi daha yoğun yer almaktadır.
- Yeniçağ ve Ortadoğu gazetelerinde ise etnik ayrımcılık, ırkçı ve ulusal kimliklere yönelik nefret söylemine daha yoğun yer verilmektedir.
- Sabah, Hürriyet ve Milliyet gibi yüksek gazeteler aynı zamanda en fazla örneğe sahip. (Bunda internet arşivlerinin diğerlerinden daha eskiye dayanmasının rolü de hesaba katılmalı).
- Cinsel yönelimlere ilişkin nefret söylemi hemen her gazetede yer almaktadır. Örneğin travestilerle ilgili nefret suçu haberlerinde, nefret söylemine en az rastlanan gazetelerde bile en azından “özensiz” bir dil kullanılmakta, bu konudaki ajans haberleri çoğu zaman nefret söylemi “giderilmeden” verilmekte, hatta bazı durumlarda başlıkta ve içerikte negatif eklemeler yapılmaktadır.
- Gazetelerde yayımlanan ajans haberlerinin nefret söylemi içermesi durumunda bir başka sorun ile karşı karşıya kalınmaktadır. Zira bu haberi olduğu gibi veren birden fazla gazete olması halinde, örnek vaka olarak tek bir gazetenin seçimi söz konusu olamayacaktır. Oysa gazetenin nefret söylemi içeren bir haberi aynen vermesi, nefret suçuna katkı olarak değerlendirilebilir.
- Birgün, Taraf, Gündem gibi bazı gazetelerde nefret suçları genellikle eleştirel, yani pozitif bir tutumla verilmektedir. Bu gazetelerde nefret söylemine görece çok daha az rastlanmaktadır.
- Çok yaygın tepki gören ve ses getiren nefret suçları hakkındaki haberler genellikle daha dikkatli dille yazılmaktadır.
- Belli bazı dönemlerde belli bazı gruplara yönelik nefret söyleminin yoğunlaştığı, ilgili gruplara yönelik nefret suçu haberlerinin de taraflı biçimde verildiği tespit edilmiştir. Örneğin her yılın 24 Nisan tarihi yaklaşırken gazetelerde Ermenilere yönelik söylem yoğunlaşarak, sertleşmektedir. Nevroz öncesi ve sırasında (21 Mart), Kürtlere dönük oldukça saldırgan bir dil kullanılmaktadır. Medyanın sadece olumsuz yaklaştığı durumlarda değil, olumlu yaklaştığı olaylarda da milliyetçi söylemle yaygın bir biçimde karşılaştığımız tespit edilmiştir. Örnek vermek gerekirse Çanakkale Savaşı (18 Mart), Mustafa Kemal’in ölüm yıldönümü (10 Kasım), Cumhuriyet Bayramı, İstanbul’un fethi ve buna benzer yıldönümlerinde medyada milliyetçi bir söylem hâkim olmaktadır.
- Bazı nefret suçları vakalarının medyada yansıtılması sırasında, yansıtılan vaka bariz bir şekilde nefret suçu unsurlarını taşıyor olmasına karşın, medyanın bu haberi yansıtış biçimi tarafsız olabilmektedir. Böyle durumları çalışmamızın sonuçları itibarıyla dikkate almadık.
- Bazı vakalarda (örneğin cezaevlerine yönelik “Hayata Dönüş” operasyonu veya işkence iddiaları) doğrudan kamu kurumları veya yetkilileri fail durumunda olabilmektedir. Burada “önyargı” saikinin söz konusu olup olmadığının belirlenmesi imkânsız olduğundan bu gibi vakaları nefret suçu kapsamında ele almadık.
- Taramalarda nefret söyleminin ve önyargıların sıradanlaştırılmış, günlük hayatın bir

parçası haline getirilmiş tarzlarını da dikkate almadık. Bunları dikkate alsaydık, bulgular önemli ölçüde artardı. Örneğin “Teröristler imha edildi” ifadesi neredeyse medyanın bütününe ortak dili. Ya da “Maganda dehşeti”, “Tacizci”, “Tecavüzcü”, “Alçak” ve benzeri ifadelerle bireyler, medya tarafından çok sık bir şekilde yargılanmadan suçlu konumuna itilebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, medya mağdurları da ayrı bir çalışmanın konusu olabilir.

- “Töre” ve “namus cinayetleri” meselesi, nefret suçları kavramı içine oturtulması bakımından tartışmalı. Bu konuda farklı görüşler söz konusu. Ancak bu olgu içinde “töre” teriminin kullanılmasının kadın hareketi içinde sakinliği olduğuna ilişkin ortak bir kanı da söz konusu. Zira töre denildiğinde, sorunun sadece belli bir coğrafya ve belirli etnik gruplarla sınırlanması riski var. Oysa bu tür cinayetler Türkiye’nin hemen her yerinde görülebiliyor ve failleri hemen her kesimden olabiliyor.
- Bir suç işlenmiş ve medya bunu nefret söylemi içerecek biçimde vermiş olsa bile, kimi vakalarda, suçun bizzat kendisi nefret suçu kapsamına girmiyor. Örneğin, “Su testisi suyolunda kırıldı” başlıklı bir haberde, sabıkası bulunan bir kişi öldürülüyor. Haberde ‘adam öldürme’ fiilini gerçekleştiren kişi veya kişilerin bu suçu nefret suçlarına temel teşkil eden “önyargı” ile işleyip işlemediklerine dair bir bilgi yok. Ama yayın organı kişinin eskiden suç işlemiş olmasını temel alarak, bir başka deyişle önyargılı bir şekilde onu baştan mahkûm ediyor. Çalışmamızda bu haber “toplumsal statü”ye yönelik bir nefret söylemi olarak değerlendirilirken, cinayetin kendisinin nefret suçu olup olmadığı tespit edilemedi.
- Bazı yazılarda birden fazla gruba yönelik nefret suçu veya nefret söylemi söz konusu olabilmektedir. Örneğin: “Kızıl dönegin utanmazlığı” şeklinde atılan bir haber başlığı. Bu durumda, aslında ele alınan temel konu “sözde Ermeni soykırımını” iken, yazı içinde önyargı saikiyle “kızıl”, “dönek” ve “utanmaz” sıfatları da kullanılmaktadır. Bu durumda, a) Ermeni meselesi: Etnik, b) Kızıl: Siyasal, c) Dönek: Siyasal görüş veya kanaatler, d) Utanmaz: Ahlak bakımından önyargı saiklerini içermekte ve bu bağlamda yazı nefret suçunun unsurlarını taşımaktadır. Ancak biz çalışmamızın sonuçlarının sağlığı açısından bu gibi birden fazla önyargı saikinin olduğu durumlarda, temel teşkil eden tek bir saiki ele almanın daha doğru olduğu sonucuna vardık. Zira yukarıdaki örnekte de görüleceği gibi, yazarın asıl meselesi “Ermeni meselesi” iken, diğer tüm önyargı saiklerini bu meseleye ilişkin vurgusunu pekiştirmek üzere kullanıyor.
- Tarama sırasında dikkate aldığımız bazı karakteristik özellikleri, örneğin AIDS gibi hastalıklarla ilgili söylemleri hangi kategoride değerlendirmemize gerektiği konusunda da ikilemde kaldık. Bu tür söylemler sağlık sorunları açısından mı (ya da bedensel engellilik), yoksa (bazı durumlarda olduğu gibi) cinsel yönelimler açısından mı ele alınmalıydı? Bilindiği gibi, AIDS’ilerin bedeni bir bütün olarak tehdit gibi algılanıyor.

Bazı durumlarda AIDS hastalarıyla aynı mekânda bulunmaktan bile kaçınılabiliyor. Bu durumlarda AIDS'li kişi, bedeniyle ilgili bir durumdan dolayı nefret söyleminin nesnesi oluyor. Ya da AIDS hastalığı ile eşcinsellik arasında doğrudan bir bağ olduğu varsayımıyla, eşcinsellere “potansiyel AIDS'li” gözüyle bakılabiliyor. Ancak HIV/AIDS konusunda toplumu bilinçlendirme çalışmaları yürüten Pozitif Yaşam Derneği yetkilileriyle yaptığımız değerlendirme sonucunda, bunu “sağlık” açısından ele almak gerektiği sonucuna vardık. Dolayısıyla bu tür haberleri bedensel özelliklere yönelik nefret suçu/söylemi olarak değerlendirdik.

- Çok yaygın tepki gören ve ses getiren nefret suçları hakkındaki haberler genellikle daha dikkatli bir dille yazılmaktadır. Bu, bazı vahim örnekleri elememizi gerektirdi. Örneğin Hrant Dink veya Malatya Zirve Yayınevi vakaları belki de son 10 yıl içinde işlenmiş “en kötü” nefret suçları arasında sayılabilirdi. Ancak toplumda geniş ve yaygın bir tepkiye yol açan bu olayları gazeteler genellikle olumlamadan verdiler. En azından nefret söylemine en uzak noktada durarak yansıttılar. Bu durum bu vakaları kategori dışında bıraktı. Oysa bu cinayetlere giden yolda pek çok gazetede sistematik olarak işlenen misyonerlik ve gayrimüslim karşıtı söylem bulunuyordu.
- Dikkat çekici bir nokta da gazetelerde manşet veya sürmanşetlere kadar çıkan nefret söyleminin haberlerde giderek “satır aralarına” ve daha çok da köşe yazılarına kaymaya başlamasıdır. Medyanın dilinde son 2-3 yılda nefret söylemi açısından olumlu yönde bir değişiklik görülmektedir.
- Medya üzerinden yapılan taramalarda, vakaların tekerrür etmesi de ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Aynı haber birçok gazetede yer almasının yanı sıra, birkaç gün üst üste yayımlanabilmektedir. On binlerce yazı ve haberin ele alındığı ve çok sayıda kişinin yer aldığı bir çalışmada bundan kaçınmak ise son derece zordur.

Magazin Gazetecileri Derneği'nin 12 Şubat 1999'daki ödül gecesinde Kürtçe şarkı yapmak istediğini söyleyen Ahmet Kaya'ya, küfür ve hakaretler eşliğinde çatal bıçak fırlatılmış, toplu halde 10. Yıl Marşı söylenmiş ve bu olay Kaya'nın yurtdışına kaçmasına sebep olmuştur. Ahmet Kaya 16 Kasım 2000'de Fransa'da sürgün olarak hayatını kaybetti. Kaya'ya karşı medyada da nefret içeren söylemlerle pek çok haber çıkmıştı.

Bunlardan biri olan yandaki haber, toplam 8 cümle ve (başlık ve ara başlıklarla birlikte) 102 kelimedenden oluşuyor. Haberi yapan kişi nefret söylemi açısından her cümleyi 'iyi değerlendirmiş'. Başlıktaki "madam" kelimesi Türkçe'de, evli kadın anlamının yanı sıra argoda kadın genelev patronu anlamına da sahip. Yani başlığın meali "Ahmet Kaya'ya bir genelev patronu kucak açtı". Burada aynı zamanda **cinsiyete** yönelik bir nefret söylemi var.

İkinci cümleye, "bir süre Almanya'da oyalanan" Kaya'nın terörü övdüğü izlenimini yaratmak için konserlerini "Dağdakilere selam"la bitirdiği eklenmiş. Kaya'nın Fransa'ya yerleşmesiyle bunun ilgisini kurmak zor.

"5 bin mark verip **bir de** 91 model araba alan" Kaya "Avrupa'yı **dolaşiyor**". 'Türkiye'ye böyle kötülükler yapan' birinin sefahat içinde yaşadığı anlatılmak isteniyor. Onlarca albüm yapmış ve albümleri yüz binler satmış bir sanatçının 8 yaşında bir arabayı pek de yüksek olmayan bir fiyata satın almış olmasına tahammül gösterilemiyor. Burada **toplumsal statüye** yönelik bir nefret söylemi işlendiği söylenebilir.

Ara başlıkta "madam" yaftası tekrar devreye girdikten sonra Fransa Cumhurbaşkanı'nın eşine "bölücülerin anası" diye hakaret ediliyor. Bu arada Kaya'yı kabul eden hükümetin sosyalist olduğu her nedense vurgulanıyor.

"Kürtçe şarkı istismarından vazgeçmeyen" Kaya'nın Kürtçe de bilmediğini "itiraf etmesi" bilgisiyle haber sona eriyor. Böylece "genelev patronu, kaçak şarkıcı, Kürtçe, sefahat içinde yaşam, sosyalist, bölücülerin anası" kavramları harmanlanarak okurun hayal gücünde toptan bir nefret yaratılmaya çalışılıyor.

Konunun çıkış noktası Kürtçe şarkı söyleme isteği olduğu ve Ahmet Kaya'yı sürgünde ölüme götürenin bu isteğine yapılan saldırılar olduğundan hareketle, bir etnik gruba gözdağı verilmek istendiğini tespit ediyor ve bu haberi **etnik kökene** yönelik nefret söylemi kategorisinde değerlendiriyoruz.

Ahmet Kaya'ya Madam şefkati*

Kaçak şarkıcı Ahmet Kaya Bayan Mitterrand'ın yardımıyla Fransa'dan oturma izni aldı.

Yurt dışına çıktıktan sonra bir süre Almanya'da oyalanan ve konserlerini "Dağdakilere selam"la bitiren şarkıcı Ahmet Kaya artık Paris'te oturuyor. 5 bin mark verip bir de Chrysler 91 model araba aldı, Avrupa'yı dolaşiyor.

Madam'ın desteği Ahmet Kaya, sosyalist Fransız Hükümeti'nden bir yıllık oturma belgesi aldı. Ülkeye kaçak gireni anında sınırdışı eden Fransa, bölücülerin anası Danielle Mitterrand'ın girişimleri sonucu Ahmet Kaya'ya kollarını açtı.

"Kürtçe şarkı" davası Ahmet Kaya, Türkiye'de DGM'lik olmasına yol açan "Kürtçe şarkı" istismarından vazgeçmedi. Şarkıyı yaptığını, sıranın klip çekimine geldiğini söyledi. Ama bu arada, Kürtçe bilmediğini de itiraf etti.

* Kutu içindeki yazılar, orijinal metindir.

» **Kaynak:** <http://arsiv.sabah.com.tr/1999/11/02/g01.html>

Bu kez iyice AZITTILAR!

Milliyet – 23 Şubat 2002

Bu haberi şöyle yazmayı deneyelim:

“Bu kez iyice AZITTILAR!

Gözaltına alınan arkadaşlarını ‘kurtarmaya’ gelen bir grup, polislerle boğuşup karakolun camını çerçevesini indirdi...

İzmir’in Alsancak semtinde dün sabaha karşı arkadaşlarıyla eğlenen Ragıp Aktaca, eve dönerken yolunu kesen bazı kişilerin cep telefonunu aldığını ve dayak yediğini öne sürerek polise başvurdu. Bunun üzerine polis ekipleri, ‘Güneş’ takma adlı Ümit Katlav’ı (32) yakaladı. Katlav’ın ifadesi alınırken Alsancak Karakolu’na gelen Murat Hasırcı (26) ve Mustafa Ergün (24) adlı kişiler arkadaşlarının serbest bırakılmasını istedi.

Takviye geldi

İstekleri reddedilince öfkelenen Hasırcı ve Ergün bekleme salonunun camlarını kırarak yaralandı. Bu kişilerin cep telefonundan haber vermesi üzerine karakola gelen bir grup da soba ve masaları devirdi. Karakoldaki görevlilerin yetersiz kalması üzerine takviye kuvvet istendi. Polis grubu güçlükle kontrol altına aldı. Gözaltına alınanlardan Katlav, kolundaki kesik nedeniyle hastaneye kaldırıldı. Polis ekipleri, olayın ardından sabaha kadar Alsancak bölgesinde devriye gezerken olayla ilgili soruşturma başlatıldı.”

Bu kez karakol DAĞITTILAR

Gözaltına alınan arkadaşlarını ‘kurtarmaya’ gelen bir grup travesti, polislerle boğuşup karakolun camını çerçevesini indirdi

TAYLAN YILDIRIM İzmir DHA

İzmir’in Alsancak semtinde dün sabaha karşı arkadaşlarıyla eğlenen Ragıp Aktaca, eve dönerken yolunu kesen travestilerin cep telefonunu aldığını ve dayak yediğini öne sürerek, polise başvurdu. Bunun üzerine polis, ‘Güneş’ takma adlı Ümit Katlav’ı (32) yakaladı. Katlav’ın ifadesi alınırken Alsancak Karakolu’na gelen Murat Hasırcı (26) ve Mustafa Ergün (24) adlı travestiler arkadaşlarının serbest bırakılmasını istedi.

İstekleri reddedilince öfkelenen Hasırcı ve Ergün bekleme salonunun camlarını kırarak yaralandı. Bu kişilerin cep telefonundan haber vermesi üzerine karakola gelen bir grup travesti de soba ve masaları devirdi.

Soba ve masaları toplayan polisler, camları süpürüp yerlerdeki kanları suyla yıkadı.

Karakoldaki görevlilerin yetersiz kalması üzerine takviye kuvvet istendi. Polis travestileri güçlükle kontrol altına aldı.

Bu kez iyice AZITTILAR!

Gözaltına alınan arkadaşlarını ‘kurtarmaya’ gelen bir grup travesti, polislerle boğuşup karakolun camını çerçevesini indirdi...

TAYLAN YILDIRIM İzmir DHA

İzmir’in Alsancak semtinde dün sabaha karşı arkadaşlarıyla eğlenen Ragıp Aktaca, eve dönerken yolunu kesen travestilerin cep telefonunun aldığını ve dayak yediğini öne sürerek polise başvurdu.

Bunun üzerine polis ekipleri, ‘Güneş’ takma adlı Ümit Katlav’ı (32) yakaladı. Katlav’ın ifadesi alınırken Alsancak Karakolu’na gelen Murat Hasırcı (26) ve

Mustafa Ergün (24) adlı travestiler arkadaşlarının serbest bırakılmasını istedi.

Takviye geldi

İstekleri reddedilince öfkelenen Hasırcı ve Ergün bekleme salonunun camlarını kırarak yaralandı. Bu kişilerin cep telefonundan haber vermesi üzerine karakola gelen bir grup travesti de soba ve masaları devirdi.

Karakoldaki görevlilerin yetersiz kalması üzerine takviye kuvvet istendi. Polis travestileri güçlükle kontrol altına aldı. Gözaltına alınan travestilerden Katlav, kolundaki kesik nedeniyle hastaneye kaldırıldı.

Polis ekipleri, olayın ardından sabaha kadar Alsancak bölgesinde devriye gezerken olayla ilgili soruşturma başlatıldı.

Haber böyle yazılmış olsaydı başlıkta büyük harflerle verilen **AZITANLAR**ın haberde isimleri geçen bazı kişiler ve onların arkadaşı olan bir grup insan olduğunu düşünmek zorunda kalırdık. Çünkü verilen isimler kamuoyunca yakından tanınan isimler değil. Ancak adları basında sık sık benzer hadiselerle gündeme gelmişse aşına olabileceğimiz bu gibi kişilerin karıştığı bir olayın haberleştirilmesinde, “**Bu kez iyice AZITTILAR!**” başlığı okuyucuya pek bir şey ifade etmeyen, abartılı bir başlık olacaktı. Mesela, “olayın sabaha karşı” ve İzmir’in eğlence merkezi Alsancak’ta meydana geldiği bilgisine dayanarak “sarhoşların” azıttığını düşünebilirdik.

Ancak bu haberde kimlerin **AZITTIĞI** açık biçimde belirtiliyor: travestiler. “**Bu kez**” “**AZITTIKLARI**” başlığa taşınarak da travestilerin sürekli benzer suçlara karıştığı, bu olayda yaptıklarının ise öncekilerden çok daha ‘büyük’ bir suç olduğu vurgulanmış oluyor.

Haber yazımında yeterli bilgi vermemekten kaynaklı özensizlik sayılabilecek bir ifade biçimi de haberin ikinci paragrafının hemen başında yer alıyor. İlk paragrafta, bir şahıs travestiler tarafından saldırıya uğradığı iddiasıyla polise başvuruyor. Haber şöyle devam ediyor:

“**Bunun üzerine** polis ekipleri, ‘Güneş’ takma adlı Ümit Katlav’ı (32) **yakaladı**”. Neyin üzerine? Bir kişinin “bana travestiler saldırdı” iddiası üzerine. Haberde, şikâyetçinin polise kendisine saldıranları ayrıntılı biçimde tarif edip etmediği bilgisinin bulunmamasının, yer darlığı veya başka bir nedene bağlanması kabul edilebilir bulunsa dahi, “**yakaladı**” fiili niyeti sezdiriyor. Adı geçen kişi gözaltına ya da gözlem altına alınmıyor, **yakalanıyor**. Yani habere göre bu vakada, yargı sürecine gerek duyulmaksızın suçlunun kim olduğu belirlenmiş.

Bu haberi **cinsel yönelime** dönük nefret söylemi kapsamında değerlendirdik.

» **Kaynak:** <http://www.milliyet.com.tr/2002/02/23/yasam/yas04.html>

Ermeniler kudurdu

Yeniçağ – 17 Kasım 2009

Haberin “**ERMENİLER KUDURDU**” başlığı ve “Ermeni’den kahpe saldırı” ara başlığı bir ulusa yaklaşımdaki düşmanlığı yeterince net ifade ediyor. Her iki başlıkta da açıkça hakaret ve hatta küfür kullanılıyor.

Haber iki ülke arasında geçen bir askeri çatışma ile ilgili. Sözgelimi Kolombiya ile Venezüella arasında çıkacak bir askeri çatışma ile ilgili olarak aynı başlıkların kullanılması için bir neden görünmüyor. Oysa incelediğimiz vakada yayın organı açıkça taraf tutuyor, taraf tuttuğunun altını çizmek istiyor ve “muhaliflerine” hakaret ve küfür ediyor. Öfkenin tarihsel bir nedeni olduğu rahatlıkla tahmin edilebiliyor.

İki ülke arasındaki bu askeri çatışma haberinde ülkenin ismi (Ermenistan) değil ulusun ismi kullanılmaya özen gösteriliyor. Örneğin:

Ermeniler kudurdu

Bölgedeki köylere havan topu ve uzun namlulu silahlarla saldıran Ermeniler, Azerbaycanlı 2 sivili de yaraladı.

Ermeni'den kahpe saldırı Bir kez daha ateşkesi ihlal eden Ermeni güçleri 4 Azerbaycan askerini şehit etti Önemli kesimi Azerbaycan'ın Ermeni işgali altında bulunan topraklarında, Azeri-Ermeni cephe hattında dün sabah Ermeni güçlerinin ateşkesi ihlal etmesi sonucu 4 Azerbaycan askerinin şehit olduğu bildirildi. Merkezli Bakü'de bulunan Turan ajansının Savunma Bakanlığına dayanarak verdiği haberde, Ermenistan'a bağlı güçlerin Terter bölgesi Talış köyü ile Goran-

boy bölgesi Tapgaragoyunlu köyü yakınlarında dün sabah erken saatlerde Azerbaycan güçlerine ateş açtığı ve Yusuf Gasimov ve Nemat Dusayev ile ismi açıklanmayan 2 Azerbaycan askerinin şehit düştüğü belirtildi.

Çatışmalar sürüyor

Söz konusu köylere uzun namlulu silahlarla ateş açıldığı, ayrıca birkaç havan topu mermisi düştüğü de ifade edilen haberde, iki sivilin de yaralandığı belirtildi. Azerbaycan Savunma Bakanlığı da ateşkes ihlalinin ardından bölgede Ermeni güçlerle çatışmaların aralıksız devam ettiğini duyurdu.

“Ermeni güçlerinin ateşkesi ihlal etmesi sonucu 4 Azerbaycan askerinin şehit olduğu bildirildi” cümlesinde **“dört Azerbaycan askeri şehit”** olurken onları öldüren **“Ermeni güçleri”** ateşkesi ihlal ediyor. Haberde Ermeniler kelimesi 8 kez (ayrıca sayfadaki spotta 2 kez), Ermenistan kelimesi ise 1 kez geçiyor. Buna karşılık Azerbaycan/lı kelimesi 6 kez (ayrıca sayfadaki spotta 1 kez), Azeri kelimesi ise 1 kez geçiyor.

Türkiye'deki Ermeni sorunu göz önüne alındığında etnik kökene yönelik nefret söylemi de sayılabilecek bu haberi, bir ulus ve o ulusun ülkesine yönelik bir nefret söylemi kategorisinde değerlendirdik.

» **Kaynak:** <http://www.yenicaggazetesi.com.tr/haberdetay.php?hit=5649>

Hainler yakalandı

Star – 24 Mart 2005

Medyada uzun süreler genişçe yer bulan, tepki olarak çeşitli şehirlerde “bayrak mitingleri” düzenlenmiş olan “Mersin’de bayrak yakma” hadisesiyle ilgili bir haber. Haberin girişi (ilk spottan hemen sonra) şöyle:

“Mersin’de 20 Mart günü Nevruz kutlamaları sırasında Türk Bayrağı’nu yakma girişiminde bulunan iki kişi, dün sabah gözaltına alındı.”

Devamında bu **“iki kişi”**nin **“Bayrak yakma olayının failleri oldukları bildirilen C.S. (12) ve V.S. (14) isimli çocuklar”** olduğunu öğreniyoruz.

Yani, haber başlığına göre, 12 ve 14 yaşlarında iki

Hainler yakalandı

Mersin'de Türk Bayrağı'nı yakma girişiminde bulunan 12 ve 14 yaşlarındaki iki çocuk ile olaylara karışan 30 kişi yakalandı. Mersin polisi, 'Gaspçılara, tinercilere slogan atıldı' açıklaması yaptı...

MERSİN'DE 20 Mart günü Nevruz kutlamaları sırasında Türk Bayrağı'nı yakma girişiminde bulunan iki kişi, dün sabah göz altına alındı. Mersin Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada, Nevruz öncesi ve sonrası yaşanan olaylara karışan 30 kişi, sevk edildikleri adliyede tutuklandı. Bayrak yakma olayının failleri oldukları bildirilen C.S. (12) ve V.S. (14) isimli çocuklarla ilgili soruşturmanın ise sürdüğü kaydedildi.

Sabıkalı ve tinerciler önde

Açıklamada, Metropol Miting Alanı'ndaki toplantının sona ermesinin ardından örgüt yandaşları ile birlikte genellikle 18 yaşından küçük ve aralarında gasp, hırsızlık suçlarından sabıkalı olanlarla, tiner ve bali gibi madde bağımlısı olan kişilerin de bulunduğu grupların bölücü örgüt lehine slogan attıkları, taşkınlık yaptıklarının gözlemlendiği bildirildi. Açıklamada şöyle de-

nildi: 'Bu grupların yanlarında bulundurdıkları Türk bayrağını yere attıkları, çiğnedikleri, yakmaya çalıştıkları nefretle müşahede edilmiştir.'

Teşvik ve tahrikçiler var

'Olaya müdahale eden güvenlik görevlileri ile gazetecilere taşlı sopalı saldırılarda bulunulmuştur. Bir polis memurumuz atılan taşlara rağmen bayrağımızı saldırganın elinden almayı başarmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde bağımsızlığımızın ve özgürlüğümüzün sembolü olan ay yıldızlı bayrağımızı yakma ve çiğnemeye cüret eden şahıslar yakalanmış, böylesi bir gaflet ve hıyanete neden olan teşvik ve tahrikçileri yakalama çalışması sürmektedir.'

Aksu: Operasyonlar sürüyor

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu da bölücü terör örgütünün gövde gösterisine dönüşen olayları kınadıklarını ve lanetlediklerini belirterek, 'Yalnız bayrağımıza uzanan el değil, böyle bir fikri düşünen kafalara bile tahammülümüz yok. Mersin, Diyarbakır ve diğer illerde yasadışı eylem girişiminde bulunanların tek tek tespit edildi. Güvenlik güçlerimiz tanımlar sonucu şahısları yakalama gayreti içindeler' açıklaması yaptı.

"hain" **çocuk** ile karşı karşıyayız.

Habere göre, Mersin Emniyet Müdürlüğü'nden yapılan açıklamada:

*"Bu grupların yanlarında bulundurdıkları Türk bayrağını yere attıkları, çiğnedikleri, yakmaya çalıştıkları **nefretle** müşahede edilmiştir".*

Açıklamanın devamının şöyle getirildiğini okuyoruz:

"Yapılan çalışmalar neticesinde bağımsızlığımızın ve özgürlüğümüzün sembolü olan ay yıldızlı bayrağımızı yakma ve çiğnemeye cüret eden şahıslar yakalanmış, böylesi bir gaflet ve hıyanete neden olan teşvik ve tahrikçileri yakalama çalışması sürmektedir".

Güvenlik güçlerinin suçluları ararken "gaflet ve hıyanet" gibi soyut kavramlar yerine daha somut gerekçelerle hareket etmelerinin beklenmesi doğaldır. Örneğin bu vakada işlendiği iddia olunan suç "Türk Bayrağı Kanunu'na Muhalefet" çerçevesinde ele alınıp somut ceza maddesi belirtilerek gerekli işlemler yapılabilir. Polisin suçlu ararken elde ettiği bulguları "**nefretle** müşahede" etmesi düşünülemez.

Gazetenin haberi veriş biçimine bakıldığında, emniyet güçlerinin bu yaklaşımından ve haberin devamında görüşlerine başvurulmuş siyasi parti temsilcilerinin beyanlarından etkilenmiş olabileceği şüphesi doğmaktadır. "Hainler yakalandı" başlığının 12 ve 14 yaşında iki çocuk için kullanılması ise iyice düşündürücüdür. Bu haberi **etnik kökene** yönelik nefret söylemi kategorisinde değerlendirdik.

» **Kaynak:** <http://www.stargazete.com/politika/hainler-yakalandi-haber-32779.htm>

Kapıcı şarkıcıya tecavüz davası

Hürriyet – 3 Temmuz 1999

Bu kısa haberde toplumsal statüye yönelik bariz bir nefret söylemi var. Hayatlarını apartman görevlisi olarak idame ettiren kişilere yakıştırılan "kapıcı" kavramı, toplumda çok yaygın olarak 'eğitimsiz', 'cahil', 'yoksul', 'başkalarının ayak işlerini yapan' anlamında, bir tür hor görme hissiyle kullanılıyor. Nisan 2005'te bir futbol maçı esnasında, babası apartman görevlisi olarak çalışan futbolcu Rıza Çalimbay'a yönelik, stadyumda "Rıza Efendi, 2 ekmeğe, 1 süt" pankartının açılmış olması bu önyargının toplumsal yaygınlığını göstermesi bakımından uygun bir örnektir.

Haber yargıya taşınmış adli bir vakayla ilgili fakat "şarkıcı"nın "kapıcı"lığıyla tamamen ilgisiz. Üstelik şarkıcı haberin yapıldığı dönemde

Kapıcı şarkıcıya tecavüz davası

KAPICILIK yaparken şarkıcı olan Ertuğrul Polat'ın, kolasına ilaç katıp uyuttuğu kız arkadaşı Ş.K.'nin (16) ırzına geçtiği iddiasıyla 20 yıl ağır hapsi isteniyor. Mahkemede, Polat'ın 25 Temmuz 1998'de, Ş.K.'yi, 'Ailemle tanıştıracam' diye kandırıp evine götürerek ırzına geçtiği belirtildi. Suçlamaları reddeden Polat, "Bir gün halı sahada top oynarken Ş. inzalı resmimi istedi, verdim. Yanındaki kız arkadaşı kıskanmış, onu dolduruşa getirmiş. Ş. de aleyhimde ifade vermiş" dedi. Kendisine şantaj da yapıldığını öne süren Polat, şunları söyledi: "Kendini Urfalı Mustafa olarak tanıtan bir kişi telefon etti. 'Ş. hamile"

Tutuksuz yargılanan Ertuğrul Polat, "İddiaların tümü asılsız" dedi.

Kapıcı şarkıcıya tecavüz davası

Kapıcılık yaparken şarkıcı olan Ertuğrul Polat'ın, kolasına ilaç katıp uyuttuğu kız arkadaşı Ş.K.'nin (16) ırzına geçtiği iddiasıyla 20 yıl ağır hapsi isteniyor. Mahkemede, Polat'ın 25 Temmuz 1998 tarihinde, Ş.K.'yi, 'Ailemle tanıştıracam' diye kandırıp evine götürerek ırzına geçtiği belirtildi. Suçlamaları reddeden Polat, "Bir gün halı sahada top oynarken Ş. İnzalı resmimi istedi, verdim. Yanında bir kız arkadaşı vardı.

Arkadaşı Ş.'yi kıskanmış, onu dolduruşa getirmiş. Ş. De benim aleyhimde ifade

vermiş" dedi.

Şantaj yapılmış

Kendisine bu olaydan ötürü şantaj da yapıldığını öne süren Polat şöyle konuştu: "Bağcılar'da bir hastanede çalıştığını söyleyen ve kendini Urfalı Mustafa olarak tanıtan bir şahıs telefon etti. 'Ş. hamile. Bize ya 10 milyar lira verirsin ya da seni basına veririm. Akrabalarım arasında bir gazeteci var.

Rezil olursun' dedi." Mahkeme verdiği adreste bulunamayan şikâyetçi Ş.K.'nin adresinin tespit edilmesi için duruşmayı erteledi.

“kapıcı”lık da yapmıyor. Haberi yapan kişi toplumsal statüde alt sıralarda gördüğü mesleklerde çalışanların adı suçlar işleyeceği önyargısına sahip gibi görünüyor. Haber, “kapıcı” şarkıcının ‘boynu bükük’ bir fotoğrafıyla süslenerek taçlandırılıyor.

“Habere konu olan Ertuğrul Polat’ın ünlü isimlere beste yapmaya başlayıp şöhreti yakalamadan önce 2,5 yıl nükleer tıp, 1 yıl da edebiyat okuduğunu, sonunda müzikte karar kıldığını da merak edip araştırsaydı yine de bu haberi yapar mıydı?”, sorusu ise konumuzla doğrudan ilgili değil.

» **Kaynak:** <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/1999/07/03/128425.asp>

Koreli rehber Osmanlı tokadı!

Radikal – 06 Mayıs 2005

Google’da “Osmanlı Tokadı” girişiyle arama yaptığınızda yaklaşık 79.900 sonuç çıkmaktadır. Osmanlı Tokadı terimi gündelik hayatta genellikle ‘övünç’ vurgusuyla kullanılmaktadır. Vikipedi’de Osmanlı tokadı başlığı altında verilen açıklamada şöyle yazıyor:

“Osmanlı kültüründe bir kavgada taraflar asla birbirlerine yumrukla müdahale etmezlerdi. Yüze kalıcı zararlar verme ihtimalinden dolayı birine yumrukla saldırmak son merhalede yer alır ve yumrukla ilk saldıran ayıplanırdı. Tıpkı yatağan kılıcı olanların dövüşlerde karşılındakini aşağılamak için kılıcın kesmez yanı ile saldırmaları gibi, tokat ancak yeri zamanı, kavgadaki taraflarca bilinen kurallarla kullanılırdı. Kavgada büyük olan karşısındakini sesi etrafıca duyulan şiddetli bir tokatla uyarır ve bu durum genellikle yeterli olurdu.”

Söz konusu ajans haberine göre, Japon turistleri gezdiren Koreli rehber Türk bir rehber saldırıp yumruklamıştır. Jandarmanın müdahalesinden sonra alınan ifadelerde Türk rehber,

Koreli rehber Osmanlı tokadı!

Türkiye turuna çıkan Japon turistlerin Koreli rehberi, Türk rehber tarafından dövüldü. Japon turistler dün, Afyonkarahisar’ın Sultandağı ilçesine bağlı Deriçi beldesi yakınlarındaki dinlenme tesislerinde mola verdi. İddiaya göre, Koreli Doung Keunjoo, turistlere bilgi verirken Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nden ‘Kürdistan’ olarak söz etti.

Bu sırada grubun Türk rehberi İsmail Tunca, Keunjoo’yu diğer turistlerin gözü önünde yumrukladı. Japon turistlerin şaşkın bakışları arasında yaşanan dayak

olayına çevredekiler tepki gösterdi. Olay yerine gelen jandarma ekipleri İsmail Tunca’yı gözaltına aldı. Sol gözü şişen rehber Keunjoo karakolda ifade verdi. Keunjoo, Türk rehber ile aralarında turistlerden alınan bahşiş yüzünden tartışma çıktığını Tunca’nın iftira attığını ileri sürdü.

Tunca ise, "Ben Japonca biliyorum. Bu rehberin Türkiye’nin üniter yapısını yanlış aksettirmesine çok sinirlendim. 'Bunların peygamber olarak andıkları ve inandıkları kişi sargılar içinde gezen birisi' diyerek Hz. Muhammed hakkında da ileri geri konuşuyordu" dedi. Tunca tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

Koreli rehberin, Türkiye'nin Güneydoğu bölgesinden Kürdistan diye söz etmesine sinirlenip saldırıyı gerçekleştirdiğini beyan etmiştir. Buna ek olarak da Koreli rehberin Hz. Muhammed'e de hakaret ettiğini öne sürmektedir. Oysa mağdur kendisine bambaşka bir gerekçe ile (turistlerin verdiği bahşış) saldırıldığını öne sürmektedir.

Bir turist rehberinin, "Türkiye'nin üniter yapısı" hakkında duyduğunu iddia ettiği bir söz üzerine, bir başka turist rehberine saldırıp yumruklamasındaki önyargının, bu saldırıya zemin hazırladığı, bizzat kendi ifadeleriyle sabittir. Bu saldırganlığı, genellikle övünme amaçlı kullanılan "Osmanlı Tokadı" başlığıyla vererek adeta yücelten yayın organının yaklaşımı ise düşündürücüdür. Ajans haberini "geldiği gibi" yayınlamış olsalar bile nefret suçları ve söylemi konusunda yeterli duyarlılığın gösterilmediği anlaşılmaktadır. Bu haberi **ulusal özelliklere** yönelik nefret suçları kategorisi içinde değerlendirmeyi uygun gördük.

» **Kaynak:** <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=151815>

Rahipler uçkuru kilisede çözüyor

Vatan – 6 Ocak 2003

Bu haberi seçmemizin nedeni gazetelerde zaman zaman yayınlanan çeşitli araştırma sonuçlarının bile nasıl taraflı verildiğini ve nefret söylemi açısından örnek teşkil edebileceğini göstermeye çalışmak.

Bu kısa haberde sözü edilen araştırma, ABD'nin bir eyaletinde yayınlanan yerel bir gazeteden alınmış. Verilen rakamlara göre;

123 kilisede 1164 rahibe arasında araştırma yapılmış. Gazete araştırmanın bulgularını şu sıralamayla vermiş:

"Buna (araştırmaya – b.n.) göre, Amerika genelinde en az 34 bin rahibe rahiplerin cinsel tacizine uğruyor. Bu da toplam sayının neredeyse yüzde 40'ına denk düşüyor".

Oysa istatistik verilerin sonucunda, önce 1164 rahibenin %40'ının cinsel tacize maruz kaldığı sonucunun çıkması ve buradan yola çıkılarak, ülkedeki toplam rahibe sayısının %40'ının tekabül ettiği sayının (34 bin)

**Sadettin
TEKSOY**

Osmanlı tokadı

Gözetilmeden kurgulandı anonslardan. Değ-
erli sanatçılara ilan verdim. O anlık sanık
reklamı sebilimden aldılar. Ayrı-yakışık
Türk Bayramı'nı görme gibi uykulara düşer-
di. O haberi duymama aldıkları gözdelemlerden
şüphelenir çabucukla Bayrakları bulaşık yapma
işine baktıkları kandı... Ancak uğurda olan
şahitlerim o tekerlekler vatanca...
Bazen Çarınbaşoğlu, baktım yetkililer
leri ve de Genel Kurmay Başkanı airt herri
de çok sert bir dilde genellemi söyledim. "Kıs-
kı... Ama ötekiye derin anlamlar içeren bu
mesajlar gizlemleri çözenler gene gitti. İncelik
karanlık ortamını anlayabilmelerinde.

Ulu Çınar'a sesleniş

Dün Kahramanmaraş'ın şair dostum Ahmet
Sandal'dan aldığım "Ulu Çınar" adlı şiir
okudum. İşte bu şiirin yitsahı, okuyuşu
yelliyi, şajıruu çağdılarını hayranı, niyetsini
yakınları çağları hatırlere ve de sozusuzla-
ma verilecek en güzel cevap, bu şiiri emsal-
ında sesli. Yüreciğin hoş hoş hopudu. Kazın
güvenini korumu, ede ve de cevap bakanı
kerdesim. Sava Ahmet Sandal, ULU ÇINAR
denek bildiğimiz Vatan, Devlet, Millet ve U-
lusunun ifadesi bu mısraları yazdı. İşte "Ulu Ç-
ınar'a sesleniş" şiiri:

Anadolulardı tüm cilvaru, kök salan,
Bir kulla devletsin sen, Ey Ulu Çınar.
Dosta buzur, düşmana korku salan,
Bir kulla milletisin sen, Ey Ulu Çınar.
Dallların gökyüzüne uzanır yemreşeli,
Sonusuz deki yaşatacak seni, bu nesil.
Tefriködr her zaman millete illet,
Birlik, beraberlik en büyük saadet.
Erik tınak gibidir, milletle devlet,
Bir kulla valedisin sen, Ey Ulu Çınar.
Birlik ol, dik dur, ne bülül, ne de eğil,
Sonusuz deki yaşatacak seni, bu nesil.
İçimizde öyle idaretsin ki, bece bece,
Erşemez kimsse sana, verin çok yüce.

KATOLİK DÜNYASINI KARIŞTIRACAK GERÇEK

Katolik Kilisesi sayısız seks skandalını hasır altı etmekte suçlanıyor.

Rahipler uçkuru kilisede çözüyor

St. Louis Üniversitesi'nin yaptığı araştırma Amerika'da rahibelerin yüzde 40'ının rahiplerin cinsel tacizine maruz kaldığını ortaya çıkardı

Roma Katolik Kilisesi'ni yıllardır meşgul eden seks skandalına bir büyük halka daha eklenmek üzere. ABD'nin St. Louis Üniversitesi tarafından 1996'da yapılan ancak şimdiye kadar gizlenen kapsamlı bir araştırma, başına sızdı. Buna göre, Amerika genelinde en az 34 bin rahibe rahiplerin cinsel tacizine uğruyor. Bu da toplam sayının neredeyse yüzde 40'ına denk düşüyor. Missouri eyaletinin St. Lo-

sında yapılmış. Sonuçlar ise Katolik Kilisesi'nin bir hayli basını ağırtacak gibi... Buna göre, her 5 rahibeden 1'i daha 18 yaşına varmadan tacize uğramış. Tacizlerin yüzde 90'ı rahibenin aile üyeleriince ve himayesinde olduğu rahiplerince gerçekleştirilmiş. Üniversite yetkilileri, Katolik Kilisesi'nin "Biz kirlil çamursularımızı halkın önünde yıkıyamayız, ama soruna mutlaka çözümleriz" garantisini vermesine rağmen bir şey

verilmesi gerekir. Çünkü cinsel tacize uğradığı kesinleşmiş “en az” 34 bin kişi değil, araştırma yapılmış 1164 kişinin %40’ı söz konusu.

Bir araştırmanın sonuçlarını haberleştiren haberin devamında “**Bu tacizlerin yüzde 90’ı rahibenin aile üyelerince ve himayesinde olduğu rahip ve diğer baş rahibelerce gerçekleştirilmiştir**” olduğu belirtiliyor. Yani cinsel tacizi gerçekleştiren üç grup var: Rahibelerin aile üyeleri (ki bu grup en başa yazılmış), rahipler ve baş rahibeler. Bu üç grup cinsel tacizlerin %90’ını gerçekleştirmiş. Ancak üç gruptan hangisinin cinsel tacizlerin yüzde kaçını gerçekleştirdiği bilgisi yok. Geriye kalan %10’luk tacizi kimlerin gerçekleştirdiği hakkında da bir bilgi yok. Oysa başlık da dâhil olmak üzere, haberde, %90 verisinin geçtiği cümle dışında, tacizleri rahiplerin gerçekleştirdiğini okuyoruz. Hatta bu cümlede de rahipler diğer iki grupla birlikte yine anılıyor.

Bu istatistik veri eksikliğine rağmen gazetenin doğrudan rahipleri hedef alması, özellikle başlıktaki kaba ifadeyle birlikte okunduğunda, **dinsel inanca** yönelik nefret söylemi açığa çıkıyor. Cinsel tacizlerin ‘nerede’ gerçekleştiğine dair bir bilgi olmaksızın “Rahipler uçkuru **kilisede** çözüyor” başlığının atılması da bu kanıyı güçlendiriyor. Bir dinsel inancın sadece dini görevlileri değil, kutsal mekânı da cinsel taciz suçu ile ilişkilendirilmiş oluyor.

Haberde önemli görülerek öne çıkarılan olgunun cinsel taciz ve mağdurları değil, bir dinsel inancın din görevlileri ve kutsal mekânları olması da gazetenin cinsel taciz konusundaki duyarsızlığını ayrıca sergiliyor. Gazeteye göre “en az 34 bin” kadın cinsel tacize uğruyor. Ancak bu vaka ‘rahiplerin uçkuru nerede çözdüklerine’ odaklanmaktan daha fazla önem taşıyor. Bu haberi, dini inanca yönelik nefret söylemi kategorisinde değerlendirdik.

Rahipler uçkuru kilisede çözüyor

St. Louis Üniversitesi'nin yaptığı araştırma Amerika'da rahibelerin yüzde 40'ının rahiplerin cinsel tacizine maruz kaldığını ortaya çıkardı

Roma Katolik Kilisesi'ni yıllardır meşgul eden seks skandallarına bir büyük halka daha eklenmek üzere. St. Louis Üniversitesi tarafından 1996 yılında yapılan ancak şimdiye kadar gizlenen kapsamlı bir araştırma, basına sızdı. Buna göre, Amerika genelinde en az 34 bin rahibe rahiplerin cinsel tacize uğruyor. Bu da toplam sayının neredeyse yüzde 40'ına denk düşüyor. Missouri eyaletinin yerel St. Louis gazetesinde yayınlanan 15 sayfalık araştırma ülke genelinde 123 ayrı kiliseye mensup 1164 rahibe arasında yapılmış. Sonuçlar ise Katolik kilisesinin bir hayli başını ağrıttacak gibi... Buna göre, her 5 rahibeden biri daha 18 yaşına varmadan tacize uğramış. Bu tacizlerin yüzde 90'ı rahibenin aile üyelerince ve himayesinde olduğu rahip ve diğer baş rahibelerce gerçekleştirilmiş. Üniversite yetkilileri Katolik Kilisesi "Kirliliği çamaşlarımızı halkın ortasında yıkamayız, ancak soruna eğileceğiz" garantisini vermesine rağmen bir şey yapmayınca araştırma sonuçlarını basına vermeye karar verdi.

» **Kaynak:** <http://www10.gazetevatan.com/root.vatan?exec=yazareskiyazilar&wid=0&@@=15033&kelime=>

Roth, Ayvaz hocaya havale

Akşam – 25 Kasım 2000

Haber başlığında ismi geçen iki kişiden Claudia Roth bir dönem Avrupa Parlamentosu'nda (AP) Yeşiller Grubu'nun sözcülüğünü, Almanya'daki Birlik 90/Yeşiller partisinin başkanlığını yapan, milletvekilliği de yapmış bir siyasetçidir. Haberde "hoca" lakabıyla anılan Ayvaz Gökdemir birkaç dönem milletvekilliği ve devlet bakanlığı görevlerinde bulunmuştur. 1980 öncesinde MHP'nin komando kamplarıyla ilişkisi dolayısıyla "Komando Ayvaz" olarak tanınmıştır.

Bu haberde gönderme yapılan olay ise kısaca şudur:

Haziran 1995'te AP'den üç parlamenter Türkiye'ye gelecek çeşitli temaslarda bulunmuş ve hüküm giyen bazı DEP milletvekillerinin serbest bırakılması konusunda görüş bildirmişlerdir. O dönemde devlet bakanlığı görevini sürdüren

Roth, Ayvaz hocaya havale

■ **DIYARBAKIR**'ın HADEP'li belediye başkanına "büyükelçi" diyen Claudia Roth, sabırları taşırdı. DYP'li Kozakçioğlu, "Ayvaz hoca ona ne yapacağını bilir" derken, Roth'a tazminat ödeyen Gökdemir kendini zor

Roth, Ayvaz hocaya havale

DIYARBAKIR'ın HADEP'li belediye başkanına 'büyükelçi' diyen Claudia Roth, sabırları taşırdı. DYP'li Kozakçioğlu, 'Ayvaz hoca ona ne yapacağını bilir' derken, Roth'a tazminat ödeyen Gökdemir kendini zor tuttu: Beni muhatap etmeyin.

Diyarbakır'ın HADEP'li Belediye Başkanı Feridun Çelik'ten 'büyükelçi' diye bahseden ve 'Kürt güneşi parlıyor' diyen Alman Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Claudia Roth, siyasileri kızdırdı. Siyasiler, Roth'un siyasi terbiyeyi aşan tahrirlerde bulunduğu söylediler.

Roth'un sözlerine en sert tepki DYP'den geldi. DYP Genel Başkan Yardımcısı Hayri Kozakçioğlu, Roth'un Avrupalı'nın bugüne kadar saklamaya çalıştığı gerçek zihniyetini ortaya koyduğunu söyledi. Amacın üzüm yemek değil, bağcıyı dövmek olduğunu belirten Kozakçioğlu, 'Roth'un yaptığına dünyanın her tarafında 'bölücülük' derler' diye konuştu. Kozakçioğlu, şöyle devam etti:

'Roth'u Ayvaz Gökdemir'e havale ediyorum. Ayvaz Hoca ne yapacağını bilir.'

Gökdemir de, 'Beni o kadınla muhatap etmeyin' dedi. CHP Genel Başkan Yardımcısı İnal Batu da, Roth'un sözlerinin en hafif tabirle 'densizlik' olduğunu söyledi. MHP Genel Başkan Yardımcısı Murat Şefkatli ise, 'Herkes işine baksın. Bizim işimize karışmasınlar' dedi.

En akılsızdan akılsız

Türkiye AB Karma Parlamento Türk Komisyonu Başkanı ve MHP Aksaray Milletvekili Kürşat Eser da, 'Yurtdışından gelen bir şahsın, böyle hareketlerde bulunması hoş değil. AB'ye hiçbir katkısı olmayan davranışlar. Toplumumuzu bu tür davranışlar, ajite eder' diye konuştu.

MHP Ezurum Milletvekili Mücahit Dimoğlu ise, Türkiye'deki en akılsız insanın Claudia Roth'dan daha akıllı olduğunu öne sürdü. Etnik ayrımcılık yaparak kimsenin Türkiye'yi bölemeyeceğini vurgulayan Dimoğlu, 'Roth'a en güzel cevabı Diyarbakırlılar verecektir' dedi.

Roth'u kinayan ANAP Genel Başkan Yardımcısı Selçuk Pehlivanoğlu da, Alman arlamenterin bu tür temaslara yapmasına izin verilmemesini istedi.

Densiz kadına tepkiler artıyor

Diyarbakır'ın HADEP'li Belediye Başkanı Feridun Çelik'ten "büyükkelçi" diye bahseden ve "Kürt güneşi parlıyor" diyen Alman Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Claudia Roth, siyasileri kızdırdı. Siyasiler, Roth'un siyasi terbiyeyi aşan tahrirlerde bulunduğu söylendiler.

Roth'un sözlerine en sert tepki DYP'den geldi. DYP Genel Başkan Yardımcısı Hayri Kozakçıoğlu, Roth'un Avrupa'ı "an bogüne kadar saklamaya çalıştığı gerçek zihniyetini ortaya koyduğunu söyledi. Artıncı'nı izlemekten değil, başçıya dövmek olduğunu belirten Kozakçıoğlu, "Roth'un yapacağı dünyamın her tarafında 'belle-

tülük' derler" diye konuştu. Kozakçıoğlu, şöyle devam etti: "Roth'u Ayvaz Gökdemir'e havale ediyorum. Ayvaz Hoca ne yapacağını bilir." Gökdemir de, "Beni o kadını muhatap etmeyin" dedi. CHP Genel Başkan Yardımcısı İnan Batu da, Roth'un sözlerinin en hafif tabiriyle "densizlik" olduğunu söyledi. MHP Genel Başkan Yardımcısı Murat Şekerci ise, "Herkes işine baksın. Bizim işimiz karışmasınlar" dedi.

En akılsızdan akılsız

Türkiye AB Karma Parlamento Türk Komisyonu Başkanı ve MHP Ak-saray Milletvekili Kılıççı Esat da,

"Yurdumuzdan gelen bir şahısın, böyle hareketlerde bulunması hoş değil. AB'ye hiçbir katkısı olmayan davranışlar, Toplumumuzun bu tür davranışlar, ajite eder" diye konuştu.

MHP Esarın Milletvekili Mükabir Dimoğlu ise, Türkiye'deki en akılsız insanın Claudia Roth'dan daha akıllı olduğunu öne sürdü. Etik ayırmadık yaparık kimsenin Türkiye'yi bölmeyeceğini vurgulayan Dimoğlu, "Roth'a en güzel cevabı Diyarbakırlılar verecektir" dedi.

Roth'u konuşturan ANAP Genel Başkan Yardımcısı Selçuk Pehlivanoglu da, Alman parlamenterin bu tür temaslara yapmasına izin verilmesini istedi.

Gökdemir buna cevaben şu açıklama-yı yapmıştı:

"Avrupa'dan gelen bilmem ne temsilcileri fahişelerin hatırı için biz bu hainleri serbest bırakma-yız."

Roth'un açtığı hakaret davası sonucunda Gökdemir 6 Mayıs 1997'de tazminata mahkûm edildi. Yani işlediği suç sabit görülmüş

oldu.

Bu zorunlu açıklamadan sonra habere dönecek olursak:

Yukarıdaki olaydan beş yıl sonra aynı parlamenter tekrar Türkiye'ye geliyor ve "Diyarbakır'ın HADEP'li Belediye Başkanı Feridun Çelik'ten 'büyükkelçi' diye bahsediyor" ve "Kürt güneşi parlıyor" diyor. Haberin devamında çeşitli siyasi figürlerin bu ifadeler hakkındaki görüşlerine yer veriliyor. Ancak haberde bu ifadelerin ne zaman, nerede, hangi temasta, hangi konuşmada ve ne uzunlukta bir konuşmada dile getirildiğine dair en ufak bir bilgi bulunmuyor. Önemli olanın "büyükkelçi" ve "Kürt güneşi" ifadeleri olduğu hemen haberin girişinde anlaşılıyor.

Roth "sabırları taşırırken", "Roth'a tazminat ödeyen Gökdemir kendini zor tutuyor".

Haber yapan, "Siyasiler, Roth'un siyasi terbiyeyi aşan tahrirlerde bulunduğunu söyledi-ler", diye bir ifade kullanıyor. Ancak haberin devamında görüşlerine başvuru siyasetçilerin beyanlarının hiçbirinde bu ifadeler rastlanmıyor. Yani gazete bir tarafı tutarak kendi yorumunu yapıyor ve bunu siyasetçiler söylemiş gibi yansıtıyor.

Burada daha önce işlenmiş ve kanunen cezalandırılmış olan bir nefret suçu olumlanıyor hatta tekrarı teşvik ediliyor. Haberin dili, Roth'un "Ayvaz hocaya havale" edilmesini başlığa taşıyor ve cinsiyete yönelik bir nefret söylemini benimseyerek yayıyor.

» **Kaynak:** <http://arsiv.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2000/11/25/politika/politika1.html>

Sünnetsiz kundakçı DTP adına kurban derisi toplamış

Zaman - 17 Ocak 2008

Araç yakmakla suçlanan bir kişinin tutuklanmasıyla ilgili bir haber yapılmış. Araç yakmakla ilgisi olmayan bir bilgi (kurban derisi toplamak) ile birleştirilerek de bir siyasi parti işaret edilmiş. Tutuklanan kişinin "bir bez parçası"

Araç kundakçısı PKK'lı sünnetsiz çıktı

İstanbul Sultanbeyli'de, araç kundakladığı gerekçesiyle çıkarıldığı adliyede tutuklanıp ceza-evine gönderilen terör örgütü PKK üyesi İsa B.'nin yapılan sağlık kontrolünde sünnetsiz olduğu ortaya çıktı. İsa B.'nin Kurban Bayramı'nda Demokratik Toplum Partisi (DTP) adına yaklaşık 7 bin YTL'lik deri topladığı belirtildi.

Abdurrahman Gazi Mahallesi'nde meydana gelen araç kundaklama olaylarının faili olduğu be-lirlenen İsa B.'nin Sultanbeyli'de bir evde gizlendi-

ile temsil olunan yasadışı bir örgütün üyesi olduğu da haberin içeriğinde yer alıyor.

Ancak hem başlıkta hem de ilk ve son paragraflarda verilen 'ek' bir bilgi haberi nefret söylemi açısından ele almamızı gerektiriyor. Daha ilk paragrafta, tutuklanan kişinin "yapılan sağlık kontrolünde sünnetsiz olduğu ortaya çıkıyor". Son paragrafta da bu bilgi "sünnetsiz olduğu belirlendi" biçiminde tekrarlanarak pekiştiriliyor. Bu pekiştirmenin ardından habere konu olan İsa B.'nin "**ayrıca**" "...terör olaylarına karıştığına ilişkin kaydının bulunduğu bilgisine yer veriliyor. Yani DTP adına kurban derisi de toplayan kundakçı sünnetsiz olmakla da kalmıyor "**ayrıca**" önceden de suç kayıtları bulunuyor.

Basında "ölü ya da yaralı olarak ele geçirilen PKK'lıların bazılarının "sünnetsiz çıktı"ğına dair çok sayıda haber yapıldığı hatırlanırsa, bu habere konu olan kişinin sünnetsiz olmasını özellikle belirtmenin, başlığa çıkartmanın ve iki kez vurgulamanın belirli bir amaca yönelik olduğu sonucuna varılabilir. Araç yakarken ya da kurban derisi toplarken sünnetli ya da sünnetsiz olmak fiziki olarak bir fark yaratamayacağına göre, haberde kişinin bu özelliğinin vurgulanmasıyla okuyucunun dikkati bir başka şeye çekilmek isteniyor.

Anılan örgütlerde gayrimüslimlerin yer aldığı, işlenen suçlarda onların 'parmaklarının bulunduğu' hissi verilmeye çalışılıyor. Benzer haberlerde "sünnetsiz çıkan" kişilerin genellikle Ermeni olduğu iddiasına yer verildiği düşünülecek olursa, bu haber ile kundaklama yapan, yasadışı kurban derisi toplayan, bir "terör örgütü" üyesi olan kişiler ile başta Ermeniler olmak üzere gayrimüslimler arasında bir paralellik kurulması, en azından bir çağrışım yapılmasının hedeflendiği ileri sürülebilir.

Vurgunun "sünnetsiz" olmak üzerine kurulduğu kanaati ile bu haberin dilinin **dinsel inanca** yönelik nefret söylemi içerdiğini öne sürüyoruz.

» **Kaynak:** <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=638911>

Sünnetsiz kundakçı DTP adına kurban derisi toplamış

İstanbul Sultanbeyli'de, araç kundakladığı gerekçesiyle çıkarıldığı adliyede tutuklanıp cezaevine gönderilen terör örgütü PKK üyesi İsa B.'nin yapılan sağlık kontrolünde sünnetsiz olduğu ortaya çıktı.

İsa B.'nin Kurban Bayramı'nda Demokratik Toplum Partisi (DTP) Adına yaklaşık 7 bin YTL'lik deri topladığı belirtildi.

Abdurrahman Gazi Mahallesi'nde meydana gelen araç kundaklama olaylarının faili olduğu belirlenen İsa B.'nin Sultanbeyli'de bir evde gizlendiği bilgisini alan istihbarat ve terör birimleri, ilçe emniyet müdürlüğü ekipleriyle eve baskın düzenledi.

Baskında, yakalanan İsa B. (30) gözaltına alındı. Evde yapılan aramalarda; DTP İl Saymanlığı'na sunulmak üzere hazırlanmış kurban derisi toplama bilgileri ve Sultanbeyli Demokratik Toplum Partisi'nin (DTP) ilçe örgütünün gelir-gider bilgilerini gösteren rapor ele geçirildi.

Evdeki incelemede ayrıca, PKK'yı temsil eden bir de bez parçası bulundu. İsa B., sorgulanmak üzere polis merkezine götürüldü. Sorgusu tamamlanan zanlının Sultanbeyli'de iki ayrı araç yakma olayının faili olduğu da tespit edildi. Emniyetteki işlemleri tamamlanan İsa B., sevk edildiği mahkemede 'yasadışı örgüt üyesi olmak' suçundan tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Öte yandan, İsa B.'nin hapisshaneye girerken yapılan sağlık kontrolünde sünnetsiz olduğu belirlendi. İsa B.'nin ayrıca, daha önceden İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nde terör olaylarına karıştığına ilişkin kaydının bulunduğu, şu anda da DTP'nin Sultanbeyli Mehmet Akif Mahallesi'nde gönüllü konsey üyesi yaptığı bildirildi.

Travesti zehir kuryeleri havalimanında yakalandı

Türkiye – 30 Nisan 2006

Ülkeye kaçak uyuşturucu madde sokulmasıyla ilgili bu haberde, yakalanan üç kişiden ikisinin cinsel yönelimlerini belirtmeye gerekçe olabilecek bir durum söz konusu değil. Ortada cinsellikle, cinsel kimlikle ilgili bir olay yok. Burada “uyuşturucu kuryeleri”nin travesti olduğunun özellikle belirtilmesinde travesti bireylerin genel olarak suçla ilişkilendirilmesi niyeti seziliyor.

Haber metnindeki bir başka ifade de sorunlu: **“Ele geçen uyuşturucunun İstanbul’da bulunan zencilere verilmek üzere getirdiği iddia edildi.”** Burada siyahlara “zenci” diyerek kullanılan genel ırkçı söylemin yanı sıra bütün siyahlar da yine suç ile ilişkilendiriliyor: “Zenciler uyuşturucu kullanır ve satar.” Haberde uyuşturucunun “zencilere verilmek üzere” getirildiği kim tarafından “iddia edildi”, belli değil. Gazetecilik diline sığınarak bütün siyahlara karşı beslenen bir önyargı burada açığa çıkıyor.

Haberin sonunda Afrikalı kadının olayla ilişkisi bulunmadığı ve serbest bırakıldığı yazıyor. Polisin de bu kişiyi gözaltına almasındaki temel önyargının kadının siyah olması olduğu tahmin edilebilir.

Hem cinsel yönelime hem de “ırk” özelliklerine yönelik nefret söylemi tespit edilen bu haberde öne çıkan “travesti zehir kuryeleri” olduğu için, haberi **cinsel yönelime** dönük nefret söylemi kategorisine dâhil ettik.

Travesti zehir kuryeleri havalimanında yakalandı

İSTANBUL - Atatürk Havalimanı'nda düzenlenen bir operasyonda, 2 travesti kurye üzerinde 2 kilo 289 gram kokain ele geçirildi. İsviçre gümrük görevlilerince Brezilya'dan gelen ve Atatürk Havalimanı'ndan Türkiye'ye giriş yapacağı bildirilen 3 şüpheliye yönelik, İstanbul Gümrük Müdürlüğü ve Gümrük Muhafaza Müdürlüğü ortak bir operasyon yaptı. 1'i Afrika, 2'si Güney Amerika ülkelerinden olduğu açıklanan 3 kişi gözaltına alındı. Güney Amerikalıların üzerlerinde yapılan aramada bacaklarına sarılı ve midelerinde 190 kapsül halinde 2 kilo 289 gram kokain maddesi ile 12 bin 550 dolar ele geçirildi. Brezilya uyruklu 2 uyuşturucu kuryesinin travesti oldukları ve daha önce de Türkiye'ye giriş çıkış kayıtlarının olduğu öğrenildi. Şüphelilerin midelerindeki kokain kapsüllerini, hastanede yapılan kontrol sonrasında ilaç verilerek çıkardıkları belirtildi. Ele geçen uyuşturucunun İstanbul'da bulunan zencilere verilmek üzere getirdiği iddia edildi. Uyuşturucu kuryesi Ronald S. ile Alex M. emniyetteki sorgularının ardından adliyeye sevk edildi. Afrika kökenli kadının ise sorgulama sonrası bu şahıslar ile irtibatı bulunmadığı belirlenerek serbest bırakıldı.

» **Kaynak:** <http://www.turkiyegazetesi.com/HaberDetayPrint.aspx?haberid=286388>

Vakit Gazetesi ve köşe yazıları

Gerçekleştirilen bu medya tarama çalışmasının diğer tüm benzeri çalışmalardan ayırt edici özelliği, geriye dönük yapılmış olmasıdır.

Çalışmamızda nefret suçu ile nefret söylemini ayırmak zorunda kaldık. Bu konuda ABD ile AB yaklaşımları arasında ifade özgürlüğü bağlamında ciddi bir fark var. Bu durumda çalışmamızı sonuçları itibariyle nefret suçu kapsamına giren veya adli vakalarda medyanın yaklaşımını ele almakla sınırladık. Böylece taramada bir yandan nefret suçu fiilini belirlerken, böyle somut bir fiil karşısında medyanın bunu nasıl yansıttığını da tespit etmeye çalıştık. Adli vakaları seçmek ise bize, medyanın bir adli vakada çeşitli dezavantajlı grupları suçlu olarak etiketleyip etiketlemediğini tespit etme fırsatı verdi.

Tarama çalışması sırasında “okur yorumlarını” dikkate almadık. Ancak gazetelerin bu bölümlerinde bariz bir şekilde nefret söylemine yer verildiği görülmektedir. Okur yorumlarının gazeteyi bağlamayacağı savunulabilecek olmakla birlikte, yorumlar gazetenin yayın politikası hakkında ipucu vermesi açısından önemli. Zira okur yorumları gazete görevlileri tarafından gözden geçirilerek, onaylanmaktadır.

Okur yorumlarını köşe yazılarında olduğu gibi çalışmamız içinde değerlendirmemiş olmamız, bunun ayrı bir çalışmanın konusu olmasından ve bu konuda özel bir çalışma yürütülmesi gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Gazetenin yayın çizgisi, en azından okuyucuların bir kısmının, gazetenin daha ‘ince’ bir dille yansıttığı nefret söylemiyle karşılaştırıldığında çok kaba bir şekilde yorum yapmasına yol açıyor. Örnek vermek gerekirse, Malatya Zirve Yayınevi olayından sonra okuyucu yorumlarında, “Müslüman mahallesinde salyangoz satılmaz” gibi ifadelerle rastlanabilmektedir.

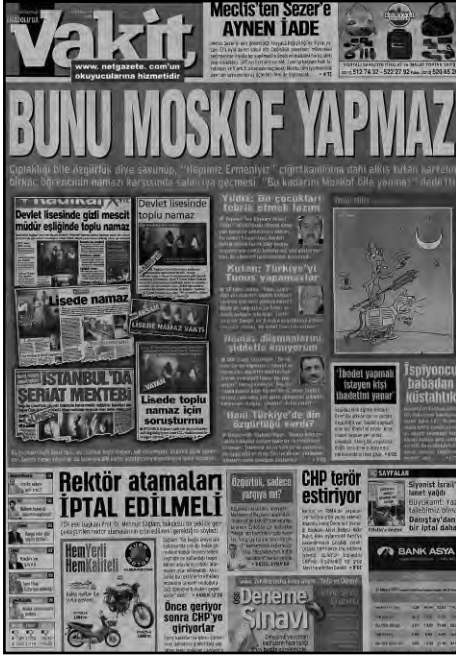
Sınırlı tarama, zorunlu açıklama - Vakit Gazetesi

Tarama çalışmasının yürütülmesi sırasında Vakit gazetesi ile sadece bu gazeteye özel sorunlar yaşandı. Çalışmamız sırasında bu gazetenin gerek kamuoyuna açık gerekse abonelere yönelik internet arşivi olmadığını öğrendik. Bu durumda, web sitesine ücretli abone olarak, anahtar kelimelerle arama yapma yoluna gittik. Ancak yaşadığımız teknik sorunlar nedeniyle site yöneticileriyle yaptığımız bir görüşme sırasında, “nefret suçları konusunda medya taraması” yaptığımızı belirtmemizin hemen ardından, abone olarak bize verilen kullanıcı adımızla gazetenin internet sayfalarına girişte sorun yaşamaya başladık. Her gün kamuoyuna sunulan bir gazetenin içeriğinin araştırmacılardan bu şekilde gizlenilmeye çalışılmasını yadırganacak bir davranış olarak görüyoruz.

Çalışmamızın başında, taranacak gazeteler arasında belirlemeyi, belli bir kitleyi temsiliyet kabiliyeti bakımından zorunlu gördüğümüz Vakit gazetesinden sağlıklı bir istatistik belirlemek bu nedenle mümkün olamadı. Ancak bu gazetede rastlanan nefret söylemine örnekler bulabilmek amacıyla Ankara’da Milli Kütüphane arşivinden ve internette hizmet sunan bir siteden (www.netgazete.com) rastgele örnekler seçip taradık. Bu siteden derlediğimiz haberler ise Vakit gazetesinin sadece ilk sayfasına ait. Site hizmetini bununla sınırlı tutuyor. Aşağıda Vakit gazetesinden seçtiğimiz üç haberi ve bunların analizlerini sunuyoruz.

Bunu Moskof Yapmaz

Vakit - 1 Haziran 2007

İstanbul Bağcılar Lisesi'nde, lise öğrencilerinin okul içerisinde namaz kılmalarına dair çeşitli gazetelerde çıkan haberlere gösterilen tepki, gazetenin birinci sayfasında, manşetten "BUNU MOSKOF YAPMAZ" şeklinde verilmiş. Birinci sayfanın 2/3'ünü kaplayan haberde, çeşitli gazetelerin bu habere yer veren kupürleri aynı kare içinde gösteriliyor. Vakit gazetesinin sertçe eleştirdiği hedef "kartel" diye adlandırdığı medya kuruluşları.

Ancak Vakit "kartel"e 'çatarken' birkaç kesime yönelik nefret söylemini aynı anda kullanıyor. Manşet hem Rus düşmanlığını hem de SSCB dağılımadan önceki 'komünist' rejim düşmanlığını sergiliyor. Kabaca şöyle çözümlenebilir:

"O kadar kötü bir şey yapıyorsunuz ki en kötü işleri yapan Moskof bile bu yaptığınızı yapmaz. Moskof'tan daha betersiniz."

Manşetin hemen altındaki spotta başka kesimler de hedefe konuluyor:

"Çıplaklığı bile özgürlük diye savunup, 'Hepimiz Ermeniyiz' çığırtkanlığına dahi alkış tutan kartelin birkaç öğrencinin namazı karşısında saldırıya geçmesi, 'Bu kadarını Moskof bile yapmaz' dedirtti."

Gazete, hedef aldığı medya kuruluşlarını 'suçlamak' için, "çıplaklık" diye bir kategori üretilip bunu "bile özgürlük diye savunan" nitelemesinde bulunuyor. Vakit bu nitelemeyle önce "çıplakları" (?), sonra da bu "çıplakları" (?) savunanları hedef gösteriyor. Çıplaklıktan kastın ne olduğu bu haberde tamamen belirsiz olmakla birlikte, gazetenin daha önceki yayımlarında, 23 Nisan veya 19 Mayıs törenlerinde etek giyen kız öğrencileri benzer sıfatlarla nitelediği biliniyor.

Spotta aynı cümlenin devamında, 19 Ocak 2007'de öldürülen gazeteci Hrant Dink'in cenaze törenindeki "Hepimiz Ermeniyiz" sloganına atıfta bulunuluyor. Öncelikle bu slogan "çığırtkanlık" olarak adlandırılıyor ve kullanılanlar aşağılanıyor. Sonra da bu slogana "dahi" "alkış tutan" medya suçlanıyor.

Bu her iki örneğin "BUNU MOSKOF YAPMAZ" manşeti altında birleştirilmesi, sadece eleştirinin hedefine konulan medya kuruluşlarını değil, çıplakları (?), Ermenileri (ve bir Ermeni gazetecinin öldürülmesini onun etnik kimliğiyle empati kurarak protesto edenleri) ve

“Moskofları” bir potada eritme amacını sergiliyor. Böylece okur kitlesinin tepkisini maksimuma yükseltme gayretini ortaya koyuyor. Bu üç gruba yönelik nefret söyleminin ise okulda namaz kılınması haberiyle ne ilgisi olduğu hiç anlaşılıyor.

Birinci sayfanın sağ tarafında yer alan “İspiyoncu babadan küstahlık” başlığını taşıyan haber ve hemen üzerindeki karikatür de haberin içeriğini zenginleştirmekten çok ‘saldırımın’ dozunu yükseltiyor. Karikatürdeki şeytan figürü, gazetelerden oluşmuş havlayan köpeğe bir noktayı işaret ediyor. Eleştirilen “kartel” şeytanın köpeği biçiminde gösterilerek hitap ettiği muhafazakâr kesimin dini duyguları bir de bu dinsel saikle kıskırtılıyor. Karikatürdeki hilal ve yıldızların yerleştirilme biçimi, propagandasında dinsel saikleri yoğun kullanan bir siyasi partinin amblemini anımsatıyor. Karikatürdeki “şeytan”ın amblemi çağrıştıran bu hilal ve yıldızları mı yoksa başka bir noktayı mı işaret ettiği ise tam olarak belli olmuyor. Vakit gazetesi tek bir haber içinde birden çok kesime yönelik bir nefret söylemini kullanıyor.

Ermeni'nin yerli uşakları

Vakit - 12 Ekim 2007

Ermeni soykırımı yasa tasarılarının ABD Kongresi'nde her gündeme gelişinde medyada okumaya alışkın olduğumuz haberlerden biri yapılmış. Yine manşetten verilen bu haberde medyada ve toplumda yerleşik kalıplar kullanılıyor: “Türkiye'nin dış düşmanları”, “sözde Ermeni soykırımı”, “uşak”, “ihamet”, “gaflet”, “mason kafalı monşerler”.

Manşetteki “Ermeni” (Ermeniler, Ermenistan veya Ermeni lobisi değil, sadece Ermeni) pek çok çevre açısından ezeli düşman olarak görülür. Toplumda da belli bir karşılığı vardır bunun. Gündelik dile kadar yerleşmiş çeşitli deyimlerden de (“Ermeni dölü”, “Madem ki Ermeni'sin...” vb) bunu anlamak mümkündür. Haber başlığından bu “ezeli düşman” ile ülke içinde işbirliği yapan, hatta “uşaklık” yapanların kimler olduğunun açıklanacağını anlıyoruz. ‘Dışarıdakiler’ zaten “Türkiye'nin dış düşmanları” denilerek baştan ayrı bir yere konulmuş. ‘Dış’ olduğuna göre bir de ‘iç’ düşmanlar var ki zaten gazete bize bunları ‘açıklayacak’.

Vakit, “bu zamana kadar Ermeni meselesinde” yaptıkları “ihamet derecesindeki yanlışlar ve gaflet” unutulmayacak olan; “yaptığı veya yapmadığı işlerle adeta Ermeni diasporasının yerli şubeleri gibi işlev gören” “Ermeni uşakları”nı 3 başlıkta sayıyor (“yaptıkları ve yap-

madıkları” demekle bu kesimlerin bu meselede bir görev ve sorumlulukla donatılmış olduklarını varsayıyor. ‘Görevi ihmalinden’ suçlu da ilân ediyor).

Buna göre “Türkiye’nin dış düşmanlarının değirmenine su taşıyan”, “diasporanın yerli şubeleri şunlar:

“Üniversite çevreleri ve aydınlar”: “YÖK’cü bilim adamlarımız” “başörtülü öğrenci kovalamaktan” (haberle ilgisi olmasa da arada başörtüsü sorunu da hatırlatılıyor) “milli meselelere zaman” ayırmamakla suçlanıyor. Üniversitedeki uzmanlık alanlarının yanı sıra milli meselelere zaman ayırmanın da sosyal bir sorumluluk olduğu fikrine sahip bir anlayış var. Herhalde “YÖK’cü” olmayanların meseleye zaman ayırdığı da ayrıca söylenmek isteniyor. “Aydın geçinenler” ise “ne tezlerimizi anlatan bir sinema filmi ortaya koydular, ne de bir edebiyat eseri”. **“Tezlerimizi”** anlatan eserler ortaya koymayanlar aydın olamaz, ancak aydın geçinir. “Tezlerimiz”den kasıt ise Türkiye’nin resmi tezleri olmalı. Aydın/sanatçının görevi devletin resmi tezlerini anlatan eserler ortaya koymaktır.

“Dışışleri’ne çöreklenmiş mason kafalı monşerler”: Ne yaptıkları ya da yapmadıklarından öte bu tanımlamalar diplomatların Vakit açısından zaten ‘makbul’ olmadıklarını apaçık anlatıyor.

“Medya”: “Ermeni diasporasına lojistik destek” sağlamakla suçlanan medyaya burada ‘haksızlık’ ediliyor. Söz konusu sorun Ermeni sorunu olduğunda Türk medyasının hemen bütün unsurlarının benzer bir dil kullandığı bir sır değil.

Habere eşlik eden soldaki karikatürde, ABD’yi temsil eden cellât figürü, bir ‘kan gölü’ içine beline kadar batmış, elindeki kan damlayan baltayı havaya kaldırmış ve öfkeyle “Türkler soykırım yaptı!” diyor. ‘Kan gölü’nün içinde Irak, Afganistan, Vietnam gibi ülkelerin isimleri yazılı. Ermeni soykırımı yasa tasarısını oylayan ABD’nin kendi tarihindeki savaşlar hatırlatılıyor. Bu da bir klişe. Konu her gündeme geldiğinde bu ve benzeri analogiler medyada daima kuruluyor.

Son olarak, sayfanın sağında, üzerinde **“Hepimiz Hrant’ız”cılarının kına yakma zamanı**” ibaresi bulunan bir fotoğraf karesi var. Bu kare Hrant Dink’in cenaze töreninde yürüyen ‘meşhur’ kalabalığın bir bölümünü gösteriyor. Böylece cenazede yürüyen büyük kalabalıklar da “diasporanın yerli şubeleri” arasına dâhil edilerek Vakit’in nefret söyleminin hedef tah-tasına oturtulmuş oluyor.

Mişon ahlâksızlığı

Vakit – 24 Ağustos 2007

Birinci sayfada manşetten verilen haberi okuduğumuzda ABD'deki bir lobinin Ermeni soykırımını yasa tasarısına destek vermekte olduğunu anlıyoruz. Lobilerin çeşitli konular ve politikalar etrafında yaptıkları faaliyetler onların asli işleridir. Şu ya da bu konu hakkında ya desteklemek ya da karşı çıkmak üzere çeşitli lobi faaliyetleri yürütürler. Örneğin ABD'deki Türk lobileri ABD Kongresi'nde Ermeni soykırımını yasa tasarılarının kabul edilmemesi politikası çerçevesinde ciddi faaliyetler yürütür ve bunların giderleri Türkiye Cumhuriyeti devleti ve bazı kuruluşlar tarafından karşılanır. Bunlar yasal faaliyetlerdir.

Buna karşı yapılan lobi faaliyetleri de yasal faaliyetlerdir ve giderleri de büyük oranda yine başka devletler ve bazı kuruluşlar tarafından karşılanır. Siz savunduğunuz tez doğrultusunda çalışma yürütürken başkalarının da kendi savundukları tezler doğrultusunda çalışma yürütmeleri kadar doğal bir şey yoktur.

Ama Vakit gazetesi bu 'karşı lobi' faaliyetini "ahlâksızlık" olarak yorumluyor. Çünkü bu faaliyeti yürüten kuruluş bir İsrail lobisi. Vakit'e göre "**Filistin'de bir asırdır soykırım yapan Siyonistler**" yasa tasarısına "**arka çıkararak, ahlâksızlıkta sınır tanımadıklarını**" ortaya koyuyorlar. Gazete, haberin girişinde bu faaliyetin "Yeni beklenti ve oyunlar doğrultusunda Türkiye'yi sıkıştırma taktiği" olarak yorumlandığını iddia ediyor ama bu yorumu kimin yaptığı belirtilmiyor. Bir lobi faaliyetinin değil, bir komplonun söz konusu olduğu izlenimi yaratıyor.

Haberde işlenen görüş, 'kan gölü' içinde yükselen Filistinlilerin iskeletleri üzerine çıkmış, kan damlayan baltasını arkasına gizlemeye çalışan bir Musevi'nin resmedildiği bir karikatürle pekiştirilmeye çalışılmış.

Manşetin, sık rastlanan bir Musevi ismi kullanılarak, "Mişon ahlâksızlığı" biçiminde atılması ise gazetenin yayın politikasındaki güçlü antisemitizmi açığa çıkarıyor.

Köşe yazıları

Tarama çalışması kapsamında köşe yazıları da değerlendirmeye alınmadı. Zira köşe yazarlarının bir kısmının, yazdıkları yayınların genel çizgisinden farklı bir dünya görüşüne sahip olduğu malum. Bu durumda söz konusu köşe yazarının yazılarından medya kurumunun sorumlu tutulamayacağı, aksi takdirde “ifade özgürlüğü” tartışmasına girmemiz gerektiği ortada. Ayrıca yazarların zaman zaman gazete değiştirdiğine de tanık oluyoruz. Ancak çalışmamızda köşe yazılarının değerlendirilmemiş olması, bu yazılarda nefret suçlarının söz konusu olmadığı anlamına gelmiyor. Aksine, köşe yazılarında çok sık olarak nefret söylemi ve nefret suçlarını tespit etmek mümkün. Bu bakımdan aşağıdaki bölümde örnek olarak seçtiğimiz bir haber, üç köşe yazısı ve analizlerine yer vermenin yararlı olacağını düşündük.

TWO SİZE!

Star – 7 Nisan 2000

Spor haberleri, yorumları, değerlendirmeleri ve köşe yazıları Türkiye’de çok büyük oranda futbola ayrılıyor. Nefret söylemi çerçevesinden bakıldığında, bu tür haberler, yorumlar vb. yazılarda genellikle cinsiyetçi, homofobik, milliyetçi ve hatta kimi zaman ırkçı bir dilin yaygın biçimde kullanıldığına tanık oluyoruz. Öyle ki salt spor haberleri, yorumları vb. üzerinden bir medya izleme çalışması yapmak mümkün.

Bu yazıya konu olan haberi çalışma kapsamında incelememizi ısrarla öneren spor yazarı, yorumcusu ve editör Bağış Erten’i burada bir kez daha anmak isteriz. Çünkü çalışmamızın sınırları, elinizdeki kitapçığın önceki bölümlerinde belirtildiği gibi, gazetelerin internet sayfalarıyla belirlenmişti. Oysa önerilen örnek haber Star gazetesinin internet sayfasında yoktu. Gazetenin internet arşivi bu haberi kapsayacak kadar geriye gitmiyordu. Taramalarımızda bu haberin farkına varmamız olanaksızdı. Oysa çok önemli bir örnekti.

Bu çalışmanın sınırlarını belirlemek ve medya izlemede boşlukta bırakılması muhtemel alanlara işaret etmekte emsal teşkil edebileceği için **TWO SİZE!** başlıklı bu haberi çalışmamızda ele almaya karar verdik. Ama bunlardan önce, bariz bir nefret suçunu yine bariz bir nefret söylemi ile övmenin söz konusu olması, bu örneği seçmemizde asıl etken oldu.

Standart bir günlük gazetesinin birinci sayfasının tamamını kaplamasına ve sayfada başka bir habere yer verilmemiş olmasına rağmen, manşet dâhil toplam **50** kelimeden oluşan bu haberi önemli kılan ise işlenmiş iki cinayet. Daha doğrusu nefret saikiyle işlenen iki cinayetin üzerine ‘cömertçe’ kullanılabilen dil.

İnternet üzerinden aslı elde edilemediği için, bu örneği, Ankara’daki Milli Kütüphane’den aldığımız sayfa fotoğrafları üzerinden inceleyebiliyoruz. Manşet; büyük harfler ve ünlem işareti ile “TWO SİZE!”. Galatasaray-Leeds United futbol takımları arasında oynanan bir maçın sonucu üzerine yapılmış bir haber. Gazeteye göre o kadar önemli bir haber olmalı ki o günün nüshasındaki birinci sayfa bütünüyle bu habere ayrılmış. **Türk** takımı olan Galatasaray **İngiliz** takımı olan Leeds United’ı 2 (TWO)-0 yenmiş. Ancak bir ‘ayrıntı’ var. Maçtan ve gazetenin baskıya girmesinden önceki akşam,

Taksim civarında **Türk** taraftarların **İngiliz** taraftarlara linç girişimi sonucu iki (TWO) İngiliz taraftar öldürülmüş. Gazete bu manşeti ve bu haber dilini işlenen iki cinayeti bilerek ve bilhassa bu iki cinayetin üzerine bina ederek kullanıyor.

Sayfanın tamamını alt alta iki büyük fotoğraf ve manşet kaplıyor. Üstteki fotoğrafta, birkaç kişi tarafından saçlarından bastırılarak yere diz çöktürülmüş, tekmelenerek dövülen bir İngiliz taraftar görülüyor. Alttakinde de (takımı gol yediği ya da kaçırdığı için) futbol sahasındaki çimlerin üzerine (dövülen kişinin duruşuna çok benzer bir fotoğraf seçilmiş) çökmüş bir İngiliz futbolcu var. İki fotoğrafın özenle seçildiği belli. Her iki fotoğrafın sol üst köşesine, fotoğrafı işaret eden ok işaretleri içinde şunlar yazılı: “Sokakta böyle”, “Sahada böyle”.

Spotlar fotoğrafların üzerine ve manşet altına yerleştirilmiş. Manşetin hemen sağ alt köşesindeki spotun ilk cümlesi şöyle:

“Holiganların sokakta da sahada da ağzını burnunu kırdık...”. Kim kırdı? Buradaki “biz” kimdir? Açık ki takım değil ülke ‘tutulmaktadır’. Linç ile iki cinayetin işlendiği bir vakada bir gazete “ağız burun kırmakla” övünebilir mi? Muhabirlerini olayları izlemeye değil de linççilere destek kuvveti olmaya mı yollamışlardır?

Manşet altı yazısı şöyle devam ediyor:

“Biz Türkler, Avrupalı rakiplerimizi çiçeklerle karşılar, alkışlarla uğurlarız... Ama sizi suratınıza TÜKÜREREK gönderiyoruz! Two... Two... İngiltere’ye kadar yolunuz var!”

Kolayca anlaşılabilceği gibi, burada (ve manşette de) kullanılan “two”, hem ‘Türk tarafı’nın attığı iki gole, hem işlenen iki cinayete, hem de ses benzerliğinden yararlanılarak ‘tükürme’ye referans veriyor.

İlk fotoğrafın içine yerleştirilen spotta da şunlar yazılı:

“Leeds’li holiganlara Taksim’de kafasına vura vura vatan toprağını öptürdüler...”

Dizleri üzerine çöktürülüp tekme tokat dövülen birinin fotoğrafına bakarak “vatan toprağını öptürme” ‘eylemi’nin gerçekleştirildiği sonucunu, haberi yapanların muhayyilesine bağlamak mümkün. Çünkü böyle bir bilgi yok, sadece görüntü var. Ama bu durum haberin manipülatif özelliğini daha açık sergiliyor. Üstelik saldırgan milliyetçilik açıkça kutsanıyor.

İkinci fotoğrafın içine yerleştirilen ve tüm sayfanın son cümleleri olan spot ile haber ‘taçlandırılıyor’. İki ölüm ile ilgili kanaat de burada çok daha açık biçimde dile getiriliyor.

“Leeds’li futbolculara Ali Sami Yen’in çimlerinde cenaze namazı kıldırıldılar. Hem de two rekat...”

Bu aşırı saldırgan nefret dili karşısında soğukkanlılıkla yorum yapmak gerçekten zor. Vaka sergilenen bütün şiddet ve iki cinayet açıkça sahipleniliyor, aklanıyor ve yüceltiliyor. İki Türk takımı arasında oynanan bir maçta yaşanacak olsa, bu haberin böylesi bir dille verilmesinin olanaksız olacağını tahmin ediyoruz. Bir başka ülkenin takımı ve taraftarlarına yönelik, ırkçılığa varan bu haberin dili ceza yasasının alanına girecek kadar ağır. 50 kelimeye bu kadar yoğun ırkçı bir dili sığdıran bu haber tipik bir nefret suçu savunusu olarak iletişim fakültelerine ders malzemesi bile olabilir.

(Not 1: İki cinayetin işlendiği linç olayında 20 kişi gözaltına alınmış, bunlardan 13’ü serbest bırakılmış, 7’si ise ufak cezalar almıştı. En ağır cezayı alan sanık ise 4 yıl 9 ay hapis yattıktan sonra, 2005 yılında serbest bırakıldı.

Olayın üzerinden 10 yıl geçtikten sonra 5 Nisan 2010’da, İngiltere’de oynanan bir maçta düzenlenen anma töreninde, Leeds United kulübü başkanı bir konuşma yaptı. Kulüp başkanı olayın ağırlığıyla orantılı olmayan cezalar nedeniyle Türkiye devletini eleştirdi (Sabah, 5 Nisan 2010).

(Not 2: Bu bilgiyi aldığımız Sabah gazetesi haberi birinci sayfasında “BİR BU EKSİKTİ! TÜRKİYE’YE KARŞI YENİ GEREKÇE” başlığı ile verdi.)

Suçlu İngilizler

Akşam – 09 Nisan 2000

Emin Pazarcı – Bakış

Köşe yazısı, 2000 yılında Galatasaray-Leeds United futbol takımları arasındaki maç için İstanbul’a gelen İngiliz taraftarlara Taksim’de saldırılması ve çıkan olaylar sonucu iki İngiliz taraftarın öldürülmesiyle ilgili.

Yazıda, bir maç için geldikleri ülkede saldırıya uğrayıp linç sonucu öldürülmüş iki insan ve diğer İngiliz taraftarlar için kullanılan 11 dolaysız hakaret şunlar:

“Sokak serserileri, vahşi hayvan sürüleri, cani, anarşist (bu ifadenin, siyasi bir görüşü ifade ettiğinden bihaber, hakaret olarak kullanılmış olduğunu tespit edelim), ayyaş, küfürbaz, İngiliz toplumunun ürettiği tortu, serseriler, it-kopuk takımı, sabıkalı, insanlık düşmanı.”

Köşe yazarına göre “bunlar” “tahrik konusunda uzman”, “gittikleri ülkenin değerlerini çok iyi bilen” kişilerdir. Yazıda, sıradan taraftarlar değil de herhangi bir ülkede oynanacak maçlara gitmeden önce o ülkenin “değerleri” hakkında sosyolojik araştırmalar yapan

Suçlu İngilizler

Kim bunlar? Bunlar, sokak serserileri. Sürüleri vahşi bir hayvan sürüsünden farklı yoktur. Sürüleri toplu olarak, tepesi sallatılır. Cani ve anarşistler. Ayyaş ve küfürbazlar. İngiliz toplumu nun ürettiği bir tortudur.

Neler yaptılar? Yıllardır her türlü vahşet ve saldırganlığı sergilediler. Cinayeti tek tek saymanın imkanı yok. Tek çok, meşum insanın ölümüne sebep oldular. Sergiledikleri vahşet, 1985 Mayıs ayında Brüksel’in Heysel Stadyumunda zincire çıktı. Bir düzine yabancıya cömürüne yol açtı. Tam 45 futbolcu öldürüldü.

Emin PAZARCI Bu takımın oyunculatırını da taratarımsın pek farkın yok. Onlar da Leeds’in bir Aşyaları çevre dövüldü. Özüki, rengi onlardan farklıdır. Aşyaları.

Nedir özellikleri? Tahrik konusunda uzmanlar: Gibiden ülkenin değerlerini çok iyi bilirler. O değerlere sikişimler. Barak ve kendilerinden olmayan her türlü değeri ayaklar altına alırlar. Hıristiyanı göseler, “kutsal” sayılan ineklestin uzuna geçmeye yetenler. Arabistan’da obsar, Zencilerin Kuyusu’na gerler. İnanca buluncalar, Hımsınlının mezzanı pileyehililer...

Ve Türkiye’ye geldiler. Akla hayale gelmeyecek denizcilik sergilediler. Dayanılmaz güc, tahribatide bulundular. İğrenç, 8-10’luk hareketleri yaptılar. Fancilerinini indirip, edip yetenleri gözdelediler. Türk Bayrağına cinşel organlarını sürdüler. Türk pansonu üzerinde Arabiye sakal boyu yaptılar. Ardından, gaktırakımı çıkıp, yakıldılar. Kadınları, genç kızlara laf attılar. Hızlarını atımayıp, elle sarımsaklık bulundular.

Bir kalkışta öldürüp, camlarını kıldılar. Gömüldü, “Ben Türküm” “Ben insanımı” diyen herkesi güleden çıkaracak onlandı. Üstelik, bütün bunlar yapıldıktan, oratısca hiçbir polis gücü yoktu. Güvensiz korucuların önün engellenmedi.

Sonra, olaylar gekt.

Bu serserilerin kişi öldürüldü. Sonuç çok normal. Ortada yadigarınacak bir durum yok.

Asıl “taçlı” olan İngilizler.

homojen bir insan grubu oldukları varsayımına dayanılıyor. “Tahrik konusunda **uzman**” oldukları söylendiğine göre bu konuda yetkin bir eğitim almış oldukları da varsayılıyor denilebilir. Herhangi bir konuda “uzman” olmak için oldukça iyi bir eğitimden geçmiş olmak gerektiği tartışmasıdır.

Bunun hemen ardından köşe yazarı dünyayı doğu-batı şeklinde ikiye ayırarak, bu “uzmanların” “Batılı ve kendilerinden olmayan her türlü değeri ayaklar altına” aldıklarını iddia ediyor. Bu iddiasını kanıtlamak için de yine bazı varsayımlar öne sürüyor:

“Hindistan’a gitseler, ‘kutsal’ sayılan ineklerin ırzına geçmeye yeltenirler.

Arabistan’da olsalar, Zemzem Kuyusu’na işerler.

İran’da bulunsalar, Humeyni’nin mezarını pisleyebilirler...”

Köşe yazarının iddiasına göre İngiliz taraftarlar daha çok Türk bayrağı, Türk parası gibi **milli** sembollere ‘sataşılıyor’ ve cinsel içerikli mesajlar veren bazı davranışlar sergiliyor, bir taksinin de camlarını kırıyor. Verilen üç doğu ülkesi örneğinde ise dinsel saikler işleniyor. Üstelik bu ülkelerden ikisi İslami kurallarla yönetilen ülkelerden seçilmiş. Köşe yazarı belli ki okur üzerinde yaratmak istediği etkiyi güçlendirmek için ‘dinsel hassasiyetleri’ de harekete geçirmek istiyor.

Köşe yazarına göre “*Görüntüler, ‘Ben Türküm’, ‘Ben insanım’ diyen herkesi çileden çıkaracak cinsten*”. Burada, ‘Ben Türküm’ milliyetçi ifadesini biraz yumuşatıp, bir başka ve daha (fazla okuru) kapsayıcı bir sıfatı (insan) da pekiştirici biçimde yanına eklemek suretiyle, bir tür ‘fikrine bulacağı taraftar sayısını arttırma’ hissiyatıyla hareket edildiği izlenimi uyanıyor.

Köşe yazarı, iki cinayetle sonuçlanan bu vaka, okuru kendi milletinin aşağılandığı ve cinayetlerin bu kıskırtma sonucu meydana geldiği fikrine inandırmak için, çok sert hakaretlere va-

Suçlu İngilizler

Emin Pazarcı

Kim bunlar?

Bunlar, sokak serserileri.

Bunların vahşi bir hayvan sürüsünden farkları yoktur. Sürekli toplu dolaşırlar, toplu saldırırlar...

Cani ve anarşisttirler. Ayaş ve küfürbazdırlar. İngiliz toplumunun ürettiği birtortudurlar.

Neler yaptılar?

Yıllardır her türlü vahşet ve saldırganlığı sergilediler.

Cinayetlerini tek tek saymanın imkanı yok. Pek çok masum insanın ölümüne sebep oldular. Sergiledikleri vahşet, 1985 Mayıs ayında Brüksel’in Heysel Stadı’nda zirveye çıktı. Bir duvara yüklenerek çökmesine yol açtılar. Tam 45 İtalyan’ı öldürdüler.

Bu takımın oyuncularının da taraftarlarından pek farkları yok. Onlar da Leeds’te bir Asyalı’yı evire çevire dövdüler.

Çünkü, rengi onlardan farklıydı.

Asyalı’ydı...

Nedir özellikleri?

Tahrik konusunda uzmandırlar. Gittikleri ülkenin değerlerini çok iyi bilirler.

O değerlere saldırırlar. Batılı ve kendilerinden olmayan her türlü değeri ayaklar altına alırlar.

Hindistan’a gitseler, 'kutsal' sayılan ineklerin ırzına geçmeye yeltenirler.

Arabistan’da olsalar, Zemzem Kuyusu’na işerler.

İran’da bulunsalar, Humeyni’nin mezarını pisleyebilirler...

Ve Türkiye’ye geldiler...

Akla hayale gelmeyecek densizlikler sergilediler. Dayanılması güç tahriklerde bulundular.

İğrenç el-kol hareketleri yaptılar.

Pantolonlarını indirip, edep yerlerini gösterdiler.

racak kadar elinden geleni yapıyor. Bir insanın 'milli duygularının' yine de iki cinayeti hoş görmeye yetmeyebileceğini düşündüğü için olsa gerek, aynı zamanda, 'dinsel duygularını' da hareketlendirebilecek referanslara başvuruyor.

Güvenlik güçlerinin (cinayetler işlenmeden önce) görevlerini yerine getirmedikleri "bütün bunlar yapılırken" diye vurgulandıktan sonra, köşe yazarı "Sonra, olaylar çıktı" diyor. Yazının buraya kadarki bölümüne hâkim olan hiddetli dil, şaşırtıcı biçimde yumuşuyor. Taşlar, sopalar, bıçaklar vb ile bir taraftar grubuna saldırılıp ikisinin bıçaklanarak öldürüldüğü bir linç anı "Sonra, olaylar çıktı" diye özetleniyor.

Okur bunca 'hafifletici neden'e ikna edildikten sonra ortada duran iki cinayetle ilgili yargı açıklanıyor:

"Bu serserilerden ikisi öldürüldü.

Sonuç çok normal. Ortada yadırganacak bir durum yok."

Okur önce öldürülen bu insanların, dünyadaki yokluklarının varlıklarından daha 'hayırlı' bir tür haşere olduklarına inandırılıyor. Sonra da onların yadırganmaması isteniyor. Cinayet kanıksatılmaya, meşrulaştırılmaya çalışılıyor. Bunu yaparken belli bir gruba ve başka alt gruplara mensup bir insan topluluğu hedef gösteriliyor.

Köşe yazarının mensup olunan grup veya topluluklardan hangisini hedef tahtasına oturttuğu bir sonraki cümlede ortaya çıkıyor:

"Asıl 'suçlu' olan İngilizler."

İki ülkenin iki futbol kulübü arasında oynanan bir maç yüzünden iki kişi öldürülüyor. Ölenler "sokak serserileri, vahşi hayvan sürüleri, canı" vb. Ama asıl suçlu "**İngilizler**". Köşe yazarı 'milli hassasiyetler'in altını çizmeye devam ediyor.

Ancak bu hâlâ yeterli gelmeyebilir. Rakip futbol kulübünün yönetimini de "Bu it-kopuk takımını, yanınızda 'taraftar' diye getirmeye utanmıyor musunuz?" diyerek suça ortak ediyor.

Türk Bayrağı'nı cinsel organlarına sürdüler.

Türk parasının üzerindeki Atatürk'e sakal bıyık yaptılar. Ardından, çakmaklarını çıkarıp, yaktılar.

Kadınlara, genç kızlara laf attılar. Hızlarını alamayıp, elle sarkıntılıkta bulundular.

Bir taksiye saldırıp, camlarını kırdılar...

Görüntüler, 'Ben Türküm', 'Ben insanım' diyen herkesi çileden çıkaracak cinstendi.

Üstelik, bütün bunlar yapılırken, ortalıkta hiçbir polis gücü yoktu. Güvenlik kuvvetleri onları engellemedi.

Sonra, olaylar çıktı.

Bu serserilerden ikisi öldürüldü.

Sonuç çok normal. Ortada yadırganacak bir durum yok.

Asıl 'suçlu' olan İngilizler.

Üstelik, ortalığı birbirine katan 'Holiganlar' kadar, Leeds yöneticileri de suçlu.

Birinin kalkıp, Leeds yöneticilerine sorması lazım:

- Siz, Avrupa'nın dört büyük takımı arasındasınız. Bu it-kopuk takımını, yanınızda 'taraftar' diye getirmeye utanmıyor musunuz?

Ama, soran yok!

Bazı basın organları, bunları yerden yere vurdu. Ölen iki taraftar ile ilgili olarak 'Burası Türkiye' başlıkları atıldı.

Gazeteciler Cemiyeti de hemen harekete geçti.

Bir 'açıklama' kaleme alındı.

Bu basın organları kınandı:

'Şiddeti kışkırtan yayın yapılamaz...'

Doğru, hiç itirazım yok.

Ancaaaaak, Gazeteciler Cemiyeti'nin gözden kaçırdığı, olayın çok önemli bir tarafı var. 'Şiddeti kışkırtan' davranışlarda da bulunulamaz.

Cemiyet, önce asıl suçluların üzerine gitmeliydi. 'Şiddeti kışkırtan' bu sabıkalı insanlık düşmanı 'holiganları' da kınamalıydı.

Onları da yerden yere vurmalydı!

Köşe yazarının söylediğine göre o tarihte “Avrupa’nın dört büyük takımı arasında” olan söz konusu futbol takımının, tüm yazı boyunca hakaretlerle anılan “holiganları” “yanında taraftar diye getirdiği” iddia olunuyor ve yöneticileri utanmaya davet ediliyor.

“Ölen iki taraftar ile ilgili olarak ‘Burası Türkiye’ başlıkları” atılması karşısında Gazeteciler Cemiyeti’nin ‘Şiddeti kışkırtan yayın yapılamaz...’ ‘açıklama’sına (açıklama kelimesi yazıda tırnak içinde) sitemli bir dille değiniliyor. Ve açıklama şöyle karşılanıyor:

“Doğru, hiç itirazım yok.

Ancaaaak, Gazeteciler Cemiyeti’nin gözden kaçırdığı, olayın çok önemli bir tarafı var. ‘Şiddeti kışkırtan’ davranışlarda da bulunulamaz.

Cemiyet, önce asıl suçluların üzerine gitmeliydi. ‘Şiddeti kışkırtan’ bu sabıkalı insanlık düşmanı ‘holiganları’ da kınamalıydı.

Onları da yerden yere vurmalydı!”

Köşe yazarı sokakta “şiddeti kışkırtan” **bir futbol kulübü taraftarı** ile “şiddeti kışkırtan” **bir medya kuruluşunu** eşdeğer etki gücündelermiş gibi yansıtıyor. Köşe yazarının mesleki alanındaki en önemli örgütlenmelerden biri olan Gazeteciler Cemiyeti’nin, olaya dair yapılan yayınlar hakkında “şiddeti kışkırtan yayın” kanaatine varmış olmasına da adeta içerlenerek “Ancaaaak, ...” diye başlayan bir cümleyle cevap veriliyor. “Önce **asıl** suçluların üzerine” gitmesi, “‘Şiddeti kışkırtan’ bu sabıkalı insanlık düşmanı ‘holiganları’ da kınaması” gerektiği belirtiliyor. Cemiyetin “Onları da yerden yere vurma”sı gerekiyor.

Köşe yazarı böylece, okuru ikna etmeye çalıştığı fikir hakkında itiraz edilebilecek bütün noktalara, kendince cevap vermiş oluyor. İtiraz etme ihtimali olan herkesi baştan sorumlu tutuyor.

Bu vakada **ulusal özelliklere** yönelik nefret önyargısı ile işlenmiş bir nefret suçunu belirleyebiliriz. Köşe yazarının bu nefret suçuna yönelik yaklaşımı, bariz biçimde, suç işleyenleri belli bir ortak özellikleri (Türk ve Müslüman olmak) nedeniyle haklı göstermek, savunmak yönünde açıklanabilir. Bu köşe yazısında **ulusal özelliklere** yönelik nefret söylemi tespit ediyoruz.

Lale Mansur'un bayraktan donu

Akşam – 13 Nisan 2005, **Burhan Ayeri**

Köşe yazarının yazıya girişte kullandığı “Entel-Dantellerimiz” yakıştırması bir entelektüel karşıtlığı klişesi olarak toplumda da sık kullanılmaktadır. Bir küçümseme anlamı barındırır. Zaten cümlenin devamında “Neyin ve kimin aydını bunlar?” sorusuyla da bu niyet daha belirgin biçimde sergileniyor.

Köşe yazarı az sonra adını anacağı üç “entel-danteli” “milliyetçiliğe ve bu vatanın toprak bütünlüğüne saldırı halinde” olmakla itham ediyor. İlk hedef alınan yazar Çetin Altan'ın “Sıra milli değerlere gelince, çarpık çarpık sırtıyor” olduğunu öğreniyoruz. Ancak hangi milli değerlerle, nasıl bir yolla ve hangi sözlerle ‘dalga geçtiğini’ öğrenemiyoruz. Çünkü bu konuda bir bilgi verilmiyor.

Sonraki paragrafta köşe yazarının hedefinde “Gazeteci-Yazar kimlikli” Oya Baydar ve sinema oyuncusu Lale Mansur var. Köşe yazarının Oya Baydar'ı gazeteci-yazar olarak kabul etmediği, sadece bu kimlikleri kullanan biri olarak gördüğü seziliyor. Baydar'ın ‘Trabzon'daki linççiler’, ‘Hiçbiri tutuklanmadı’ sözlerini beğenmediği, bir sonraki cümlede hedefe koyacağı Mansur için “Lale Mansur ise tam bir felaket” sözlerinden anlaşılıyor.

Baydar'ın sözünü ettiği olay kamuoyunda çok tartışılan, bir grup TAYAD üyesinin Trabzon'da bildiri dağıtmak istemeleri üzerine linç girişimine maruz kalmaları. Basında o tarihlerde daha sonra çıkan haberlere göre, Trabzon ve çevresinde yayın yapan bazı yerel medya kuruluşlarının, TAYAD üyeleri henüz bildiri dağıtmaya gelmemişken, onlar hakkında kışkırtıcı haberler yaptıkları anlaşılmıştı. Nitekim yazının devamında Mansur'un “en şaşırtıcı çıkışı” olarak lanse edilen “RTÜK, Trabzon'daki yerel televizyonları bile kapatmadı” cümlesindeki televizyonlar bu yerel medya kuruluşlarıdır. Köşe yazarına göre bildiri dağıtmak isteyen bir STK'nın üyelerine yönelik linç girişimi değil, linç girişimini yapanların tutuklanmamasını eleştirmek yanlış.

“Özgürlükçü artizz” olarak da küçümşenen Lale Mansur'un sözlerini aktarırken ilginç bir tespite de bulunuluyor:

“Sütçüler Kaymakamı hâlâ görevden alınmadı. ‘Milliyetçileri Türk Adaleti kollarında piş-pişliyor’ diyecek kadar gözü kara.”

Sözü geçen Sütçüler Kaymakamı, Orhan Pamuk'un çok yankı bulan “30 bin Kürt, bir milyon Ermeni öldürüldü” sözlerinden sonra, ilçedeki kütüphanelerde bulunan Orhan Pamuk kitaplarını toplatıp imha ettirmesiyle gündeme gelmişti. Mansur'un bu durumu eleştirmesi ve milliyetçileri adaletin koruduğu yolundaki fikrini dile getirmesi, köşe yazarına göre, “gözü kara” olmayı gerektiriyor. Yani böyle sözler sarf etmek için cesaret gerektiği tesbitinde bulunuyor.

Bunun ardından köşe yazarı Lale Mansur hakkında hükmünü veriyor:

“Mansur'a tavsiyemiz, beğenmediği bu ülkeye uğramaması. Sevmediğine göre, kalmasına da gerek yok. Hatta geldiği İngiltere en uygunu. İster çıplak, ister arzu ettiği bayraktan yap-

tırdığı donu giyip ortalarda dolaşabilir. Bizim artık onunla işimiz olmaz.”

Bildik “**ya sev ya terk et**” argümanı. Ama ülkeden kovmakla yetinilmiyor. Sanatçının “Ben Londra’dan geldim, orada bayraktan don yapıp, giyiyorlar” sözlerine atıfla bu kez cinsel çağrışımları olan sözler sarf ediliyor. Köşe yazarı izin veriyor:

“İster çıplak, ister arzu ettiği bayraktan yaptırdığı donu giyip ortalarda dolaşabilir.” Lale Mansur’un bu sözleri hangi bağlamda söylediğini, tam olarak ne söylediğini, hatta söyleyip söylemediğini bilemiyoruz. Artık Mansur’la işi kalmadığını (daha önce ne işi olduğunu da açıklamıyor) belirten köşe yazarı, şair Atilla İlhan’dan bir alıntıyla yazıda sözü geçen kişileri “batının ajanı” ilân ettikten sonra “en önemli konuya” geliyor.

Bundan sonraki beş cümlede iki ayrı vaka aynı olayın parçalarıymış gibi yansıtılıyor. Köşe yazarına göre “malum gruplar”ın (TAYAD üyeleri kastediliyor) “daha kalabalık olarak Trab-

Lale Mansur'un bayraktan donu...

Burhan Ayeri

Entel-Dantellerimizin 'Aydınlar Bildirisi'ne - Neyin ve kimin aydını bunlar?- imza atanlar müthiş bir kampanya başlattılar. Girebildikleri her kanalda milliyetçiliğe ve bu vatanın toprak bütünlüğü ve sembollerine saldırı halindeler. SKY TÜRK'ü açıyorsunuz karşınızda Çetin Altan.

Mehmet Tacettinoğlu'nun da katkılarıyla 'Bayrak Sevgisi' ile dalga geçiliyor. Altan, 'Geri kalmışlık, yolsuzluk ve hırsızlık' diyor. Sıra milli değerlere gelince, çarpık çarpık sırtıyor.

CNN TÜRK'e geçiyorsunuz, beşN birK'da önce Liz Hurley'le bant söyleşi var. Ardından Oya Baydar-Meşhur bildiriye kaleme alanlardan- yanında oyuncu Lale Mansur düete başlıyorlar. Gazeteci-Yazar kimlikli Oya Baydar 'Trabzon'daki Linççiler' diye söze girip, 'Hiçbiri tutuklanmadı' diye çıkış yapıyor. Lale Mansur ise tam bir felaket. 'Ben Londra'dan geldim, orada bayraktan don yapıp, giyiyorlar' diye lafa başlıyor. Sütçüler Kaymakamı hala görevden alınmadı. 'Milliyetçileri Türk Adaleti kollarında pişpişliyor' diyecek kadar gözü kara. Özgürlükçü artizz'in en şaşkırtıcı çıkışı 'RTÜK, Trabzon'daki yerel televizyonları bile kapatmadı' şeklindeki konuşmasıydı. Cüneyt Özdemir bile 'Hop, hop fren yap' demek durumunda kaldı. Mansur'a tavsiyemiz, beğenmediği bu ülkeye uğramaması. Sevmediğine göre,

kalmasına da gerek yok. Hatta geldiği İngiltere en uygunu. İster çıplak, ister arzu ettiği bayraktan yaptırdığı donu giyip ortalarda dolaşabilir. Bizim artık onunla işimiz olmaz. Atilla İlhan'ın sözü aklımızdan çıkmıyor; 'Türk aydını, batının ajanıdır'.

Gelelim en önemli konuya. Malum gruplar, daha kalabalık olarak Trabzon'a gitme kararı almıştı. Son anda vazgeçtiler. Demek ki ortada provokasyon varsa, bunu düzenleyenler apaçık meydanda. Bayrağa saldıranlara 'Masum çocuk' denmekte, 'Sözde Vatandaş' diyen Türk Ordusu için 'Suç duyurusu' yapılmakta. Artık herkes kimin ne olduğunun farkında.

Donald Trump'un Türkiye Şubesi Tuncay Özilhan, 'Santra' programında Yiğiter Uluğ'un konuğuydu. Efes Pilsen Basketbol Takımı'nın bugünlere gelişini anlattı. Doğrusu biz de Kadıköyspor ve Pano Natof'la alınan startı hatırlayanlardanız. Avrupa'da kupa kaldıran ilk ekibimiz oluşunu unutmak mümkün mü? Atina'da yeter ki tarafsız hakemlik yapılsın, ekibimiz Moskova'daki 'Final Four'a kalacak güçte. Özilhan'ın cümle aralarında verdiği önemli mesajları da yakaladık. Kapalı salon için arsa verin yapalım diyor. Kimseden ses yok. İstanbul'daki seyirciden şikayetçi.

'Otobüsle alıp yine otobüsle bırakıyoruz. Sandviçlerini bile sağlıyoruz' diye yakınıyoruz. Anadolu Endüstri Holding Yönetim Kurulu Başkanı'nın oturuşuna ise şaşırdık. Kollarını bir bağladı, söyleşi sonuna kadar öyle kaldı. Kızılderili reislerini hatırlattı!

Tesettürlü yüzmek

Hürriyet – 16 Temmuz 2005

Zeynep Göğüş

Ele alınan konu hakkında kararsızlık içinde kalınmış izlenimi yaratan bir yazıyla karşı karşıyayız. Yazı bir soruyla başlıyor: “ACABA onlar hayatlarından memnun mu?”. “Sebebi her ne olursa olsun tesettür giysisiyle denize girmek zorunda kalan genç kızlardan ve kadınlardan söz ediyorum. Denize girmek istiyor; ama babası mayo giymesini yasaklıyor. Denize girmek istiyor; ama erkek kardeşi mayo giymesini yasaklıyor. Denize girmek istiyor; ama kocası mayo giymesini yasaklıyor. Denize girmek istiyor; ama inançları yasaklıyor. Ve sonunda astronot giysisi kumaşından yapılmı o çizgi roman kıyafetini, bir su ninjasına benzemeyi dahi göze alarak giyiyor. Denize girmek istiyor; ama alternatif çözüm olarak üretilen kıyafetini Ahmet Hakan kardeşimiz sakil buluyor. “Denize girmesizin ölür müsünüz?” demeye getiriyor. Yok ya?”

Köşe yazarı bu “genç kızlar ve kadınlar”ın denize girme ‘hakkını’ savunuyor. Ama denize kendisinin standartlarına göre girilmesi kaydıyla. “Ve sonunda astronot giysisi kumaşından yapılmı o çizgi roman kıyafetini, bir su ninjasına benzemeyi dahi göze alarak giyiyor”, cümlesiyle söz konusu kişiler açıkça alaya alındıktan bir cümle sonra, bir başka köşe yazarının konu hakkındaki görüşü şu sözlerle eleştiriliyor:

“Denize girmek istiyor; ama alternatif çözüm olarak üretilen kıyafetini Ahmet Hakan kardeşimiz sakil buluyor. ‘Denize girmesizin ölür müsünüz?’ demeye getiriyor.

Yok ya?”

Burada şüpheye düşüyoruz: Acaba bundan önceki cümleler Ahmet Hakan’ın bir yazısından mı alınmış ve buradan itibaren ona yönelik bir eleştiri mi yapılacak? Çünkü hem “alternatif çözüm olarak üretilen kıyafetini” “sakil” bulan bir yazara “Yok ya?” diye itiraz edip hem de söz konusu kıyafete insanı “bir su ninjasına” benzeten “çizgi roman kıyafeti” demek mantıksal olarak tutarlı değil. Ama önceki cümlelerin Ahmet Hakan’a ait bir yazıdan alındığına dair bir uyarı yok. Bu cümleler tırnak işareti içinde de verilmemiş.

Okumaya öyle olduğunu (söylenenlerin alıntı olduğunu) varsayıp devam ettiğimizde bu kez şaşırıyoruz. Çünkü kıyafetleri kendisinin de “sakil”, hatta komik bulunduğu anlaşılıyor.

Tesettürlü yüzmek

ACABA onlar hayatlarından memnun mu? Sebebi her ne olursa olsun tesettür giysisiyle denize girmek zorunda kalan genç kızlardan ve kadınlardan söz ediyorum. Denize girmek istiyor; ama babası mayo giymesini yasaklıyor. Denize girmek istiyor; ama erkek kardeşi mayo giymesini yasaklıyor. Denize girmek istiyor; ama kocası mayo giymesini yasaklıyor. Denize girmek istiyor; ama inançları yasaklıyor. Ve sonunda astronot giysisi kumaşından yapılmı o çizgi roman kıyafetini, bir su ninjasına benzemeyi dahi göze alarak giyiyor. Denize girmek istiyor; ama alternatif çözüm olarak üretilen kıyafetini Ahmet Hakan kardeşimiz sakil buluyor. “Denize girmesizin ölür müsünüz?” demeye getiriyor. Yok ya?”

İyi de, bu kadınları bu hale sokan her kim ve her ne ise siz neden onu sorgulamıyorsunuz? Bundan ala özgürlük kısıtlaması ve yasağın çıkarılması? Ve ayrıca neden o kadınlara o kılıhta yüzerken, güneşin altında otumalarının nasıl bir his olduğunu soruyoruz?

Hemen hepsi, giysilerinin içine yüzerken su kaçtığını, aslında hiç de rahat edemediklerini söylüyorlar. Tabii zahmet edip soruşturursanız.

İçlerinden **“inançların nutku”** çekeneri de çıkacak arada elbette...

(Bu arada; yaptığı filmi beğenmeyip Hollandalı sinema yönetmeni **Theo van Gogh**’un sokak ortasında boğazını kesen radikal İslamcı Fasihi genç, bu hafta çıkarıldığı mahkemede **“Bunu inançların nedeniyle yaptım”** dediğinden beri benim **“inançların”** gerekçesine olan alerjim yeniden nüksetti, bunu da belirtmekte yarar var.)

Bu zorlama özel plaj kıyafetiyle kayda oturan kadınlar, elbiseyle denize giren fukara takımından değil. Tam tersine üst gelir grubundan. Bir kere o özel kıyafet, Türk standartlarına göre oldukça pahalı. Bunları giyenler de tatil köylerindedir. Üstelik normal mayoyla denize girelser kimsenin ilgilenmeyeceği kadınlar, böyle dikkat çekiyorlar. Örneğin, 6.5 yaşındaki oğlum bile **“x işini teleskobu”** ile tesettürlü giysinin ardını görebileceğini iddia ediyor.

Geçen hafta sonu Mudanya ile Gemlik arasındaki pet şişeli, bol çöplü bakımsız halk plajlarını dolaştım, oralarda böyle giysilerle denize giren kimseleri gördüm; ama Antalya’da çokmuş. 20 yıl önce Balkan göçmenlerinin yaşadığı Kurşunlu Köyü’nde elbiseyle denize girelerdi, bugün köyün tüm genç kadınları mayoluydu.

Kadınların tesettürlü giysiler içinde denize girmek zorunda kalmaları, sebebi her ne olursa olsun benim için adil değil. Alay etmek de çözüm değil. Bence bunu da Türkiye’nin marjinal renkleri diye düşünüp geçelim.

Ve geçen yazının başında Fransa’nın güneyinde, ilk kez kadınlar denize girmeye başladıklarında güydikleri firırlı uzun şortları hatırlayalım. Bu bir süreç...

Ve biz bu konularda rahata, huzura ne zaman ereceğiz biliyor musunuz? Erkekler, kadınların giysileri üzerinde ahkâm kesmeyi bıraktıkları gün.

Şu cümleyi okuyunca öncekilerin başkasına değil köşe yazarına ait olduğunu anlıyoruz: “İyi de, bu kadınları bu hale sokan her kim ve her ne ise siz neden onu sorgulamıyorsunuz?” Çünkü “bu kadınları bu hale sokan her kim ve her ne ise” daha en başta sorgulanmıştı; baba, erkek kardeş, koca, inançlar. “Bu hale sokmak” ifadelerinden de kıyafetlerin köşe yazarınca da tasvip edilmediği ve kadınların zorla bu kıyafetlere büründürüldüğü inancını taşıdığını anlıyoruz. Köşe yazarına göre “Bundan âlá özgürlük kısıtlaması ve yasakçılık” olmaz. Zaten “o kadınlara o kılıkta yüzmenin, güneşin altında oturmanın nasıl bir his olduğunu” sormalıyız. Bu soruları soracak olan ‘biz’ kimdir? Bu kıyafetleri giymeyenler. Bu ‘biz ve onlar’ bölümlemesinde daima bir ötekileştirme potansiyeli var. Üstelik denizin içinde, yüzme sırasında ‘bedenen’ rahat hissetmenin, denizden çıkınca plajda yürürken veya uzanırken, sahil kahvesinde, kıyı restoranında otururken ‘ruhen’ rahat hissetmeye feda edilemeyeceği yaklaşımı, toplumu oluşturan her birey açısından geçerli değildir.

Köşe yazarı bu sorgulamayı yapmış gibi devam ediyor yazısına:

“Hemen hepsi, giysilerin içine yüzerken su kaçtığını, aslında hiç de rahat etmediklerini söylüyorlar. Tabii zahmet edip soruşturursanız.”

Bu tip kıyafetlerle denize giren insanlarla kapsamlı bir araştırma yapılmış da bunun sonuçlarına göre “hemen hepsi” rahatsızlıklarını belirtmişler gibi bir gönül rahatlığıyla devam ediliyor söze. Üstelik “ben soruşturdum, siz de zahmet edip soruşturun” gibisinden biraz suçlayıcı bir cümle de eklenmiş. Böylece kendisine daha rahat inanacağımızı hesaplıyor olmalı. Ne de olsa konuyu soruşturmuş.

Bu noktadan sonra köşe yazarı bu kıyafetlerle denize giren insanlardan gelebilecek

Tesettürlü yüzmek Zeynep GÖĞÜŞ

Acaba onlar hayatlarından memnun mu?

Sebebi her ne olursa olsun tesettür giysisiyle denize girmek zorunda kalan genç kızlardan ve kadınlardan söz ediyorum.

Denize girmek istiyor; ama babası mayo giymesini yasaklıyor.

Denize girmek istiyor; ama erkek kardeşi mayo giymesini yasaklıyor.

Denize girmek istiyor; ama kocası mayo giymesini yasaklıyor.

Denize girmek istiyor; ama inançları yasaklıyor.

Ve sonunda astronot giysisi kumaşından yapılmış o çizgi roman kıyafetini, bir su ninjasına benzemeyi dahi göze alarak giyiyor.

Denize girmek istiyor; ama alternatif çözüm olarak üretilen kıyafetini Ahmet Hakan kardeşimiz sakil buluyor. ‘Denize girmesiniz ölür müsünüz?’ demeye getiriyor.

Yok ya?

İyi de, bu kadınları bu hale sokan her kim ve her ne ise siz neden onu sorgulamıyorsunuz? Bundan âlá özgürlük kısıtlaması ve yasakçılık olur mu? Ve ayrıca neden o kadınlara o kılıkta yüzmenin, güneşin altında oturmanın nasıl bir his olduğunu sormuyoruz?

Hemen hepsi, giysilerin içine yüzerken su kaçtığını, aslında hiç de rahat etmediklerini söylüyorlar. Tabii zahmet edip soruşturursanız.

İçlerinden ‘inançlarım nutku’ çekenleri de çıkacak arada elbette...

(Bu arada; yaptığı filmi beğenmeyip Hollandalı sinema yönetmeni Theo van Gogh’un sokak ortasında boğazını kesen radikal İslamcı Faslı genç, bu hafta çıkarıldığı mahkemede ‘Bunu inançlarım nedeniyle yaptım’ dediğinden beri benim ‘inançlarım’ gerekçesine olan alerjim yeniden nüksetti, bunu da belirtmekte

‘inançlarım gereği böyle giyiniyorum’ eleştirilerini baştan bertaraf etmek için “İçlerinden **‘inançlarım nutku’** çekenleri de çıkacak arada elbette...” diyor. ‘Bunu söyleyecekler nutuk çekmektedir. “Arada” çıkabilirler. Ama gerçek nedenler benim yukarıda saydıklarımıdır’ şeklinde çözümlenebilir bu cümle.

Fakat tam burada köşe yazarı nefret suçları açısından çok tehlikeli sulara kulaç atmaya başlıyor. Bu konuda **“inançlarım nutku”** çekecek kişiler ile bir başka kişi arasında hiç de bilinçsizce olmayan bir analogi kuruyor. Parantez içine aldığı ve sanki ‘geçerken’ söylemiş gibi ‘bu arada’ diye başladığı analogiyi yaratan cümleleri bir kez daha okuyalım:

(Bu arada; yaptığı filmi beğenmeyip Hollandalı sinema yönetmeni **Theo van Gogh**’un sokak ortasında boğazını kesen radikal İslamcı Faslı genç, bu hafta çıkarıldığı mahkemede **‘Bunu inançlarım nedeniyle yaptım’** dediğinden beri benim **‘inançlarım’** gerekçesine olan alerjim yeniden nüksetti, bunu da belirtmekte yarar var.)

Yazının başında hayatlarından memnun olup olmadıklarını merak ettiği “genç kızlar ve kadınlar” ile bir insanın “sokak ortasında boğazını kesen radikal İslamcı Faslı genç” arasında kurulan bu analogi ötekileştirmenin ne boyutlara varabileceğini gayet net açıklıyor. Davranışlarını inançlarıyla açıklayan insanlara toptancı bir yaklaşım söz konusu. Bu örtünmek de olabilir, sokak ortasında boğaz kesmek de. Köşe yazarının konuya yaklaşımı şöyle de yorumlanabilir:

Yazıya konu olan “genç kızlar ve kadınlar” ‘Ben aslında denize mayoyla girmek istiyorum ama babam/erkek kardeşim/kocam/inançlarım buna izin vermiyor’ diye ‘nedamet getirirlerse’ kabul görebilirler. Zaten yazının sonuna doğru bu giysilerle denize girmek **“zorunda kalmaları”** ile alay etmenin çözüm olmadığını söylüyor ve “Türkiye’nin marjinal renkleri diye düşünüp geçmeyi” öneriyor. Ancak bu giyim tarzını inançları gereği benimsediklerini söylüyorlarsa tehlike çanları çalıyor demektir. İşte o zaman **“‘inançlarım’** gerekçesine olan alerji”si yeniden nükseder. “Yeniden” nüksettiğine göre bu “alerji” zaten hep pusuda bekle-

yarar var.)

Bu zorlama özel plaj kıyafetiyle kıyıda oturan kadınlar, elbiseyle denize giren fukara takımından değil. Tam tersine üst gelir grubundan. Bir kere o özel kıyafet, Türk standartlarına göre oldukça pahalı. Bunları giyenler de tatil köylerindedir. Üstelik normal mayoyla denize girseler kimsenin ilgilenmeyeceği kadınlar, böyle dikkat çekiyorlar.

Örneğin, 6.5 yaşındaki oğlum bile ‘x ışını teleskobu’ ile tesettürlü giysinin ardını görebileceğini iddia ediyor.

Geçen hafta sonu Mudanya ile Gemlik arasındaki pet şişeli, bol çöplü bakımsız halk plajlarını dolaştım, oralarda böyle giysilerle denize giren kimse görmedim; ama Antalya’da çokmuş. 20 yıl önce Balkan göçmenlerinin yaşadığı Kurşunlu Köyü’nde elbiseyle denize girerlerdi, bugün köyün tüm genç kadınları mayolu.

Kadınların tesettürlü giysiler içinde denize girmek zorunda kalmaları, sebebi her ne olursa olsun benim için adil değil.

Alay etmek de çözüm değil.

Bence bunu da Türkiye’nin marjinal renkleri diye düşünüp geçelim.

Ve geçen yüzyılın başında Fransa’nın güneyinde, ilk kez kadınlar denize girmeye başladıklarında giydikleri fırfırlı uzun şortları hatırlayalım.

Bu bir süreç...

Ve biz bu konularda rahata, huzura ne zaman ereceğiz biliyor musunuz? Erkekler, kadınların giysileri üzerinde ahkâm kesmeyi bıraktıkları gün.

mehtedir.

Yazıda sona yaklaşıldıkça sınıf farkları gibi noktalar da vurgulanıyor ve satır aralarına gizlenmiş başka ayrımcı ifadeler de ortaya çıkıyor. “Zorlama özel plaj kıyafetiyle kıyıda oturan kadınlar, elbiseyle denize giren fukara takımından değil. Tam tersine üst gelir grubundan”. Köşe yazarının da belirttiği gibi bunlar “özel plaj kıyafeti”. Vücut hatlarının ortaya çıkması için özel kumaşlardan üretilmiş. Bu giysileri satın alanların tercihi de zaten bu. Denize girdiklerinde üzerlerine yapışıp hatlarını belirginleştiren “fukara takımı” elbiselerini değil de bu özel giysileri tercih etmelerinin nedeni zengin olmaları değil. Bu giysilerin amaca uygun kumaşlardan üretilmiş olması.

Yazının geneli dikkate alındığında pek de önemli görülmeyebilecek olan bir ayrıntı, dikkatli bakıldığında, satır arasında sırtıyor. “Normal mayoyla denize girseler kimsenin ilgilenmeyeceği kadınlar”ın dikkat çektiğini küçük oğunun bir iddiasıyla kanıtlamaya çalışıyor köşe yazarı. Onun 6,5 yaşındaki oğlu “bile” (burada ‘bile’ kelimesi önemli) “‘x ışını teleskobu’ ile tesettürlü giysinın ardını görebileceğini iddia ediyor”. Modernitenin gereklerini harfiyen yerine getiren çağdaş bir ailenin 6,5 yaşındaki çocuğu bile ileri teknoloji ürünü aletlerin hangi alanlarda kullanılabileceği konusunda oldukça yaratıcı olabiliyorken, bu gerici zihniyet hâlâ denizde “tesettürlü yüzüyor”. Köşe yazarı yazının sonunda söz konusu ettiği kişilere ‘hoşgörü ve tevazu’ gösterirken de bu geri kalmışlığı bir kez daha vurgulamayı ihmal etmiyor. Geçen yüzyılın başında, Fransa’nın güneyinde denize giren ilk (?) kadınların (siyah-beyaz ilk sessiz filmlerde görülen) “fırfırlı şortlarını” hatırlatıyor. Ama denize girmek için 21. yüzyılın başında, üstelik de “astronot giysisi kumaşından” çözüm üreten ihtiyacın nereden doğduğunu açıklamakta yetersiz kalıyor.

Köşe yazarı, bazı “genç kızlar ve kadınlar”ın giysilerini konu edinen yazısını gerçekten ilginç (burada köşe yazarının bir kadın olduğunu söylemek gerekiyor) bir soru ve cevapla bitiriyor:

“Ve biz bu konularda rahata, huzura ne zaman ereceğiz biliyor musunuz? Erkekler, kadınların giysileri üzerinde ahkâm kesmeyi bıraktıkları gün.”

Köşe yazarı, denize kendisinden farklı kıyafetlerle giren bazı kadınları, sırf kıyafetlerinden dolayı bu biçimde eleştirseydi, bu yazıda muhtemelen toplumsal statüye yönelik bir nefret söyleminin ağır bastığı kanaatine varacaktık. Ancak kıyafetler üzerinden yürütölen bu eleştiride **dinsel inanca** yönelik nefret söylemi çok daha ağır basıyor. Bu yazıda kullanılan saikler belli bir dinsel inanç biçimini hedef alıyor ve o inancın simgelerini taşıyan kişilere karşı doğacak/var olan önyargıları besliyor.

Tavsiyeler

Nefret suçları ve nefret söyleminin önlenmesi ve kamuoyunun bu konuda bilgilendirilmesi çabalarının kapsamlı, çok boyutlu ve uzun erimli olması gerekiyor. Bu konuda hükümet, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve siyasi partilerin üzerine düşen görevler olduğu gibi, meselenin toplumsal, kültürel, hukuki ve psikolojik boyutları söz konusu. Aşağıda nefret suçlarının önlenmesinde en etkin olabilecek taraflara yönelik tavsiye niteliğinde önerilerimizi paylaşmak istedik.

Danışma Kurulu toplantılarında ve projenin yürütülmesi sırasında dile getirilen, bir kısmı yürüttüğümüz çalışma kapsamının dışında olmasına karşın, ileride yapılacak benzeri çalışmalara yardımcı olması bakımından önerilere yer vermenin yararlı olacağını düşündük. Benzeri medya izleme ve tarama çalışması yürütecek kişilerin dikkat etmesinde yarar görülen hususlar:

- Taranan yıllar içinde gazetelerin söyleminde ve nefret suçlarına yaklaşımlarında değişen bir şey olmuş mu? Neler değişmiş? Örneğin Öcalan'ın yakalanması, bayrak mitingleri gibi kamuoyunu yakinen ilgilendiren olayların yaşandığı zamanlarda ne gibi söylem farklılıklarına rastlıyoruz?
- Söylemde “kırılma” addedebileceğimiz değişiklikler oluyorsa bu nasıl bir konjonktüre rastlıyor?
- Gazete sahibi/editoryal ekibin değişmesi durumlarında nefret suçları ile ilgili haberler ya da nefret söylemine giren haber iletme tarzında ne gibi değişikliklere rastlıyoruz?
- Aynı haberin farklı gazetelerde ne şekilde verildiği saptanabilirse, buradan hareketle

şiddet ve nefreti körükleyen tarzları analiz etmek olanaklı olabilir. Bunun için örnek vaka takibi iyi bir yöntem olabilir.

- Kimi sözler veya terimlerin hangi şekilde ve hangi durumda tırnak içine alındığına, bunu yapanın gazete mi haberi yazan kişi mi olduğuna dikkat edilmesi önemli.
- Gazetelerin “yayın politikaları” veya “ilkeleri”ni açıklaması durumunda, bunun öncesi ve sonrası dönemler karşılaştırılarak içerik ve söylemde nasıl bir farklılık olduğunu incelemek anlamlı olabilir.
- Çoğu kez haber/yazı başlığı ile içeriği iki ayrı değerlendirme konusu olabilmektedir. Zira bazı haber/köşe yazılarında başlıkta nefret söylemi söz konusu olmasa da, yazının kendisi nefret söylemi içerebilmekte veya bunun tam tersi, başlık nefret söylemini yansıtırken, yazının içeriğinde nefret söylemi yer almayabilmektedir.

Okura yönelik tavsiyeler

- Bir haberde nefret söylemini tespit edebilmek kişinin kendisini nefretin nesnesi, yani olayın mağduru yerine koyması işe yarayabilir. Kullanılan söylemi kendinize yönelik düşündüğünüzde rahatsızlık duyuyor ve bir önyargı seziyorsanız büyük olasılıkla karşınızdaki bir nefret söylemi örneği bulunmaktadır.
- Bir haberde veya yazıda, kurbanın ya da mağdurun nefret suçu veya söylemine konu olmuş özelliğini ifade eden kelimeleri (“Kürt, Ermeni”, “Sapık”, “Yahudi”, “Travesti”, “Eşcinsel”, “Türbanlı”, “Hain” vb) çıkarıp yerine aynı nitelikleri anlatan başka kelimeleri (“Türk”, “Müslüman”, “Heteroseksüel”, “Başı açık”, “Laik”, “Kahraman” vb) koyup yeniden okumak da işe yarayabilir.
- Gazetelerin özellikle internet sayfalarında yayımlanan yazılarının altında yorum yapılabilir. Bu olanak kullanılarak, nefret söylemi yayan yazılar protesto edilebilir. Aynı şekilde gazetelerin ilgili birimleri uyarılabilir.

Medya kurum ve mensuplarına yönelik tavsiyeler

- Medya kurumunun yetkilileri ve gazeteciler, haberlerin dilinden seçilen konu başlıklarına, manşetlerden sayfa düzenine kadar, ırkçılığa, ayrımcılığa ve nefret söylemine izin vermemeli, bunun için gerekli altyapı oluşturmalıdır,
- Medyada çalışan herkesin özellikle ırkçılık, milliyetçilik, ayrımcılık, cinsiyetçilik, nefret suçları ve nefret söylemi gibi kavramlar konusunda bilgilendirilmesi gerekir; kuşkuyla düşüldükleri ya da bilgiye gerek duydukları konularda konunun uzmanlarından destek alınmalıdır,
- Gazeteciler sonuç itibarıyla kurumun genel yayın politikası çerçevesinde mesleğini icra edebildiği için, basın organlarının ırkçılık, ayrımcılık, nefret söylemine karşı kurumsal bir politika belirlemesi zorunludur,
- Bu doğrultuda medya kurumunun sosyal sorumluluk anlayışıyla etik kurallar belirlenmesi, bunların uygulanmasını sağlaması ve çalışanlarını mesleki eğitimi geçirmesi gerekir,
- Gazeteci meslek örgütleri, gazetecilik ilkelerinin uygulanmasında daha fazla müdahil olmalıdır.

Sivil toplum kuruluşlarının yapabilecekleri

- Nefret söylemi ve nefret suçlarına karşı mücadelede öncelikli sorumluluk yerel ve ulusal resmi yetkililerde olmakla birlikte, sivil toplumun çalışmaları da hükümetin bu konulara ilişkin adım atmaya ikna edilmesi konusunda belirleyici olabilir. Bunun için yapılabilecek birçok şey var:
- Yasal mevzuatın geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmesi, siyasi partiler ve TBMM'ye yönelik lobi çalışmaları yapılması,
- Nefret suçu ve nefret söylemi vakalarının izlenerek, rapor edilmesi,
- Nefret suçu mağdurlarının sesinin çıkmasına destek olunması,
- Nefret suçu mağdurlarına adli yardım hizmeti verilmesi ve gerektiğinde rehabilitasyon desteği sağlanması için baskı grubu oluşturulması (ya da çaba gösterilmesi),
- Nefret suçları ve nefret söylemi konusunda farkındalık yaratılması,
- Nefret ve hoşgörüsüzlüğe karşı mücadele için kültürel çeşitliliği destekleyen, uzun vadeli yaklaşımların geliştirilmesi,
- Ders kitaplarındaki nefret söylemlerinin tespit edilerek ayıklanması için çalışmalar yürütülmesi,
- Konu üzerinde çalışmalar yürüten sivil toplum kurumlarının çalışmalarının sonuçlarının ortak bir havuzda toplanarak daha yaygın biçimde duyurulması ve etkin olarak kullanılması,
- Nefret suçu ve nefret söylemine karşı durmak için gerekli kampanyalar ve etkinlikler düzenlenmesi,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliğinin artırılması.

Hükümete yönelik tavsiyeler

» Uluslararası sözleşmeler

- Hükümet, ayrımcılık, nefret suçları ve nefret söylemi konusunda Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini bütünüyle ve etkin bir şekilde yerine getirmelidir. Gerektiğinde bu konuda uluslararası işbirliğini arttırmalıdır. Bu doğrultuda;
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 12 No'lu Protokol onaylanmalıdır,
- Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'na toplu şikâyet başvurusu yolunu öngören beyanda bulunulmalıdır,
- Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin bireysel şikâyet başvurusu yolunu öngören 14. maddesi ile ilgili beyanda bulunulmalıdır,
- Eğitimde Ayrımcılığa Karşı UNESCO Sözleşmesi'ne taraf olunmalıdır,
- Avrupa Bölgesel ve Azınlık Dilleri Şartı'na taraf olunmalıdır,
- Ulusal Azınlıkların Korunmasına Dair Çerçeve Sözleşme'ye taraf olunmalıdır,
- Bilgisayar Sistemleri Yoluyla Gerçekleştirilmiş Irkçı ve Yabancı Düşmanlığı İçeren Eylemlerin Suç Sayılmasıyla İlgili Siber Suçlara Dair Sözleşmeye Ek Protokol'e taraf olunmalıdır.

» Yasal mevzuat ve uygulamalar

- Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen devletin yükümlülükleri (Örneğin, geçici olumlu önlemler) net biçimde ifade edilecek şekilde değiştirilmelidir,
- Nefret suçlarının yol açtığı hasar göz önüne alınarak, nefret suçları ve nefret söylemi konusunda kapsamlı, orantılı ve caydırıcı, medeni hukuk, ceza ve idare hukukuna dair hükümler içeren yasal düzenlemeler yapılmalı ve mevzuat etkili bir şekilde uygulanmalıdır,
- Çeşitli yeni medya ve iletişim hizmetlerinde ve ağlarında mevcut yasal çerçevenin yeterince uygulanması güvence altına alınmalıdır,
- Özel hukuk yoluyla nefret söylemi ile mücadele olanakları güçlendirilmelidir. Örneğin, ilgili sivil toplum kuruluşlarının hukuk davası açma hakkının tanınması, nefret söylemi mağdurlarına tazminat hakkının tanınması, mahkemelere mağdurlar için cevap hakkı veya nefret söylemi kullanan kişinin sözünü geri alması yönünde karar yetkisi tanınması,
- Kamuya ve medya çalışanlarına yönelik, nefret söylemi ile ilgili yasal mevzuat hakkında bilgi akışı sağlanmalıdır,
- Türk Ceza Kanunu'nun tanımlar bölümünde nefret suçları tanımlanmalıdır,
- Türk Ceza Kanunu'nda nefret suçları ile ilgili genel bir ağırlaştırıcı neden öngörülmesi veya belli suç tiplerinde nefret suçları ile ilgili ayrı ayrı ağırlaştırıcı neden öngörülmesidir,
- Adli makamlara ve kolluk güçlerine nefret suçlarının belirlenmesi, soruşturulması ve kayıt altına alınması için gerekli eğitimler verilmeli ve kaynaklar sağlanmalıdır, ulusal çapta oluşturulan ve koordine edilen bir ceza kovuşturması politikası geliştirilmelidir,
- Nefret söylemi ve nefret suçları konusunda çalışma yapmak üzere uluslararası standartlarda uzman kurumlar oluşturulmalı, Meclis'te bir "Nefret Suçları Komisyonu" kurulmalıdır,
- Mağdurların başvurabileceği ve hukuki destek alabileceği merkezler oluşturulmalı; gerektiğinde nefret suçu mağdurlarının rehabilitasyonu için destek sağlanmalıdır.

Kamu görevlileri, siyasi partiler ve siyasetçilere yönelik tavsiyeler

- Siyasetçiler, resmi kurumlar ve kamu görevlilerinin, özellikle medyada, nefret söylemi olarak algılanabilecek veya ırkçı, nefret, yabancı düşmanlığı, antisemitizm veya hoşgörüsüzlük temelli nefret veya ayrımcılığın diğer biçimlerini yayan, meşru gören, geliştiren bir etkiyi doğuran görüşlerden özel olarak kaçınmalıdır,
- Şiddet içeren nefret suçlarının vuku bulması durumunda, bu suçların varlığı kabul edilerek, kınanmalı. Üst düzey siyasi yetkililer, kamuoyuna nefret suçlarının soruşturulacağına ve bu tür suçları işleyen failer hakkında yasaların tam olarak uygulanacağına dair açık mesajlar vermelidir,
- Sivil toplum kuruluşlarının nefret suçları ve nefret söylemine karşı yürüttükleri faaliyetler teşvik edilmelidir.

Dernek alışmaları hakkında

Nefret suçları, Sosyal Değişim Derneği'nin öncelikli çalışma alanını oluşturmaktadır. Dernek, nefret suçları konusunda 2010-13 yıllarını kapsayan 3 yıllık bir strateji çerçevesinde, sorunun çeşitli boyutlarını ele alan çalışmalar yürütmeyi planlamaktadır.

Planlanan bu çalışmaları şöyle sıralayabiliriz:

- Nefret suçları konusunda yasal mevzuat oluşturulması için kampanya ve lobi faaliyetlerinin düzenlenmesi,
- Irkçılık ve nefret suçları konusunda bir izleme merkezinin oluşturulması,
- Nefret suçları, ırkçı ve etnik ayrımcılık karşıtı bir network kurulması,
- Nefret suçları karşıtı bir festival düzenlenmesi,
- Nefret suçları karşıtı bir konferans düzenlenmesi,
- Çeşitli bilgilendirici broşür, bülten, vb yayınlar hazırlanması ve dağıtılması,
- Eğitim seminerleri örgütlenmesi,
- Ulusal ve yerel medya ile işbirliği yapılması, vb.

Güncel etkinlik ve bilgiler için: www.sosyaldegisim.org

Kaynaklar

- 2008 Hate Crime Survey, www.humanrightsfirst.org
- Hate crime: The global politics of polarization, Robert J. Kelly, Jess Maghan, SIU Press, 1998
- Hate Crime: Impact, Causes and Responses, Neil Chakraborti ve Jon Garland, SAGE Publications Ltd, 2009
- Hate crimes: New Social Movements and the Politics of Violence, Valerie Jenness ve Kendal Broad, Aldine Transaction, Üçüncü Baskı, 2009
- Library in a Book - Hate Crimes, Tom Streissguth, Facts On File, Inc., 2003
- Preventing and responding to hate crimes - A resource guide for NGOs in the OSCE region, OSCE - Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR), 2009
- Richard Keeble, Ethics for journalists, Routledge, 2001
- The Blackwell Encyclopedia of Sociology, Editör: George Ritzer, Blackwell Publishing, 4'üncü Baskı (2009)
- Nefret Suçları ile Mücadele: Ceza Hukukunun Olanakları ve Sınırları, Öykü Didem Aydın, (İndirme tarihi: 13 Şubat 2010),
- Nefret suçları kimin sorunu?, Melek Göregenli, Kaos GL web sitesi, (İndirme tarihi: 13 Şubat 2010), <http://www.kaosgl.org/content/ nefret-suclari-kimin-sorunu>

İnternet kaynakları

www.en.wikipedia.org
www.humanrightsfirst.org
<http://www.osce.org/odihhr>
<http://www.splcenter.org>
<http://www.nuj.org.uk>
<http://www.edebiyatvehukuk.org>
<http://www.turkhukuksitesi.com>
www.nefretsoylemi.org
www.nefretme.org

Nefret suçu, *Mağdurun, mülkün ya da işlenen bir suçun hedefinin, gerçek veya hissedilen ırk, ulusal ya da etnik köken, dil, renk, din, cinsiyet, yaş, zihinsel ya da fiziksel engellilik, cinsel yönelim veya diğer benzer faktörlere dayalı olarak benzer özellikler taşıyan bir grupta gerçek ya da öyle algılanan bağı, bağlılığı, aidiyeti, desteği ya da üyeliği nedeniyle seçildiği, kişilere veya mala karşı suçları da kapsayacak şekilde işlenen her türlü suçtur.*

Nefret suçlarının özelliklerini iyi kavramak, bu suçlara karşı verilecek mücadele açısından son derece önemlidir.

Nefret suçları, saldırganın hedefine yönelik önyargılarının yanı sıra, aynı zamanda söz konusu suçun neden olduğu etkiyle de önem kazanmaktadır. Saldırgan açısından mağdurun kim olduğu değil, ne olduğu, neyin parçası olduğu önemlidir.

Nefret suçları, mağdurun ailesi, arkadaşları ile söz konusu önyargılar veya nefretin hedefi olan kurban ve ortak karakteristik özelliklere sahip diğer kesimler üzerinde de aynı ölçüde yıkıcı etki yaratabilir.

Nefret suçları gerektiği şekilde incelenip, kovuşturulmadığında, bu durum başkalarının da benzeri suçları işlemesini teşvik edecek şekilde faillerin cezasız kaldığı mesajını verecektir. Nefret suçu faillerinin cezasız kalması, şiddet olaylarının artmasına neden olur. Nefret suçu kapsamına giren ve şiddet içeren olaylara karşı herhangi bir korumanın söz konusu olmaması, dezavantajlı gruplara mensup vatandaşların hukuka ve kamu kurumlarına olan güvenlerini yitirmesine ve böylece daha da tecrit olmalarına yol açar.

AÇIK
TOPLUM
VAKFI

Global Dialogue

Hollanda
Kraliyeti

Istanbul Başkonsoloslugu